

**ARNO
ALEXANDER**

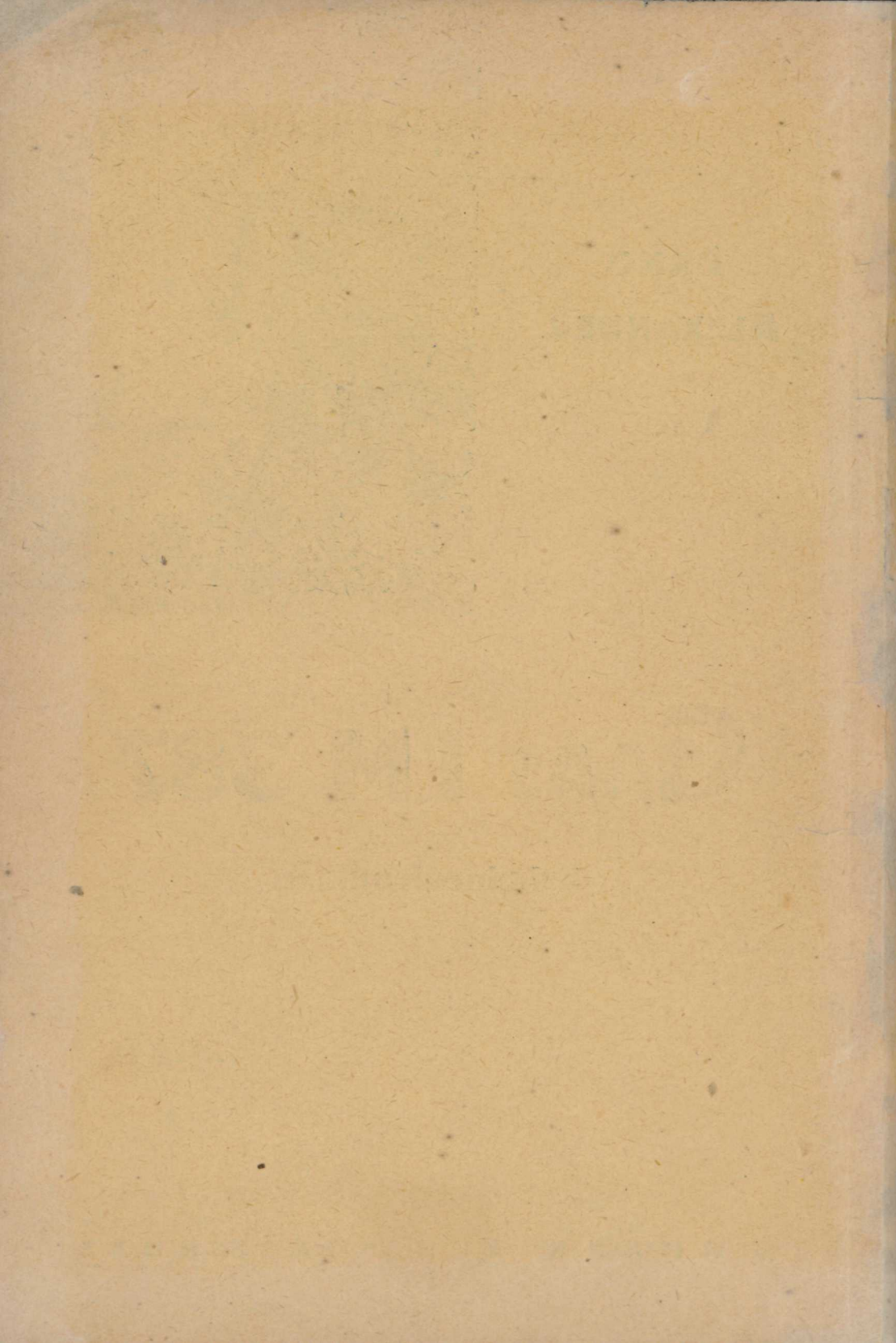

GAAS LM 387

Kriminaalromaan

40
S E N T I

„ROMAANILEHT“ TALLINNAS

ARNO ALEXANDER

GAAS LM 387

ROMAAN

ROMAANILEHT — TALLINN

8E4 =

ARNO ALKANDER

GAA S LM 387

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühiskuse trükkkoda, Pikk tän. 2. 1932.

AR	Fr. H. Kruusmaki oia. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu
----	---

ROMA KIRJASTUS ÜHISKUS

1.

„Teie tahate selle ülesande võtta endale?“

„Jah, ma võtan ülesande endale.“

„Teie olete teadlik sellega seotud hädaohtudes?“

„Täiesti.“

„Ja te tahate siiski?“

„Ja ma tahan siiski.“

See lühisõnaline jutuajamine leidis aset New-Yorgi poliitseiülemale Lengleni toas. Kaks meest seisis vastamisi. Üks, poliitseiülem, kõrgekasvuline, hallijuukseline, umbes viiekümneaastane, laskis oma käsi närvlikult libiseda mööda läikivaid univorminööpe; teine, vaevalt kolmekümneaastane noormees, erariides, valjude, kindlate näojoontega, seisis küünalsirgelt ta ees. Ta ilme ei väljendanud ärevust ega pinevust ja võis näha ainult ta terashallide silmade tõsisest pilgust, et ka tema oli teadlik väheste sõnade hädaohtlikus tähenduses.

„Kuulake, mr. Devorny,“ algas Lenglen uuesti, pärast seda kui mõlemad olid mõnusasti võtnud istet. „Umbes aasta tagasi saime Buffalost Scottilt, meie nooremalt ja tublimalt ametnikult, kummalise telegrammi.“ Mr. Lenglen lehitses akte, mis lebasid ta ees. „Siin see on, ta kõlab järgmiselt: „Sain juhtumisi jälile suuresti kavatsatud kuriteole. Võtan kohe lennuki New-Yorki. Oodake teateid.“ Telegramm saabus mõni tund pärast ametlikku tööloppu. Mina ja mõned kolleegad ootasime. Teised ametnikud olid juba ammugi ära läinud; möödus tund tunni järele. Scott ei tulnud. Ta ei tulnud kunagi. Ta laip leiti Buffalos umbes viissada meetrit lennuplatsist eemal. Arstlik otsus kõlas: surm tundmatu gaasiga mürgitamise tagajärjel.“

Poliitseiülem kummardus üle laua ja ulatas Devornyle ühe päevapildi.

„Scotti pilt,“ lausus ta lühidalt. Siis jatkas ta nukral häälel: „Me saatsime siis jälile Fulltoni, vana, kogenud mehe. Kaks kuud vastas ta kõigile järelepärimisile lakooniliselt „ei midagi“. Meie kaalusime juba, kas mitte asjast kui tagajärjetust loobuda, kuid siis saime teate, et Fullton leitud surnult oma toas „Elvira“ võõrastemajas Chikagos. Nähtavasti südamerabandus. Arstidel õnnestus hiljem selgitada tõeline surmapõhjus: mürgitus tundmatu gaasiga.“

Devorny tõstis kiire pilgu.

„Kuidas leiti ta riided ja kohver? Korras?“

„Laitmatult korras,“ kinnitas Lenglen. „Midagi ei puudunud, midagi, ainult — — — ta märkmikust olid rebitud mõned lehed.“

„Mõistan. Edasi, palun.“

Politseiülem tõmbas sügavasti hinge. See kõlas peaaegu ohkena.

„Ainmiller võttis asja üle. Ta polnud küll meie tublimaid ametnikke, aga ta oli vallaline ja meie... te mõistate...“

„Ma mõistan täiesti.“

„Kuud möödusid,“ jätkas Lenglen. „Mingeid jälgi. Ainmiller võttis endale viimaks vabatahtlikult ka teisi ülesandeid, kuid ei lasknud seda kummalist juhtu siiski silmist. Kümme kuud oli möödas. Me vaatasime sellele kui lootusetule asjale, seal...“ Politseiülem haaras kondise käega ühe paberi. „Siin on Buffalos 32. avenüül valvekorrall oleva politseiniku aruanne: Umbes kümme minutit enne keskööd nägin üht meest minevat mööda 32. avenüüd. Ta vaatas mitu korda ettevaatlikult ringi ja äratas sellega mu tähelepanu. Äkki sõitis talle auto järele, peatus ta kõrval, kaks meest hüppasid sealt välja ja söötsid jalakäija kallale. Näis nagu oleks mees midagi sellest sarnast oodanud ja ta pani energiliselt vastu. Tekkis lühike võitlus. Ma jooksin nende juure, kuid kahjuks ei saanud ma täpselt jälgida välkkiiret võitlust. Kuulsin tasast klirinat ja sel hetkel hakkas mu pea ringi käima. Mul oli tunne, nagu oleksin ma sisse hinganud põlevat rauda. Ma kukkusin maha, sain aga enne veel anda heleda signaali, siis kaotasin meele-märkuse.“

Lenglen pani paberi kõrvale ja otsis teise.

„Siin on 31. avenüü politseiniku aruanne: Just enne keskööd kuulsin oma kolleega signaali. Jooksin nii kiiresti kui suutsin signaali sihis. Umbes kolmkümmend sekundit pärast viilet kuulsin lasku. Kui kohale jõudsin, leidsin kolleega meelemärkusetult maas lamavat. Vaevalt nelikümmend sammu eemal lebas verine mees, — nagu hiljem selgus, oli see kriminaalametnik Ainmiller. Olin kohe ta kõrval. Mul oli raske hingata, kuid lõhna ei tunnud ma mingisugust. Imestasin, miks Ainmiller kandis maski. Esmalt arvasin seetõttu ka, et tema ongi kurjategija, kellele mu kolleega lasknud. Sellal kui otsisin ta haava, hakkas ta äkki oigama. Siis lausus ta suuri vaevu mõned sõnad, kuid nii segaselt — ja gaasimask raskendas veel arusaamist —, et mõistsin ainult mõningaid. Need olid: „jäljed leitud. Lammerley vabrik. Tähtis. Tähtis.“ Sõna „tähtis“ kordas ta mitu korda. Ta ei paistnud enam olevat täitsa selgel mõistusel. Siis jäi ta äkki vait. Kui saabus valyearst, võis ta ainult konstateerida surma kopsulasu läbi.“

Lenglen keeras lehe kokku ja toetus Devorny märkusi oodates tooli seljatoele.

„Ainmiller oli tubli mees,“ sõnas teine lõppeks järelemõtlikult.

„Kuis nii?“ küsis Lenglen. „Meil on paremaid...“

„Nendest kahest aruandest,“ katkestas teda teine ebaviisakalt, aga kindlalt, „on selgesti näha, et Ainmiller, pärast seda kui tal oli õnnestunud midagi tähtsat teada saada, ootas gaasikallaletungi. Ja eelkäija Fullton polnud nähtavasti tulnud sellele mõttele ja seepärast tabas teda surm ka täitsa ootamatult. Ainmiller oli targem, seda kahetsetavam on ta traagiline lõpp. Võitlusel, millest mõlemad aruanded kõnelevad, pidi minu arvates olema järgmine käik: Ainmiller näeb, et ta mõlemad kallaletungijad kannavad gaasimaske...“

„Teie eksite! Ainmiller ise kandis gaasimaski. See paistab ju selgesti teise kordniku aruandest. Kas aga ta kallaletungijad olid varustatud maskidega, seda me ei tea. Igatahes...“

„Vabandage, et teile jälle vahele segan,“ tähendas Devorny vaevalt märgatava naeratusega. „On täitsa uskumatu, et Ainmiller kallaletungi silmapilgul kandis gaasimaski, kuigi see kindlasti oleks olnud soovitatav. Selle oletuse vastu kõneleb juba asjaolu, et esimese kordniku aruandes ei ole sellest midagi öeldud. Kõigepealt aga — ja see on otsustav —: kes varustab end gaasivõitluse juures küll kõigepealt gaasimaskiga, — kallaletungija või kaitsja? Kahtlematult kallaletungija. See kaalutus viiks meid ju üllatavale tulemusele, et Ainmiller oli too, kes oma vaenlasi tahtis kõrvaldada mürkgaasiga...“

„See loomulikult ei tule arvesse,“ oli Lenglen nõus. „Kuidas kujutlete endale aga edaspidist võitluse käiku?“

„Sel silmapilgul, mil Ainmiller märkab oma kallaletungijate gaasimaske, hoiab kaval ametnik hingamise tagasi. Mis ta oletas, see toimub otsekohe: üks vaenlastest laseb hoiunõust gaasi välja, — kuidas, selle üle ei tarvitse meil praegu pead murda—, ja Ainmiller oleks nüüd silmapilkselt surnud, kui ta oleks hinganud. Kurjategijad olid ka kahtlemata seda arvestanud ja järgnev kallaletung Ainmilleri poolt pidi neid täiesti üllatama. Ametnik rebib suuremat vastuhakku leidmata ühel kallaletungijal maski eest ja paneb endale ette. Oletatavasti langes maskist ilma jäänu otsekohe elutult maha, teine aga laseb Ainmillerile, tõmbab õnnetult hukkunud kaaslase laiba autosse ja kihutab minema.“

Politseiülem näis vajunud süngesse mõtteisse. Ta istus pliatsiga vastu lauda koputades vaikselt seal ja vaatas tarduvalt ja järelemõtlikult kitsale päikesekiirele paksudel tolmunud foliantidel ja aktikimpudel raamaturiivil.

„Teie kirjeldus võiks umbes tõele vastata,“ lausus ta äkki ja äigas käega üle lauba, nagu tahaks ta mõtteid peletada eema-

le, mis ei kuulunud asja juure. „Ma vaikisin meelega meie edaspidiste uurimuste kahest olulisest tulemusest, et näha, mis teie teeksite olemasolevast materjaalist. Ärge pange mulle pahaks, mr. Devorny,“ ta naeratas nukralt, „minu kauaaegse tegevuse jooksul kriminaalametis on mulle teatud umbusaldus eradetektiiivide vastu kasvanud lihha ja verre. Võib-olla on see eelarvamine... Teie juures põlnud too väike katse küll mitte kohane, — olen küllalt kuulnud teie võimistest, et teada, et mu ees seisab suurte võimetega mees...“

„Palun, mingeid kiidukõnesid enne tegusid,“ tõrjus Devorny tagasi. „Teie mainisite asja kaht edasist tulemust... Need oleksid?“

„Jah, soo! Kuriteo kohal leiti klaasikilde. Nähtavasti oli gaasi hoitud mingis klaasnõus. Ka Scotti ja Fulltoni juhtude juures oli vist asi nii, aga siis oli kurjategijail küllaldaselt aega jälgi kõrvaldada. Edasi leiti mõni päev hiljem jõekaldalt juba mädanema hakanud täitsa alasti mehe laip. Läks korda kindlaks teha, et mingi kole gaas oli söönud ta kopsud. Kõik meie vaev teada saada surnu nime ja päritolu jäi täitsa tagajärjetuks. Tuleks vaevalt kahelda, et see on Ainmilleri teise kallaletungija laip. See annab teie teooriale hiilgava tõestuse.“

„Kui asja õieti kaalutella,“ arvas detektiiv järelemõtlikult, siis on meil siin tegemist üsna haruldase juhuga: muidu teame me enamail korral ikka kuritegu ja otsime tegijat, seekord otsime aga kuritegu ja teame tegijat.“

„Kuis nii?“ hüüdis Lenglen üllatunult.

„Mõelge Ainmilleri viimastele sõnadele: Lammerley vabrik. Kas süüdlaseks on nüüd vabrikuomanik või mõni direktoritest — teeb vaevalt raskusi seda teada saada. Seevastu on aga, nagu arvan, väga raske paljastada, millise kuritööga siin tegemist on. Kas teil on juba teada, mida toodab Lammerley vabrik?“

„Värve,“ vastas politseiülem õlgu kehitades. „See ei ütle midagi... Muide, on teil juba mõni plaan, kuidas asja juure asuda?“

„Plaan on juba õieti ette ära märgitud,“ naeratas Devorny. „Pean kuidagi tähelepanu äratamatult pääsema vabrikusse. Ma kardan, et see on vaearikas ja aegaviitev; aga meie ei saa teisiti. On hea, et mul on tehnikaline eelharidus. Valepaberitega võiksin seal ehk isegi insenerina kohta leida... eks näeme...“

„Kuulake, mr. Devorny,“ ütles Lenglen äkki tõsiselt. „Teie olete eradetektiiv, ei seisa meie teenistuses ja ei allu meie käskudele. Ülesanne on hädaohtlik, väga hädaohtlik. Teie saate, võite ja — peaksite ta tagasi lükkama.“

„Ei! Võtan selle ülesande endale,“ tuli kindel vastus.

„Miks? See ei puutu ju minusse, aga... hm... minu arvamise järele võtate endale ülesande, mis üheksa kümne vastu võib tuua kindla surma. Miks? Vajate te raha?“

„Ka seda,“ vastas teine hooletult. „Esmajoones aga ahvatleb mind võitlus. Avalikult öeldud, ma tunnen veidi iga-yust. Ülesanded, mis ma saan eradetektiivina — abieluinimeste luuramine, väikeste väljapressijate ja enam-vähem kahjutute liikasuvõtjate jälgimine ja muu sellesarnane — see ei tee elu huvitamaks.“

„Kas olete abielus või kihlunud?“

„Ei kumbagi?“

„Hea, väga hea. Kas teil on vanemad toita?“

„Mu ema elab Londonis. Ma saadan talle iga kuu seitsekümmend viis dollarit.“

„Kui te peaksite oma kohuste täitmisel — hm — hukuma, saab teie ema surmani sada dollarit kuus. Kas aitab teile sellest lihtsast kindlustusest?“

„Täiesti, sir.“ Nende sõnade toon oli veidi soojem. „Sellega võtate minult zinsa mure, mis mind võib-olla oleks rõhunud.“

„Noh, hea küll.“ Lenglen rebis märkmikust lehe ja kirjutas sinna kiiresti mõned read. „Siin on teil kaks telefoninumbrit. Esimesega saate mulle helistada ametisse, teine on mu eratelefon. Õppige numbrid pähe ja hävitage siis sedel. Me lepime kokku ka tunnussõna asjus. Ütleme „ekspressionism“. Soo, ja nüüd kirjutage mulle veel oma ema aadress!“

Politseiülem peitis paberilehe, mille teine kiiresti oli täitnud, hoolikalt oma kirjatasku. Siis vajutas ta kellanupule.

Politseinik astus sisse.

„Saatke Morris siia,“ lausus Lenglen.

Devorny vaatas imestanult üles, ei asetanud aga mingit küsimust.

Kaks minutit vaikust. Uks avanes jälle ja noor, välimuiselt umbes kahekümneviieaastane univormis ametnik astus sisse. Tal oli kena nägu, aga mehe jaoks natuke liig pehme. Seda kindlam ja sirgem oli ta kehahoid ja samm.

„Kas olete lugenud Scotti, Fulltoni ja Ainmilleri akte?“ pööras Lenglen sisseastuja poole. „Jah, sir.“ See oli meeldiv hääl, mille sügavus üllatas peaaegu tütarlapselikkude näojoonte kõrval.

Ülem tõusis püsti.

„Morris,“ ütles ta rahulikult, „annan teile siin ametlikult selle ülesande.“

Morris võpatus. Ta pilk loitis rahutult. Lõualuud töötasid.

„Olen abielus ja mul on kaks last, sir,“ sosistas ta süngelt.

„Kas ma küsisin seda tellt?“ Sõnad kostsid karmilt ja valjuult.

Morris võttis end kokku. Seisis jälle sirgelt.

„Allright, sir! Võtan selle ülesande endale,“ ütles ta kindlalt häälel.

Devorny kõhatas.

„Ma mõtlesin, mina... pidin...“ algas ta kõheldes.

Neil sõnadel olid kummalised tagajärjed.

Morris seisis sirgelt nagu ebajumal. Tõstis ainult pilgu. Haaras sellega detektiivi. Hoidis ta kinni. Küsides ja nõudes.

„Mis te pidite?“ karjus politseiülem kriiskavalt. „Hoopis midagi muud peate teie...“ Ta pööras enda ägedalt ümber. „Ära, Morris! Noh, minge siis!“

Jälle täitis vaikus ruumi. Ainult kell tiksus. Tasa ja melankoolsetl.

Politseiülem hingas raskesti.

„Pidasin teid targemaks,“ pomises ta. „Kas te siis ei taibanud kohe? Pidin silmakirjaks selle ülesande andma Morris-isele — temale või mõnele teisele oma inimesele. Et nood — kurjategijad — ei teaks, kes neid tegelikult jälgib. Nad peavad võima segamatult töötada. Nood kurjategijad tapavad alles siis, kui midagi on paljastatud... Morris ei paljasta iialgi midagi.“

Devorny toetus hooletult seljatoele ja vaatles oma vastasistujat poolsuletud laugude alt. Äkki hakkas ta kõlatult naerma.

„Morris — rumal? Peenike nali. Morris on kõige arukam kõigist te ametnikest, selles võite kindel olla! Kui Morris saab sama ülesande kui mina, siis ma loobun.“

„Te kardate võistlust temaga? Uskumatu!“

„Ma ei karda võistlust temaga,“ vastas teine vaikselt naeratades. „Morris ei võistle minuga kunagi — kuigi ta seda kindlasti võiks.“

„Ma ei saa enam millestki aru!“ Sõnatult vaatas politseiülem detektiivile.

Devorny kargas püsti.

Laske Morris jalamaid kinni võtta,“ ütles ta kindlalt. „Pange ta trellide taha, et ükski inimene ta juure ei pääse, kuni — kuni ma selle asjaga lõpul olen.“

„Miks? Miks?“

„Seepärast et Morris kuulub vastasparteisse. Kas mõistate nüüd?“

Lenglen haaras meeleheitel peast kinni.

„Aga kuidas te seda teate?? On's teil tõendusi?“

„Tõendusi? Ei! Ma tean. Sellest on küllalt. Võtke see mehike kinni ja hoidke kui oma silmatera.“

Detektiiv vaikis silmapilgu ja lisandas siis tõsiselt ja tähendusrikkalt: „Samal tunnil kui Morrisel õnnestub põgeneda, langeb minu surmaotsus.“

Politseiülem ahmis õhku.

„Miks? Kuidas? Siis seletage ometi!“

Devorny sõrmed mänglesid rahutult lauaplaadil.

„Kuulake: Kui te Morrisele andsite selle ülesande, siis kokkus ta. See oli üsna loomulik, sest ta oli akte juba lugenud. Murdosa sekundist löid siis ta silmad rõõmsalt leegitsema. Miks — küsisin ma eneselt. Kas rõõmustas ta võimaluse üle selle juhu juures kannuseid teenida? Siis poleks tal olnud mingit põhjust kohe pärast seda näidata, nagu võtaks ta ainult sunnitud vastu tolle hädaohtliku ülesande. Minu kahtlus oli juba korraks ärganud ja nüüd julgusin ma Morrisele oma ülesannet paljastada. Kui ma eksisin ja kui Morris on kohusetruu ametnik, siis ei tee see mingit kahju; kuulub ta aga tõepoolest kurjategijate hulka, siis — — Noh, teie vist ei näinud: Morris haaras mind oma pilguga kui tangidega, hoidis mind kinni, fotografeeris mu oma silmadega. Võite kindel olla — ma tunnen seda —: Morris tunneb mind edaspidi ära igas maskis, igas riietuses, igäs ümbruses. Ja see tähendab — surma gaasi läbi. Te teate ju.“

Lengleni ilmes peegeldusid vasturääkivad tunded.

„Raske uskuda,“ rääkis ta tasa, nagu endamisi. „ja siiski, kui asja kaaluda... Morris toodi alles mõne nädala eest Chikagost siia. Kõige paremate soovitustega igatahes... Need võivad ju olla võltsitud. Võime selle peagi kindlaks teha. Ta pole meile siin osutanud mingeid teeneid. See oligi põhjus, miks andsin talle silmakirjaks selle ülesande...“

„Vabandage,“ katkestas teda Devorny kiiresti. Uskuge mind, see on mees, kes vähestest sõnadest aimab kohe asja tõelise olukorra, kes niisiis võib mõelda ja kaaluda uskumatult kiiresti; uskuge mind, too mees ei või olla lihtne, väike kriminaalametnik.“

Politseiülem ei lausunud sõnagi. Järelemõtlikult näris ta huult. Siis haaras ta telefonitoru. Kiiresti järgnesid üksteisele käsud, küsimused, jälle käsud.

*

Viis minutit hiljem lahkus Morris politseipresiidiumist. Õues seisis äkki, kui maast kasvanud, politseiametnik ta ees. „Ärge tehke katsed vastu hakata,“ ütles ta peaaegu sõbralikult.

Välgukiirelt pööras Morris end ümber: tema taga seisis kolm politseinikku külmade, ilmetute nägudega — revolvriv laskevalmis,

„Hästi tehtud, kapten,“ lausus Morris naeratades ja sirutas valmilt käed ette.

Lühike naging käerandmetel, — sellega oli asi lõpetatud.

2.

Kolm päeva tarvitas Devorny selleks, et kindlaks teha, kas teda luuratakse või jälgitakse. See kindlakstegemine oli hädavajaline. Telefonikõne politseiülemaga oli ta kahtlusi kõvendanud: Morrise paberid olid tõepoolest võltsitud, niisiis oli ta hästiorganiseeritud kurjategijatesalga luuraja. Praegusel hetkel oli Morris küll luku taga, aga ta oli viis minutit saanud vabaduses olla, pärast seda kui Devorny oli teda Lengleni juures näinud. Kas ta polnud selle viie minuti jooksul mõnele kaaslasele, kes samuti seisis politsei teenistuses, teateid edasi toimetanud. See oli otsustav küsimus ja alles kolme päeva möödudes uskus detektiiv seda küsimust eitada võivat.

Ettevaatlikumalt kui kunagi varem asus ta ettevalmistustele. Kõik olenes sellest, kas tal õnnestub tundmatuna ja tähelepanu äratamatult pääseda Lammerley vabrikusse. Ta tegi järgmise katse: Ta saatis kellegi sõbra võltsitud inseneripaberitega ja suurepärase soovitustega vabrikudirektsiooni juure tööd otsima; kuid ta sõber lükati tagasi. Asjaolu, et kaks päeva varem kaks inseneri küll ehtsate, aga sugugi mitte soodsate tunnistustega vastu võeti, kinnitas veel ta arvamist, et normaalseil tingimusil pole tal mingit lootust pääseda insenerina vabrikusse. Järeldus tuli iseenesest: ta pidi püüdma lihttöölisena vabrikusse pääseda. Mitme tuhande töölise juures ei saaks olla nii nõudlik kui kolme-, neljakümne inseneri juures. See mõte näis teoorias üsna lihtne, tegelikult aga tekkis sellega suuri raskusi.

Devorny istus „Luksori“ kohvikus ja kaalus asja. Ta teadmised töölise elust ja eriti detektiivi ülalpeost, kel kauemat aega tuleb mängida lihttöölise, olid peamiselt pärit kahest filmist, mida ta mõni aeg tagasi oli vaadanud ja milledega ta ei jäänud põrmugi rahule. Ta tuli veendumusele, et ta iialgi ei suudkas kauemat aega mängida lihttöölise. Mõni pisiasi rikuks kogu plaani, mõni vale liigutus, mis ei torkaks silma töölisele, küll aga kurjategijaile. Ja just neid tahtiski ta otsida ja nende eest valvel olla.

„Maksta!“ viipas Devorny kelnerit, asetaski rahatüki lauale ja tõusis tasa ohtes. Ei, nii see ei läinud. Samuti võidaks uurida ta senist elu. Mis aitaks vale nimi, mis aitaksid kõik peaaegu ehtsad paberid ja kõik tõeliselt ehtsad pitsatid, kui ta omanikul pole mingeid kindlaid tõendusid oma senise elu kohta. Ei, ei! Ta pidi midagi muud välja mõtlema.

Igatahes tuli ses kavas teha olulisi muudatusi. Näiteks... hm... kui aga... või veel parem... Ah, hea mõte!

Kaks minutit hiljem kauples ta juba taksoautojuhiga, kes teda pidi sõidutama salaugastesse. Pika ringisõitmise järele leidis ta viimaks isiku, keda ta otsis — krahv Kenntlbury. Too istus teistest võõrastest eemal nurgas ja vahtis oma whiskyklaasi. Ta näojooned olid lodevad, juuksed sasis, smokingiesine viinaplekke täis.

„Tere hommikust, krahv!“ hüüdis Devorny lõbusalt ja istus ta kõrvale.

„Tere, Devorny,“ lausus Kenntlbury tuhmi häälega. Äkki muutusid ta jooned elavaks. „Kas sul on raha? Kas võid mulle laenata homseni kümme dollarit?“ Detektiiv naeris.

„Ei, ma ei laena sulle sentigi. Aga ma maksan kõik, mis sa jood.“

„See on ju seesama,“ pomises teine laisalt. „Milleks muuks ma raha vajangi!“

Alkohol näis imet tegevat. Krahv lobises sundimatult, tegi nalja, naeris ja jõi vahetpidamata klaasi teise järele

3.

Hommikuhämaruses sõitis auto Devorny maja ette. Detektiiv hüppas välja ja tõmbas sealt kaunis hoolimatult välja ka purjus krahvi. Ta tassis ta majaukseni ja helistas. Mõne minuti möödumisel ilmus Alfonso.

„Alfonso, pane käed külge!“ hüüdis Devorny naerdes. Teener kuulas sõna.

„Mis sel vaesekesel viga on?“ küsis ta, pärast seda kui oli ta suuri vaevu tassinud Devorny magamistuppa.

„Alkoholimürgitus,“ oli lakooniline vastus.

Devorny viskas kiiresti kuue ja vesti seljast ja hakkas krahvi lahti riietama.

„Pane tähele, Alfonso, esitlen sulle siin krahv Kenntlburyt. Too mees jääb siia sinu hoole alla. Sa hoolitsed ta eest, söödad ja... hm... joodad teda. Peaasjalikult joodad. Ta peab kõike saama, mis ta tahab, aga ta ei tohi sest majast milgi tingimusel lahkuda. Kas mõistad? Ma pean nimelt teatud aja mängima krahvi osa. Pane hästi tähele. Sel päeval, mil krahvil õnnestub põgeneda, lööb mu viimne tunnike. Siis oleksid sa — minu tapja.“

Devorny hakkas end nüüd krahviks muutma. Kujult olid nad peaaegu võrdsed, krahvi nägu oli igatahes kitsam ja kahvatum, ka puudus Devornyl teise väike must mokahabe. Aga see ei paistnud Devornyle muret sünnitavat. Kestis vae-

valt kaksikümmend minutit, siis oli tal juba kahvatu nahavärvus ja väike mokahabe, mis kaunistas nüüd ta ülahuult ja näis väga sarnane krahvi omale. Kui ta veel tõmbas selga krahvi veiniplekkidega päevasärgi ja smokingi, ei paistnud sugugi silma ta natuke laiem nägu.

„Meisterlik, meisterlik,“ hüüdis Alfonso. Et Devorny end nii täielikult suudab muuta teiseks inimeseks, oli talle täitsa uus.

Devorny haaras krahvi mantli.

„Ela hästi, Alfonso! Ma loodan niisiis sinule.“

„Kunas te tagasi tulete,“ sir John?“ küsis teener segaselt.

„Ei tea. See võib kesta päevi, kuid, aastaid. Ela hästi.“

„Nii kaua, sir?!“ karjus Alfonso meeleheitlikult. „Mis ma krahviga nii kaua peale hakkan?“

Naerdes pöördus detektiiv uktsel ümber.

„Pööra ta ümber,“ andis ta Alfonsole nõu ja ta silmad välgatasid kelmikalt.

„Ma töotan ta hinge kallal,“ vastas teener pühalikult.

Kui Devorny kaksikümmend minutit hiljem „Imperiali“ võõrastemajas astus krahvi tuppa, tulid talle meele Alfonso viimased sõnad. Ta pidi selle mõtte juures tahtmatult naerma. Ta ei aimanudki, kui saatuslikuks talle saab Alfonso töö krahvi hinge kallal.

4.

Pärast seda, kui Devorny end „Imperial“ võõrastemajas krahv Kerntlbury arvete maksmata jätmise pärast laskis välja visata, sõitis ta Buffalosse ja veetis kolm ööd ja päeva väga väikeses ja väga mustas võõrastemajas Buffalo eeslinnas. Tal oli kaasas ainult paar dollarit, sest kui ta tõesti allakäinud krahvina tahtis Lammerley vabrikus otsida tööd, ei võinud ta kogu asja edu rikkuda sellega, et mõni näeks ta juures suuremat rahasummat. Kava, mille ta koostanud, oli hea — selles oli ta veendunud —, aga too plaan oli ainult siis hea, kui ta piasiasjades on järjekindlalt läbi viidud. Päevad üsna harilikus võõrastemajas olid igavad. Devorny sõi, jõi, magas ja laskis habemetüükaid kasvada. Külgekleebitud vurrud oli ta juba eemaldanud, enne kui tuli siia pelgupaika. Tundide kaupa istus Devorny oma mõtteid haududes. Kust küljest ta ka asja ei vaadanud, see oli ja jäi hulljulgeks ettevõtteks — selles oli ta täitsa teadlik. Siin peitus saladus, tähtis saladus, sest kõik kolm meest, kellel oli õnnestunud mõistatust täiesti või osaliselt lahendada, olid kahjutuks tehtud. Kas ta tundis hirmu?

Ei! Hädaoht veetles teda. Ainult neli inimest teadsid ta ettevõttest — neli inimest võisid talle saada hädaohtlikuks. Nendest neljast ei tulnud politseiülem ja Alfonso arvesse. Aga — Morris ja krahv Kenntlbury! Morris istus küll luku taga ja krahv...? Devorny naeratas —: Alfonso oli truu kui kuld ja ta võis teda usaldada. Pealegi oli krahv kaunis hädaohutu, sest et ta midagi ei teadnud.

Neljanda päeva hommikul lahkus krahv viimaks oma pelgupaigast. Ta nägi halb välja, tõesti väga halb. Mustad tüükad andsid ta näole peaaegu metsiku ilme, särk oli katkine ja määrdunud, krae ja kaelaside puudusid. Krahvi smoking oli määrdunud ja lakk-kingad närused. Kaks tundi teed läbi pori ja loikude ei teinud asja paremaks ja kui Devorny kella kuue paiku seisis Lammerley vabriku ees, nägi ta nii välja nagu ta seda oli soovinud.

Umbes viiskümmend meest, noort ja vana, istusid ja seisisid paljude väravate ees. Mõned olid paremini rietatud, suurem hulk näis allakäinud ja nälgunud. Kõigil seisis aga vaev ja mure näos; kõikide silmad vaatasid süngelt ja kadadalt töölistele, kes läksid läbi vabrikuväravate.

Devorny seltsis vaikides ootajatega. Keegi ei pööranud talle tähelepanu. Teda peeti siin tööotsijaks nagu teisigi ja ta smoking — praegusel hetkel detektiivivi suurim mure — jäi hoopis tähelepanemata.

Pikkamööda venisid minutid. Ootajad lausuvad vaevalt sõnakese. Igaüks mõtles endale ja oma murele; kellelgi ei näinud isu olevat oma naabriga jutelda, kes temalt võib-olla röövis leivapala.

Äkki käis liikumine läbi ootajate ridade. Kõik hüppasid üles ja nihkusid värava juure. Seal seisis kaks meest sedelid käes.

„Täna vajame neliteist meest,“ hüüdis üks kõvasti ja algas kohe valikuga. Talle aitas kiirest pilgust ja mõnest lühidast küsimusest. Valiti ainult tugevamaid. Kes oli liig kaua nälgunud, pidi jälle minema tagasi. Devorny nägi viletsuses ja puuduses kurnatud kogude hulgas veel hea välja.

„Nimi?“ küsis üks meestest järsult.

„Kenntlbury.“

Juba kandis teine mees nime sedelile.

„Kas juba töötanud? Kus?“ küsis esimene, aga ta kuulis vaevalt Devorny „ei'd“, sest juba pöördus ta tähelepanu järgmisele.

„Vastu võetud. Edasi!“

Veel mõni minut ja soovitud arv oligi täis.

„Valmis, edasi!“ hüüdis esimene ja andis vastuvõetutele märku talle järgida.

„See oli kergem kui ma arvasin,“ mõtles Devorny ja

sammus ühes teiste meestega väravast sisse. Juba olid nad vabrikuruumides.

Kõik läks kiirtempoga. Vaevalt olid neliteist meest jõudnud ühte tühja ruumi, kui nad juba jagati ootavatele inseneridele.

„Michaud,“ hüüdis nimekirja koostaja ja osutas Devornyle. „Ma usun, et see on teie mees. Näeb kaunis mõistlik välja.“

Väike jässakas mehike astus lähemale. Kiire, uuriv pilk, siis viipas ta Devornyle ja astus ise ees.

Detektiiv järgis sõnatult. Tee viis läbi lärmakate ja tuli-kuumade tööruumide, siis jälle läbi vaiksemate ja jahedamate koridoride. Devorny ei teadnud, mis see oli, mis teda sundis ühes koridoris kiiresti pöörduma. Ta jõudis just veel märgata, et keegi mees fotograafiaparaadi kokku pani ja eemaldus vastasolevas suunas.

„Tont võtku!“ käis detektiivil läbi pea. „Mind fotografeeriti.“

Äpardus äparduse peale. Samal hetkel pöördus insener ümber. Devorny katsus kohe oma näole anda ükskõikse ilme, aga see polnud tal vist täitsa õnnestunud.

„Mille üle te imestate?“ hüüdis insener ja vaatles teda teravalt süngelt kokkutõmmatud kulmude alt. Siis, nagu oleks Devorny ükskõikne ilme teda mahendanud, lisas ta juure: „Meie juures fotografeeritakse iga tööline.“

Nüüd hoidis detektiiv end jällegi peos.

„Leian selle olevat väga kena,“ andis ta löögivalmiit tagasi. „Imestan ainult, et fotograaf ei pistnud mulle sedelit pihku: „Teid filmiti praegu.“ Ta naeris, aga ta naer kõlas veidi kramplikult.

Sõna lausumata sammus teine edasi. Nüüd lükkas ta tühe ukse lahti.

Kuumuselaine löi neile vastu. Lärm, mis siin valitses, oli peaaegu talumatu. Ainult kisendades said töölised end üks-teisele arusaadavaks teha. Raua haamerdamine raual, keevate värvimasside sihisemine ja surisemine, raskete laaditud vankrite ja kärude veeremine, mootorite mürin ja nagin... kaos kõrvale. Samasugune kaos silmale: kihutamine ja jooksmine, kiired haarded, valkkiired, peaaegu automaatsed käte liigutused... Aga ei, lähemal vaatlusel võis peagi märgata, et siin käis kõik kindlat rada. Raudne distsipliin. Siin valitses kellegi üksiku, võimsa tahe.

Devorny oli seisnud juba nii mõneski vabrikus ja vaa-delnud, üks asi torkas talle siin siiski silma. Kuski ei seisnud ükski tööline silmapilgukski tööta. Lakkamatult toodeti, kisendati, haarati, veeti ja lükati.

„Siin,“ karjus insener Devornyle. „Teie koht! Siin —

seda pidet lükata paremale... Siin — stopperkell! Täpsalt 30 sekundi järele — pide vasakule! Siis haarata siit! Tugev lüke — 15 sekundit — pide jälle paremale. Kas mõistate? Täpselt nagu too mees siin kõrval. Pange tähele!“

Devorny tahtis midagi vastu kisendada.

„Mitte üht sõna!“ käsutas teda teine. „Vaadelge! Viis minutit. Siis katsuge ise — viis minutit. Kui te sellega siis hakkama ei saa, lendate minema!“

Devorny noogutas tummalt. Tont võtku, siin ei raisatud sõnu. Tuli end kokku võtta, muidu võis end kiiremini leida väljast kui oldi siia saadud. Rahulikult vaatles ta naabri liigutusi. Polnud raske üksikuid võtteid meeles pidada. Pidi aga raskem olema neid liigutusi teha kaks, kolm, palju tunde järgemööda. Vaheajata... puhkuseteta... Päev päeva järele...

Detektiiv äigas käega üle higise, klepuva otsa. Ta higistas. Ja polnud seejuures teinud ühtki haaret...

„Tähelepanu! Nüüd läheb lahti!“ möirgas insener.

Devorny sundis oma mõtted teistele radadele. Kordas haardeid. Paremale... 30 sekundit... Vasakule... Lüke... 15 sekundit... Paremale...

„Alata!“ Insener tõstis käe. Kuski, keegi, üks null, — ei, tilluke eimidagi, nagu kõik teised siin, pidi seda näinud olema, sest samal silmapilgul hakkas masin Devorny ees värisema, rattad veerema. Veel mõned sekundid. Nüüd töötas ta nagu kõik teised — ladusalt, võimsalt, lärmavalt ja nõudlikult.

„Alata!“

Devorny asus juure. Paremale, 30 sekundit, vasakule, lüke... kaks, viis, kümme minutit. Kui ta ümber vaatas, oli insener kadunud. Ahaa! Tema, Devorny, oli katse sooritanud. Niisiis edasi!

Möödusid minutid, veerandtunnid, tunnid. Kuipalju? Devorny ei teadnud, stopperkell näitas ainult sekundeid. Edasi! Edasi! Paremale, vasakule...

Lüke, mis algul oli kergem, muutus nüüd üha raskemaks ja raskemaks. Selg valutas. Neetud! Devorny surus huuled kokku. Ta pidi vastu pidama Pidi. 29,30 sekundit... Lüke.

Edasi, edasi... Minutid, veerandtunnid, tunnid. Devorny imestas, kui vähe ta töö juures mõtles. Ikka oli ta arvanud, et töölisel võivad oma mehaanilise töö juures kaaluda, mõtelda, oma aju koolitada... Ja ta ise? Juba mõne tunni pärast töötas ta nürimeelselt, mõteteta, higistades, valu tundes... Mõteteta? Ei, seal oli üks mõte, üksainus: Paremale, vasakule...

„Seis!“ Ta kuulis kisendust enda kõrval. Oleks see ta sem olnud, poleks Devorny teda kuulnud. Ta pöördus ümber. Jõllitas sõgedate, punaste silmadega inseneri otsa, kes ta kõrval seisis. Pilk stopperkellale — viimane aeg! Paremale...

„Lakake, teie kaamel!“ möirgas insener ja tõstis käe.

Seal taipas Devorny ja laskis käed langeda. Ka masin oli seda taibanud milgi kummalisel kombel. Ka tema jäi äkki seisma.

Vaikides järgis Devorny insenerile. Nad läksid läbi ruumide, kus töötati sama palavikuliselt ja virgasti; aga senise tööruumi kõrvetava kuumuse kõrval mõjus sinne temperatuur jahedana ja värskendavana.

Siis läbistasid nad mõned veel jahedamad koridorid.

„Viisteist minutit vaheaega!“ seletas insener.

Devorny nägi end tõugatud ruumi, kus töölised istusid pikil ebamugavail pingel. Ei kõneldud sõnagi. Söödi, suitsetati, vaigiti.

Detektiiv vaatas ringi. Ta oli mahakukkumiseni väsinud. Kuski polnud vaba kohta. Aga juba nihutasid kaks inimest end koomale. Tükike, väärtuslik tükkike pinki jäi vabaks. Ta istus, puhkas.

Vaikus. Kaugelt kostis tasane mürin — mootorid. Teised töötasid. Teised: Paremale, vasakule... Tema puhkas...

Seal! Käsi. Hiline, must käsi. Hoidis tükki leiba marmelaadiga.

Mehaaniliselt haaras Devorny selle järele, Sõi. Ahnelt ja näljaselt. Nüüd alles tundis ta, et tal oli nälg. Leib marmelaadiga lõhnas kala järele ja maitses tõrvaselt. Ta maitses paremini kui ta viimane peenike lõunasöök New-Yorgis.

„Kas oled siin uus?“ kõlas küsimus. Devorny aimas, et see oli leivaandjalt. Ta noogutas.

„Homme tood endale midagi kaasa,“ lausus teine. „Sõmata ei pane sa siin kaua vastu.“

Devorny ohkas.

„Kui kaua ma küll töötasin?“ julges ta küsida.

„Täpsalt viis tundi,“ oli lühike vastus. „Igaüks töötab siin viis tundi. Siis — viieteistminutilise paus. Siis neli tundi nelikümmend viis minutit tööd. Siis koju — magama. Järgmisel päeval hakkab jälle otsast peale. Ikka üks ja sama.“

Detektiiv tõmbas paberrossikarbi välja, pakkus paberossi. Teine võttis, nuusutas.

„Kallis sort, kust?“ Ta hääles kõlas umbusk.

„Insenerilt,“ valetas Devorny.

„Minule ta ei kinkinud ühtki, kui mina tulin,“ pomises teine, aga umbusk näis kaduvat.

„Jah, jah, need insenerid,“ lausus ta mõne aja pärast. „Neil on parem kui meiesugusel. Nemad muudkui jalutavad. Seda võiksime meie ka. Nõjah, kapitali võim, teame juba... Rikkad vanemad ja nii... Pojakesed ülikoolis. Õpivad neli aastat purjutama ja äkki oskavad kannandada. Oskab kõike paremini kui meie.“

Kell löi. Ainult kord, üsna tasa ja tagasihoidlikult. Kõik kargasid äkki püsti ja tormasid ukse juure.

„Oota mind pärast töö lõppu „Kuldtähe“ juures,“ sosistas kõrvalistuja Devornyle kõrvu, siis oli ta kadunud.

Uksel pörkas Devorny inseneriga kokku.

„Pidage hästi teed meeles,“ seletas Michaud, kui nad samusid läbi vabrikuruumide. „Homme peab kõik iseenesest minema. Kui teie stopperkellale ilmub punane valgus, siis veel kolm korda korrata kõik haarded ja siis on lõpp. Viisteist minutit vaheaega. Te tulete saali, kus te praegu olite. Kella-löögil otsekohe tagasi ja kohe tööga alata.“

Devorny noogutas. Jälle seisis ta masina ees. Jälle paremale, vasakule... minutid, veerandtunnid, tunnid...

5.

„Kuldtäht“, kord väga külüstatud ja oma löömingute poolest kurikuulus lokaal, oli alkoholikeelust saadik pühendatud pikaldasele väljasuremisele. Küll oli võõrastetuba hiljaõhtuni töölisi täis, aga need olid rahulikud, kannatlikud inimesed, kes kogu õhtu istusid ühe limonaadiklaasi juures. Neil asjaoludel äratas see kaunisti tähelepanu, kui Devorny, surmaväsinult, aga sama näljaselt ja januselt, sisse tuikus ja kohe leti ääres kaks klaasi limonaadi kurgust alla valas ja peale selle tellis veel odava õhtusöögi. Imestanud ja osalt umbusklikkudest pilkudest nägi Devorny kohe, et oli teinud vea; sest ta pidi hoidma, et kuidagi ei torka silma.

Võimalikult ükskõikselt vaatas ta ruumis ringi. Ahaal Seal istuski ta tänalõunane leivaandja.

„Tooge söök sinna lauale,“ hüüdis Devorny peremehele; siis lonkis ta aeglaselt, käed piüksitaskus, oma sõbra juure. Rahuldustundega pani ta tähele, et tööliste uurivad pilgud muutusid kohe ükskõikseks, kui nägid, et ta üht nende omadest sõbralikult tervitas ja ta kõrval istet võttis. Nüüd oli tal aega oma sõpra lähemalt vaadelda. Kui vana ta küll võis olla? Ta nägi välja kui neljakümnene — suur, tugev kogu, karmid näojooned, milledele väike hallikas mokahabe andis midagi pehmet.

„Mind nimetatakse siin isa Samiks,“ seletas ta. „See nimi on pärit mu meremehepõlvest...“ Ja nüüd kuulis Devorny kõik tähtsama teadust. Ta sai teada, et isa Sam oli sunnitud meremehekutsest loobuma — jalalasu tagajärjel oli jalg veidi kangeks jäänud —, et ta oli lesk ja et tal oli täiskasvanud tütar, kes tundis huvi kodujänese kasvatuse vastu, et ta ei kuulu ühtegi poliitilisse parteisse, et tema vaated on järgmised...

Kui ta oma jutuga oli jõudnud siimaale, otsustas Devorny teda mitte kuulata, vaid pigem tähelepanu äratamatult teisi mehi vaadelda. Järgmisel silmapilgul sündis aga midagi, mis talle isa Sami laskis paista hoopis teises valguses.

Devorny oli söömise lõpetanud. Kuigi see oli rikkalik, tundis ta ikka veel nälga, aga ta ei julgenud siiski enam tellida. Ta istus vaikselt, toetudes parema küünarnukiga lauale, ja tegi, nagu kuulaks ta isa Sami. Ta vasak käsi rippus hoolelt üle toolileeni ja seal... tundis ta selgesti, et keegi puudutab seda kätt ja surub sõrmed kõvemini kokku. Nüüd tundis ta peos väikest, ümmargust eset...

Devorny ei liigutanud end. Ta ütles rahulikult „jah, jah“, kui isa Sam seda ootas ja sama kindlalt hüüdis ta „Uskumatu“ või „Pagan võtaks!“, kui isa Sami nägu ilmutas, et vastav hüüe on kohane. Oma mitmeaastase tegevuse jooksul detektiivina oli Devorny harjunud igasugu üllatustega. Ka nüüd ei karanud ta üles, vaid jäi rahulikult istuma ja muutis ainult asendit. Vasak käsi tuli nüüd sülle. Kohe pärast seda teadis ta, et ümmargune väike ese ta peos oli paberirullike. Kahtlematult kokkupigistatud sedel mingi teatega.

„Kellelt? Kellelt?“ uuris Devorny endamisi. Kes võis teada, et asub siin? Ta pööris ükskõikselt ümber. Tema taga laua ääres istusid viis töelist. Nad istusid nii, et ainult kolm neist võisid olla paberi edasiandjad; aga nende kolme näod olid ükskõiksed ja ilmetud.

Vahepeal õnnestus detektiivil paberikera ettevaatlikult avada. Nüüd hoidis ta tema lahtiselt põlvedel. Ta ei julgenud pikemat aega alla vahtida; ainult vahetevahel saatis ta kühikese pilgu alla, siis vahtis ta jälle onu Samile näkku. Võttis tükk aega, kui tal oli sedeli sisu loetud.

„Mis sul on? Sa läksid äkki päris kahvatuks!“ katkestas isa Sam oma jutustuse merevahingust Jaapani vetes.

Devorny pigistas hambad kokku. Ta kordas endale:

„Teie plaanide ja kavatsustega täielikult tuttav olles annan teile heasoovlikku nõu isa Sami juure korterisse asuda. See on hea teie plaanidele.

Keegi tundmatu sõber.“

„Veidi väsinud, muud midagi,“ lausus Devorny kõvasti ja katsus naeratada.

Tal oli seekord raske end valitseda. Liig äkki ja ootamatult oli tulnud see teade. Ta tagajärjekas tähendus oli detektiivile kohe selge: kui kirjakirjutaja mõtles seda tööpoolest ausasti — kõigi asjaolude põhjal tuli selles vaevalt kahelda —, siis tähendas „tundmatu sõbra“ teade siiski, et kellelgi oli Devorny ettevaatusest hoolimata õnnestunud teda jälgida.

Mis oli õnnestunud „sõbral“, — miks polnud see võimalik ka vaenlasel?

„Tuhat ja tuline!“ katkestas isa Sam Devorny mõttekäigu. „Kell juba seitse! Ülim aeg kojuminekuks!“ Ta viipas peremehe ja maksis.

Hajameelselt järgis Devorny ta eeskujule. Nüüd tuli otsustada. Kas pidi ta tegema „tundmatu sõbra“ nõuande järele või mitte? Uurivalt peatusid Devorny silmad isa Sami heasüdamlikul näol. Ei, ta ei kuulunud kindlasti kurjategijate hulka, tema mitte! Devorny otsustas teha antud nõu järele.

„Kuldtähe“ ees ulatas isa Sam talle jumalagajätuks käe.

„Kus sa elad?“ aetas ta küsimuse, mida detektiiv just oli oodanud.

Ta kehtitas õlgu.

„Seni veel kuski. Tahaksin meeleldi vabriku lähedal leida alualuse. Võib-olla tead mulle midagi juhatada?“

„Meie juures on katusekamber juba kaks kuud tühi. Kui sa tahad..?“

Devorny tahtis. Ta imestas endamisi „tundmatu sõbra“ täpsa töö üle. Kahtlematult teadis ta tühjast katusekambrist.

„Minu majani on siit ainult kahekümne minuti tee,“ seletas Sam. „Seal on ka aed. Sa võid minu juures ka süüa saada, see laseb end seada... Nüüd jutusta aga midagi endast! Mis sa varem olid? Sa ei näe nii välja, nagu oleksid ikka teinud seda räpast tööd.“

Devorny kraamis välja, jutustas oma krahvkonnast, ebaõnnestunud spekulatsioonidest, asjatutest võitlustest võlausal-dajatega, äkilisest pankrotist. Ilma et oleks seda tähtnudki, omandas krahv Kenntlbury kuju seejuures midagi inimlikku-liigutavat. Kohkudes nägi Devorny, et isa Sami silmad läiki-sid niiskelt ja kaastundlikult.

„Ja siis? Ja siis?“ päris isa Sam.

„Ja siis pidin ma põgenema,“ lõpetas Devorny oma jutustuse tagajärjetuist katsetest halgele isale raha muretseda, kusjuures ta laskis isa surra ja iseend veksli võltsida, mille aga keegi rikas sugulane lunastas.

„Aga miks ei aita see rikas sugulane sind enam?“ küsis isa Sam.

„Ka tema läks pankrotti... ja suri,“ seletas Devorny ja mõtles, et kas ei lõpe juba kord need pärimised.

„Vaata, siin on mu majake!“ hüüdis isa Sam sel silma-pilgul rõõmsasti.

Devorny vaatles väikest puumajakest. Ta nägi välja küll kaunis vana ja vilets, aga võis otsekohe märgata, et see pol-nud praeguste elanike süü. Mõned hoolikalt parandatud kohad,

tilluke, aga hästi haritud aed ja värskelt liivaga prügitatud kitsas tee andsid tunnistust armastusest ja tähelepanust, millega nüüd hoolitseti selle vähenõudliku kódu eest.

Vahepeal oli isa Sam oma külalisega astunud tuppa. Kehvalt, aga puhtalt rietatud, umbes kaheksateistaastane neiu sööstis tulijaile vastu, jäi aga Devornyt nähes nagu naelutatult seisma.

„See on Marion, mu tütar,“ seletas Sam uhkelt. Siis pööris ta neiu poole: „Minu uus majaelanik. Ta hakkab elama ülal kambris... hm... on teine vaene lakekauss — Kenntlbury, allakäinud krahv.“

Marion ei näinud viisakusreegleist suuremat hoolivat. Nagu käsu peale keeras ta kannal ringi ja jooksis minema. Devorny nägi veel videvikus, et tal oli sale ja nõtke kogu ja kena, kitsas lapsenägu.

Isa Sam naeris.

„Ta on veidi inimeste pelgaja, too väike... Teiste tööliste ees ta ei tunne hirmu. Aga krahv on talle ikkagi tundmatu ala... nojah...“

Ta süütas petrooleumilambi, tõmbas aknaeesriided ette ja istus mõnusasti laua taha. Devorny ei lasknud end ka paluda, vaid võttis samuti istet.

Mõne minuti pärast avanes uks ja neiu astus jälle sisse. Suurel puust kandikul oli kolm taldrikut aurava toiduga ja õlal oli pimestavalt valge laudlina. Ta kattis sõnatult laua.

„Nonoh, laudlina?“ imestas isa Sam.

Marion kärsutas nina. Mõned sekundid välkus ta silmis kui tumm väljakutse Devornyle, siis langetas ta jälle põlgu ja tõmbas laudlina siledaks.

„See on eriti krahvi külaskäiguks,“ lausus ta rahuliku kindlusega.

Devorny vahtis talle otsa ja surus vaevaga tagasi naerupahvatuse. Ta näos ei tuksatanud ükski muskel, kui ta aupaklikult kummardus väikese majaperenaise ees.

„Täna südamest tähelepanu eest, madam,“ kinnitas ta pidulikult.

„Pole põhjust, kõrgus,“ vastas neiu ja asetask ühe taldriku ta ette. „Laske endale hea maitseta.“

Vaikides sõid kõik kolm. Marion sai kõige enne valmis. Siis toetas ta pea kätele ja vahtis Devornyle otsa, millest aga see ei lasknud sugugi eksitada.

„Ja teie olete tõeline, ehtis hukkaläinud krahv?“ küsis ta äkki ja ta häälest kõlas imestus. „Kujutlesin endale krahvi õigupoolest hoopis, hoopis teisiti,“ seletas ta edasi ja puhus asendit muutmata jonnaka jüukseloki näolt.

„Mina ka,“ vastas Devorny. „Aga seda teeb minu juures just see hukkaläinud olek.“

Tükike aega valitses vaikus. Marion silmitses järelemõttikult laudlina mustrit. Äkki tõstis ta otsustavalt pea.

„Teie meeldite ju mulle üsna hästi,“ lausus ta imetlusväärse avameelsusega. „Aga kas te olete alati nii sõnakehv.“

„Söögi juures alati,“ ütles Devorny rahulikult ja lükkas tühja taldriku kõrvale. „Krahvide juures on nimelt kombeks vaikida, kui süües suu täis on.“

„Ah nii,“ vastas neiu järelemõttikult. „Õigupoolest üsna kena sissesead... See on midagi sinu jaoks, isa,“ pöördus ta Sami poole.

Sam vaatas naerdes seinakella.

„Mari-lapsuke,“ manitses ta sõbralikult. „Sul on aeg minna.“

„Taevake, jah!“ hüüdis see kokkunult, koristas kiiresti asjad ja ruttas toast.

„Tal on nimelt väike teenistus,“ seletas Sam heasüdamlikult. „Ühe vana professori juures. Peab kolm korda päevas seal käima, sööki valmistama ja maja korras hoidma.“

Umbes tund aega lobises Devorny Samiga. Detektiivipahameeleks kõneles isa Sam kõigest muust, aga mitte sellest, mis teda oleks huvitanud — Lamerley vabrikust. Devorny ise ei tahtnud ka juttu sellele viia, sest ta pidas Sami küllalt targaks, et ta aimaks ta küsimuste mõtet. Sam kõneles just kaktuste kasvatamisest, kui uks kargas lahti ja Marion tormas sisse jooksust õhetavil põsil.

„Mõtle ometi, isa, professor kinkis mulle dollari pealekauba,“ hüüdis ta särades ja raputas hulga väikesi rahasid lauale. Hoolega ja ehtsa lapseliku rõõmuga loeti raha üle. Devorny vaatas naeratades pealt.

„Õige, üks dollar rohkem,“ kinnitas Sam rahul olles. „Mis sa sellega nüüd teed, Marion?“

„Ostan endale Longfellow' juurest üsna valge kodujänese,“ seletas ta pidulikult. „Olen seda endale ikka soovitud.“

Devorny näitas elavat huvi igat sorti kodujäneste vastu. Talle tegi nalja kuulata Marioni vaimustatud kirjeldusi ja vaadata ta säravaisse silmisse.

„Oodake, ma teen teie kambri kohe korda, siis näitan teile oma loomi,“ hüüdis ta õnnelikuna nii suure arusaamise üle oma lemmikalast. Viisteist minutit hiljem viis neiu ta väikesse juureehitusse, kus ta pidi imetlema nelja tööpoolest väga ilusat kodujänest.

„Kõnele nüüd ka natuke millestki muust,“ pomises isa Sam natuke pahaselt, kui mõlemad jälle tuppa tagasi tulid. „Su jänesed on ju üsna ilusad, aga sa ei pea teisi sellega liig palju tüütama.“

Marion tegi kurva näo ja vaikis. Devorny aga mõtles kaktusekasvatamisele, merelahingule Jaapani vetes ja — vaikis samuti. Kuid see ei kestnud kaua. Peagi käis jälle elav jutuaajamine. Kell oli juba kümme, kui isa Sam sundis magama heitma. Devorny juhiti mööda treppi üles oma kambri juure ja talle anti küünal pihku.

„Aga mitte väga kaua tuld põletada,“ manitses Sam. „Hommikul peab juba pool viis üles tõusma!“

„Kiiresti veel pabeross ja siis magangi juba,“ lubas Devorny naeratades ja astus tupp. Mõlemad inimesed meeldisid talle. Õigupoolest natuke liig hästi, sest ta polnud viimastel tundidel üldse mõelnud oma eesmärgile. See oli kindlasti halb märk.

Ta kobas pimedas laua juure, nüüd löi tikk leegitsema... mis see siis oli? Kiiresti süütas ta küünla...

Valge kirjaümbrik, mis kandis püsti käekirjaga kirjutatud nime „Mr. Kenntlbury“, lebas keset lauda. Kiiresti haaras detektiiv ümbriku. Siis vahtis ta üksisilmi väikesele, masinaga kirjutatud sedelikesele:

„Hoidke end blond naise eest! Ta jälgis teid täna viisteist minutit. See ei tähenda head.

Teie tundmatu sõber.“

6.

„Marionil on tumepruun juuks,“ oli Devorny esimene mõte, hiljem pidi ta selle üle naeratama, et just mure, kas teda hoiatati selle või mõne muu tüdruku eest, oli tal kõige suurem. Siis hakkas ta asjalikult mõtlema.

Ta oli „tundmatult sõbralt“ saanud teise nõuande. Kuigi veel seni polnud selgunud esimese nõuande kasulikkus, kaldus detektiiv siiski uskuma kirjutaja ausat tahet. Seni polnud ta saanud ka mingit kahju, et oli talitanud esimese nõuande järele.

Ühes olulises punktis aga erines see nõuanne esimesest. Esimene sedel kõneles ainult asjust, mis Devornyle olid selged ja arusaadavad, teine seevastu sisaldas hoiatuse inimese eest, keda Devorny ei tunnud ega polnud näinud. Senise mõistatusega: „Kes on too tundmatu sõber?“ — seltsis teine: „Millise blond naise eest pean hoiduma?“

„Hm...“ pomises Devorny rahuldalt, pärast seda kui tal oli õnnestunud aknalaual kindlaks teha kriimustuse jälgi. Akna lähedal seisis redel. Ta teadis nüüd, kuidas kiri oli päralt toimetatud. Väljast oldi tähele pandud, kuidas Marion oli tuba varitsenud. Siis alles oli kiri siia toodud, oletades õieti, et enne Devornyt ei tule keegi teine tupp.

Detektiiv magas selle öö rahutult. Möödunud päeva sündmused järgisid talle ka unenägudesse. Kui ta hommikul Sami kõrval läbi kasteste niitude ja väliade sammus töökohta, oli ta

roidunum ja väsinum kui eelmisel õhtul. Tunnid masina juures olid täna lõpmata pikad. Kuumus näis veel ähvardavam kui eile ja lärm veel tugevam ja piinavam.

Olid juba töö viimased tunnid ja Devorny seisis väsimusest vaevalt jalul, kui äkki ta lõdva keha läbistas kui elektrilöök.

Tema kõrval seisis vaikides ja vaadeldes naine. Kõige silmatorkavam ta juures oli pruun nahkjakk, aga Devornyl olid silmad ainult heleblondidele lõkkidele, mis langesid sügavale kuklale.

See ta siis oligi — töö blond naine! Hädaoht! Devorny ei tunnud enam roidumust. Kindlasti juhtis ta oma pilgud neiu veidi laiale, aga sugugi mitte inetule näole. Sekundiks kohtusid nende pilgud, siis pöördus Devorny jälle töö juure. Jah! See oli hädaoht, see oli kindlasti hädaoht. Kui vaadata liig sügavale neisse põhjatuusse silmisse — neisse silmisse, mis kummalisel kombel lubasid kõike ja siiski mitte midagi... Kas oli tundmatu sõber oma nõuannet nii mõelnud? Arvatavasti mitte, aga lõppeks — oli see sil nii võimatu. Kolm kriminaalametnikku olid hukkunud ja ei saanud jutustada, millised saladused nad olid paljastanud. Nad ei saanud ka jutustada, kuidas see võimalik oli, et kurjategijad said õigel ajal teada varitsevast hädaohust... Kui nüüd kõik need kolm ei saanud mööduda tollest blond naisest?

„Ma fantaseerin ju,“ katkestas Devorny oma mõttekäigu. Ta vaatas üles. Koht, kus äsja oli seisnud kummaliste silmadega naine, oli tühi. Ja äkki paistsid detektiivile ta oletused lausa naeruväärsed.

„Kes ta võiks olla?“ mõtles ta nüüd külmalt ja kainelt, nii nagu hommikul ärgates mõeldakse kurjale unele. „Mõni naisinsener, kes oma nina pistab osakonda, kus tal pole tege- mist. See pole naise juures sugugi imekspandav.“

Järgmistel päevadel kordus sama. Korrapäraselt vastu õhtut ilmus blond naine nahkjakis, korrapäraselt seisis ta kümme või viisteist minutit kuskil ta läheduses ja vahtis talle üksisilmi otsa. Alul hellitas Devorny kartust, et ta on kuidagi teada saanud ta kavatsustest ja plaanidest, aga peagi taipas ta, et naine tundis ainult huvi tema kui mehe vastu.

Devorny ei pannud teda lõppeks enam tähelegi. Oli nii palju teisi ja tähtsamaid asju. Seal oli näiteks suur hulk elektrimootoreid kõrvalruumis; igakord kui ta möödus neist hiigelmasinaist, küsis ta endalt, mis otstarvet need küll täidavad. Vahepidamatult, päeval ja ööl, liikusid rattad ja käisid rihmad ja hammasrattad haarasid teineteisse. Miks? Ta tehnilised teadmised jätkusid selleks, et aru saada, et nende masinate tehtud töö ei olnud mingis vahekorras kulutatud ener-

giahulgaga. Siit pidi ta algama oma uurimusi, see oli selge. Aga kuidas?

Oli võimatu tähelepanuäratamatult pikemat aega viibida ses ruumis. Nii siis jäi ainult üks võimalus: masinaosi märkamatult fotografeerida ja siis päevapildid anda asjatundjate kätte. Fotograafiaparaat pidi olema väga väike, üsna tilluke ja siiski pidid pildid olema väga selged, et oleks võimalik neid suurendada. Igatsusega mõtles Devorny oma aparaadile, mis lebas New-Yorgis ta kirjutuslaual. Devornyl polnud võimalust ega raha muretseda siin midagi sellesarnast ...

Mis teha?

Sel õhtul ei võtnud Devorny osa talle juba armsaks harjumuseks saanud jutuajamistunnist isa Samiga ja Marioniga. Ta istus oma kambris küünlavalgusel raudtee- ja lennusoiduplaanide juure ja haudus ja arvutas. Kui küünal veel viimast korda löi leegitsema ja kustus, oli ta otsus kindel: nii hädaohtlik kui see ka oli, ta pidi New-Yorki sõitma ja aparaadi tooma. Ta reisib pühapäeva hommikul — ta nädalapalk ulatus just sõidupiletiks — ja oleks õhtul New-Yorgis. Ta kirjutuslauas oli suurem rahasumma — lennukiga jõuaks ta veel esmaspäeva hommikuks õigeaks ajaks tööle... Keegi ei märkaks vabrikus ta puudumist ja isa Sam peaks uskuma mõnesse pummeldamisse. See ei äratanud kahtlust, teised jäid ka tihti kogu ööks ära.

Möödus kaks päeva, ilma et oleks juhtunud midagi erilist. Reedel aga tekkis eriline raskus: isa Sam ja Marion kavatsesid pühapäevaks nädalalõpu väljasõitu ja tema pidi sellest endastkimõista osa võtma. Minutite kaupa võitles Devorny kiusatusega oma kavatsust nädalaks ajaks edasi lükata. Oleks raske oma mõlemale sõbrale ära öelda... Aga ei, ta ei tohtinud milgi tingimusel viita asjatult seitse pikka päeva, esiteks ei käiks see kokku ta kohustustega ja teiseks suurendaks see paljastamise hädaohtu.

Isa Sam tegi pettunud näo ja Marioni silmad täitusid pisaratega, kui Devorny kogeledes jutustas kellegi kauge sugulase, tädi Rosalie, külastamise vajadusest.

„No jah, kuidas sa tahad,“ pomises Sam natuke pahaselt, „krahvlik tädi Rosalie on muidugi tähtsaim. Muidugi mõista... saan aru.“

Marion ei öelnud midagi, aga kurb pilk, millega ta vaatas Devorny otsa, tegi selle segaseks.

Ebamugav tunne, nagu oleks ta reetnud kaks head sõpra, ei lahkunud temast, kui ta pühapäeva hommikul võttis kapist smokingi, mille Marion oli puhastanud ja harjanud. Maja oli vaikne ja mahajäetud, sest mõlemad olid lahkunud juba hommikuhämaruses. Marion oli talle valmis pannud kohvi ja

paar võileiba. Selle kõrval seisis sedel veidi nurgelise käekirjaga:

„Head isu, krahv,“ luges Devorny. See tähelepanu väikese töölisneiu poolt tegi ta jälle rõõmsaks. Ja äkki pidi ta naeratama: esimest korda tuli tal teadvus, et on armumas veidi poisilikku, kuid alati tema eest emalikult hoolitsevasse neiusse.

*

Sõit New-Yorki möödus vahejuhtumisteta. Devornyle paistis küll mõnikord nagu jälgitaks teda, kuid ta jõudis ikka jälle veendumusele, et oli eksinud. Kui ta täpsemalt vaatas, siis olid inimeste näod, kes olid ta kahtlust äratanud, alati üksikõiksed ja ilmetud. Kella kümneks jõudis rong New-Yorki. Devorny, kelle korter oli pool tundi jaamast eemal, ei võtnud taksoautot, vaid läks jalgsi. Mõnikord vaatas ta tagasi: Ei, keegi ei jälginud teda. Nüüd oli ta jõudnud oma maja juure. Ta avas tasa ukse ja hiilis treppidest üles. Põksuva südamega seisis Devorny korteri ukse ees ja kuulatas. Kõik oli vait. Sel silmapilguks tehti trepp äkki valgeks ja kustki kostusid hääled. Kiiresti avas Devorny ukse ja lipsas sisse. Nüüd oli ta oma korteri eesruumis. Siit viis üks uks söögituppa, teine töökabinetti. Söögitoast paistis valgus ja kostsid hääled. Devorny piilus läbi uksepraod. Ta silmadele avanes kummaline pilt: ottomanil lamas suletud laugudega ja põlev sigar sõrmede vahel — krahv. Tema kõrval tugitoolis pikutas Alfonso. Ühe käe hoidis ta vannutades püsti ja teises oli jäme sigar. Devorny naeratas: Kahtlemata oli sigar ta erilisteks juhtudeks varutud kastikesest. Nähtavasti polnud mingit piiblisalmi, mis oleks keelanud võoraste sigarite suitsetamise!

„Ja siis sadas vihma, sir,“ seletas Alfonso kõrgendatud häälel. „Sadas vahetpidamata nelikümmend päeva ja nelikümmend ööd... Te võite arvata, kuidas siis maa peal oli. Halb, väga halb... Kõik jäi seisma. Kaubitsemine ja vahetamine... Inimesed surid kui kärbsed. Viimaks keskendus kõik ülejäänud elu Noa laevale, mille ehitamine teile äsja nii igav oli, sir!!“

Krahv haigutas.

„Jutusta mulle pigemini Kaana pulmades,“ lausus ta uniselt. „Ja too mulle jälle pudel veini, muidu ei taipa ma sest imest midagi.“

Alfonso ohkas ja pomises midagi „patusest himust,“ aga ta tõusis sõnakuulelikult ja läks võtmeid kõlistades peidetud „veinikeldrisse“.

Devorny avas muiates ukse, mis viis töötuppa. Krahv on heades kätes, mõtles ta; tema pärast võib olla täitsa muretu, Devorny valgustas taskulambiga lauda. Seal oli aparaat,

seal raha. Paberraha krabises. Seitsekümmend, kaheksakümmend, sada dollarit, mitte rohkem. Nüüd, ära siit!

„Prosit, Alfonso!“ kuulis ta krahvi hüüdvat, kui ta jälle hiilis läbi eestoa.

„Teie terviseks, sir. Ja nüüd jõuame kuningas Belsazari juure...“

Devorny oli juba trepihoones. Viimane raskus — väliskukse avamine ja sulgemine — sündis ka sama tasa ja kiiresti. Kas on auto lähedal? Jah, seal seisis üks. Juht tõmbas ukse lahti.

„Täna,“ lausus Devorny jahedalt ja läks temast mööda lähema tänavanurga juure. Autojuht oli olnud liig virk. Ei, kui keegi tahtis Devornyt üle trumbata, siis ei tohtinud ta tarvitada selliseid vananenud trikke.

Kohe pärast seda istus ta teises autos. Kui ta ümber pööras ja piilus läbi väikese akna, teadis ta, et kõik ta vaev oli olnud asjatu. Umbes kahekümne meetri kaugusel tema autost sõitis teine auto, mis alul oli mõeldud temale.

Kellelt?

7.

Devorny laskis peatuda ühe söögiautomaadi ees. Kiire pilguga nägi ta, et ka teine auto peatus. Lühidalt otsustades astus detektiiv telefoniputkasse ja püüdis ühendust saada politseiülemaga. Tal ei olnud kavatsust paluda politsei abi tagaajajate vastu — selleks oli ta aeg liig piiratud — vaid ta tahtis Lenglenile anda aru oma senistest vähestest tähelepanekutest.

Tema pahameeleks ei vastanud keegi. Devorny katsus veel kord — jällegi tagajärjetult. Mis see tähendas? Kas oli juhe rikes või polnud Lenglen seal? Rike oli niisuguse tähtsa juheme juures vaevalt usutav. Jäi ainult võimalus, et Lenglen polnud seal. Silmapilguks läbistas Devorny mõte, kas ka mitte kolm kriminaalametnikku enne teda polnud katsunud Lengleniga ühendust saada. Peitus selle taga siiski rohkem. Võib-olla oli ka tema küps väikesele gaaspommile.

Õlgu kehitades riputas Devorny kuuldetoru käest. Pilk kellale — oli viimane aeg!

„Lennuplatsile!“ hüüdis ta autojuhile.

Liikuma hakkava auto tõuge viskas ta oma nurka tagasi. Devorny ei võtnud vaevaks oma tagaajajaid piiluda, — nii veendunud oli ta selles, et teda jälgiti.

„Sõitke nii kiiresti kui võimalik!“ hüüdis ta autojuhile. Pean igal tingimusel jõudma New-York-Buffalo lennukile.

„Well, sir!“ Auto kiirus tõusis 50—60—70 kilomeetrit tunnis.

New-Yorgi suured majad oli ammugi selja taga. Auto kihutas läbi väikeste eeslinnade, nüüd oli ta vabal teel. Devorny istus ettekummardunult ja pidas silmas juhikohale kinnitatud kellaosutit. Ta jõuab kahtlematult õigeks ajaks...

Pauhh!...

Auto hakkas rappuma! Mis see oli? Juht tõmbas pidurist. Veel kakskümmend, kolmkümmend meetrit pendeldas auto siia-sinna, siis jäi ta seisma.

„Mis on lahti?“ Devorny oli ühe hüppega autost väljas. Juht seisis auto ees ja uuris järele.

„Rike!“ sõnas ta õlgu kehitades.

„Rike?“ Seal, kaheksa meetri kaugusel lähenes teine auto. Nüüd peatus ta rikis auto kõrval. Ei, Devorny esimene oletus ei pidanud paika: oli liig uskumatu, et keegi hämaruses ja sõidu pealt oleks kaheksa meetri kauguselt tabanud auto-kummi.

„Seal, nael!“ pahandas autojuht.

Nii siis äpardus! Lihtsalt äpardus. Nüüd jääb ta lennukist maha, jääb esmaspäeval vabrikusse hiljaks.

Must kogu, frakis härra, seisis detektiivi kõrval.

„Lubage, mr. Devorny,“ ütles hääl kerge välismaise rõhuga, „et teid oma autos viin lennuplatsile.“

Devorny vahtis mehele — tagaajajale — otsa. Kas too mehike oli hull? Uskus ta tõesti, et Devorny ei saaks aru ta saamatust lõksust.

„Otsustage kiiresti, sir,“ kõneles võõras tungivalt ja vaatas käekella. „Meil on veel neliteist minutit aega. Teie jaoks on plats valmis, aga ma kardan, et lennuk ei oota.“

„Minu jaoks plats valmis...?“ hüüdis Devorny imestanult. „Kes seda tegi?“

„Mina, see tähendab õigemini meie,“ ütles võõras rahulikult. „Me tunneme selle vastu suurimat huvi, et te jõuaksite õigeks ajaks lennuplatsile. Nii siis palun, ärge viivitage, — aeg on kallid —, astuge sisse!“

Devorny kaalus kiiresti asja.

„Ma ei usu ühtki sõna,“ vastas ta äkki kindlalt. „Aga ma võtan te pakkumise siiski vastu. Kui ma ei saabu õigeks ajaks lennuplatsile, on mu töö Buffalos nii kui nii otsas. Tõenäolikkus, et te tõtt räägite, on väga väike, aga tõenäolikkus, et ilma teie abita jõuan lennuplatsile, on veel väiksem.“

Nende sõnade ajal maksis Devorny oma autojuhile ja astus võõrasse autosse. Mees frakis istus ta kõrvale ja taksoauto sõitis minema.

„Kaksteist minutit,“ pomises tundmatu. Väike ese läikis ta käes. „Tõstke lahkesti käed, mr. Devorny! See siin on nimelt revolver ja ma lasen kohe esimesel vastupanekukatsel.“

Devorny tõstis silmapilk käed. Nii siis ikkagi lõks! Mi-

dagi teha, pidi alluma... Mäng oli igatahes otsas... Imelik ainult, et auto sõitis tõepoolest lennuplatsi sihis. Nonoh? Mis tegi siis ta vaenlane. Ta kompas tema, Devorny, keha... Ahaa, ta otsis relvu. See oli asjatu otsimine... Hollaa, ta tundis huvi ka ta kirjatasku vastu, luges raha üle, uuris ülesvõtteaparaati... Võib olla oli ta lihtne bandiit?

„Te peate mind küll lollpeaks?“ ütles Devorny hooletult. „Mul on ka avalikult öeldud üsna ükskõik, mis te minust mõtlete...“

„Teie eksite väga, mr. Devorny,“ kuuldus pimedast nurgast. „Kui ma teid peaksin lollpeaks, siis poleks ma teile lennukil kohta valmis võtnud ega vaeva näinud teile järelesõitmisega... Annan teile siin teie varanduse tagasi. Puutumatu, üks ole. Palun lugege raha üle. Noh, võtke siis ometi. Ah, jah, te arvate, et peate käsi ikka veel ülal hoidma... Ei, seda pole enam tarvis.“

Äärmiselt üllatunult võttis Devorny aparadi ja kirjatasku vastu. Vastutulelikult süütas võõras taskulambi ja lühike pilk veenas detektiivi, et raha oli kõik alles kirjataskus.

„Tont võtku!“ hüüdis ta. „Mis see kõik tähendab? Kes te olete? Miks te minu eest muretsete?“

„Teie hindate jälle valesti oma seisukorda, dr. Devorny,“ õpetas teine viisakalt. „Mitte teil, vaid minul on õigus küsimusi asetada.“ Siis lisas ta tasa juure: „Mis oli teie New-Yorki sõidusih? Oli see ainult väike aparat?“

„Ma ei mõtlegi teile teie küsimust vastata, enne kui te pole vastanud minu omale,“ vastas Devorny jonnakalt. „Enne tahan teada, kes te olete. Kui olete mu vaenlane...“

„Ma pole seda!“

„Seda võib igaüks öelda. Aga laske mind lõpuni kõnelda. Kui olete mu vaenlane, siis tehke kiiresti!! Juhus on ju nii soodus. Tooge oma gaasimask välja, samuti klaaskapsel...“

„Silmapilk, mr. Devorny,“ katkestas teine teda. „On hea, kui te seda teate: surm gaasi läbi ei ähvarda teid! Kolm kriminaalametnikku hukkusid gaasi läbi. Neljas toimetatakse teist viisi aia taha.“

„Miks?“

„Väga lihtne: oli ainult kolm gaasipommi...“

Need rahulikult toonil öeldud sõnad mõjusid väga veenvalt, kuid kohe päris Devorny uuesti.

„Kust te seda teate? Te kuulute nii siis ka kurjategijate hulka?“

Võõras vaikis veidi aega. Siis algas ta pikkamööda, iga sõna kaaludes:

„Võib olla kuulun ma kurjategijate hulka, aga kindlasti mitte nende hulka, keda teie jälgite. Ja kust ma seda kõike tean? Noh, me teame üht-teist, aga kahjuks mitte kõik...“

Teie, mr. Devorny olete nõnda öelda kahe tule vahel... Et te kindlasti teaksite: ma kuulun teie tundmatu sõbra parteisse.“

Devorny otsustas ei millestki enam üllatuda.

„Ma ei uskunud, et saladusliku sõbra taga seisab organisatsioon,“ ütles ta jähedalt ja rahulikult.

„See on nii,“ kinnitas võõras sama rahulikult. „Ja nüüd, olles teile vastanud te küsimused, öelge mulle, palun, kas selle aparaadi toomine oli te New-Yorki sõidu ajnuke siht?“

„Peasiht,“ tunnistas detektiiv ausasti. Ta oli nüüd veendunud, et mees ta kõrval polnud tööpoolest vaenlane. „Peale selle tahtsin ma kõnelda ühe mehega...“

„Lengleniga, me teame... Seda oli ette näha. Juhe tema majas lõigati läbi punkt kell 22 ja 7 minutit, just sel silmapilgul, kui saabusite New-Yorki.“

Nüüd oli Devorny siiski üllatatud.

„Kelle poolt?? Kas teie või vaenlaspartei poolt?“ päris ta uudishimulikult.

Auto peatus äkki.

„Kiiresti!“ hüüdis mees lendurivormis, „me stardime kohe.“

Devorny silmas sõiduvalmis lennuki piirjooni.

„Vastake mu viimane küsimus,“ pöördus Devorny oma saatja poole, kui mõlemad olid autost lahkunud.

„Lubage see küsimus jätta vastamata,“ vastas võõras mõõdukalt. „Te võib olla kahtleksite me sõpruses, kui ütleleksin, et meie...“

„Mr. Kenntlbury! Sisse astuda!“ hüüdis keegi kõvasti.

Devorny ronis kiiresti üles. Kui ta ümber pöördus, oli võõras kadunud.

Kohe pärast seda tõusis lennuk õhku...

8.

„See polnud sinust ilus, Kenntlbury,“ seletas isa Sam hommikueinel etteheitvalt ja rüüpas kohvi. „Ei, see polnud sinust tööpoolest ilus.“

„Teie tulite alles hommikul kella kahe ajal koju,“ kinnitas Marion.

Devorny langetas pea. Ta oli Marionile tänulik selle väikese võltsimise eest. Tegelikult tuli ta mitte kell kaks, vaid alles kell neli koju.

„Mu tädi oli haige,“ püüdis ta end õigustada.

„Ah, see vaeneke,“ pilkas isa Sam. „Sa võtsid ta vist kohe kaasa, et teda siin kuski salakõrtsis whiskyga kostitada?“

„Aga miks siis? Kuidas nii?“ Devorny ei taibanud, siis Marion püüdis talle silmadega märku anda.

„Noh, kunas sa siis Buffalosse saabusid?“

„Natuke enne kella kaht,“ valetas Devorny ja märkas Marionini pettunud näost, et oli öelnud lolluse.

Isa Sam naeratas võidurõõmsalt. „Sa saabusid siis küll lennukiga, mu poiss?“

„Lennukiga?“ kordas Devorny nõutult. Kestis mõni sekund, enne kui ta taipas, et Sam ei võtnud oma küsimust tõsiselt. See oleks olnud umbes sama, kui ta oleks küsinud: „Nad toimetasid su vist kahurikuuliga siia?“

„Kuis nii? Miks?“ küsis Devorny peaaegu kergendatult.

„Viimane rong saabub kl. 12.27,“ lausus Sam kuivalt ja äigas varukaga kohvijäljed suunurgist. „Jajah, mu kallid, vaele on lühikesed jalad. Aga nüüd lõpp, Kenntlbury! Tule, lähme!“

„Jah, lähme!“ hüüdis Devorny rõõmsalt. Tänu jumalale, et lõppes see piinlik ülekuulamine.

„Nägemiseni, krahv!“ lausus Marion pettunult.

Õige jah, nüüd oli ta unustanud väikesele head päeva öelda. Kus olid küll ta mõtted? Kiiresti pöördus ta uksele ümber ja ulatas talle käe.

„Nägemiseni, Marion!“ hüüdis ta rõõmsalt. Siis jooksis ta minema, et isa Samile järele jõuda.

Vabrikus pidi ta end töö juures tublisti kokku võtma. Kuigi ta lennukis oli paar tundi puhanud, andis väsimus end suuresti tunda. Ainult teadmine ähvardavast hädaohust — ta taskus lebas väärtuslik, tilluke aparaat —, hoidis teda püsti. Kui ta halvasti töötas, siis torkaks see kindlasti silma... Ta pigistas hambad kokku, vaatles end ise, kas ta liigutused ja haared olid täna sama kindlad ja täpsad kui muidu.

Stopperkell näitas punast valgust — paus. Nagu automaat kordas Devorny veel kolm korda kõik haared. Ta närvid tõmbusid pingule, süda tagus kiiremini... Nüüd!

Ta lonkis hooletul sammul läbi vabrikuruumide. Käed kõikusid siia-sinna... Keegi poleks ta vasakus, rusikaks pigistatud käes aimanud fotograafiaparaati. Seal oli saal... Nagu alati sumisesid mootorid, keerlesid rattad; ühed kiiresti, teised aeglaselt... Üks — kaks... Veel kord: üks — kaks... Kaks ülesvõtet oli tehtud. Selle masina juure — mis siin oli kõige huvitavam — pidi ta veel pääsema teisest küljest. Aga kuidas. Oli võimatu tähelepanematult pääseda teise külge. Ta pidi edasi minema... Seis, seal seisiski ta insener — just seal, kus ta ise praegusel hetkel oleks igatsenud olla...

Nagu väik lüüdis Devorny mõte. Polnud aega pikemaks kaalumiseks. Kas edasi minna või... aga seal sammus ta juba julgesti inseneri juure...

„Mr. Michaud,“ hüüdis ta kõvasti, aga ta hääl kõlas ärris-

tusest kähedalt. „Mr. Michaud“ — üks — kaks... esimene ülesvõte! — „kuulge...“

„Mis on lahti?“ pomises väike mees ja vaatas lühidalt Devornyle, siis vahtis ta jälle ühele masinaosale.

„Naljakas asi, päris naljakas asi,“ seletas Devorny hoollega, ilma et ise oleks teadnud, mis oli naljakas. See seal ta ees polnud sugugi naljakas — üks — kaks... Nüüd oli tal koht, mis Michaud'd nii näis huvitavat, filmiribal!!... Tõepoolest naljakas!“

„Eesel!“ hüüdis Michaud torkavalt — Devorny seesmise veende järele — väga tabavalt. „Mis, tont võtku, on naljakas?“

„Kogu lugu,“ oigas Devorny meeleheitel. Kuningriiki koomilise idee eest... Kas tal siis ei tule midagi meele? Ah soo, jah... Ja surmtõsiselt lisas ta juure: „Kassahoidja andis mulle laupäeval ühe dollari rohkem!“

Michaud jõllitas talle otsa. Siis naeris ta lühidalt. Nähtavasti leidis ta loo siiski olevat naljaka.

„Idioot,“ lausus ta siis kindlalt. „Joo dollar maha ja pea nokk kinni! Ja nüüd katsu, et minema saad!“ Nende sõnodega pööras Michaud detektiivile selja ja läks minema.

Silmapilgu seisis Devorny nõutult. Ta tahtis juba minna oma teed, kui märkas, et insener tegi suure ringi ümber kahtlase masina ja jäi seisma teisele poolele. Devorny ei kaalunud kaua — nii soodus juhus, fotografeerida masinat ka kolmandast küljest, ei saabuks niipea. Otsustavalt lähenes ta jällegi insenerile.

Seekord märkas Michaud teda enne, kui Devorny jõudis teda kõnetada.

„Pagan võtaks!“ vandus ta. „Mis sa siis veel tahad?“

„Ma... ma...“ kogeles Devorny, „ma olen aus inimene“ — üks-kaks... Veelkord: üks-kaks... Kaks ülesvõtet! Sellest aitab... „ma ei või ju dollarit lihtsalt tasku pista. See on ju pettus...“

„Idioot!“ sihistas Michaud. Ta sõnavara vaimliselt alaväärtuslikkude jaoks ei paistnud olevat rikkalik. „Siis anna ta minugipärast kassameistrile tagasi, aga jäta mind rahule!“

„Seda ma teen,“ noogutas Devorny nähtavasti kergendatult — ja ta oli seda ka tõesti, sest nüüd polnud enam vajadust jätkata seda vaimurikast jutuajamist. „Suur tänu, sir!“

Michaud hüüdis talle järele, aga Devorny ei pöörnud sellele enam tähelepanu. Kannapealt ruttas ta kassameistri juure.

Kassameister kuulas teda rahulikult.

„Yes, yes,“ oli ta nõus. „Teil on õigus, laupäeval jäi mul just dollar puudu, mille pidin oma taskust maksma.“

„Milline õnn, et ma insenerile ei öelnud, et sain kümme

dollarit rohkem,“ mõtles Devorny ja asetask dollari sõnalausemata lauale. Siis ruttas ta masina juure tagasi, ja oli tõesti ülim aeg, sest veerandtunniline paus oli möödas. Seesmiselt rõõmustas ta. Väärtuslikud ülesvõtted polnud tõesti mitte kallilt maksetud dollariga. Ta jõudis vaevalt oodata, millal jõuab koju negatiive ilmutama...

Ta mõttekäik katkestati järsku. Otse ta kõrval seisis tema — blond naine nahkjakis, blond naine — blond naine nahkjakis, blond naine mõistatusliku pilguga. Kas see paistis talle ainult nii või ütlesid need silmad täna rohkem kui muidu. Neis oli uudishimu, imetluse ja vaikse pilke segu. Mis tahtis ta alati siit?

Devorny töötas rahulikult edasi. Mis puutus temasse lõpeks too naine?? Ta oleks teda rohkem huvitanud, kui ta poleks olnud veendunud, et naise mõtted olid pööratud temale kui mehele, mitte kui töölisele. Muidu oleks lugu loomulikult olnud kahtlustäratav. Devorny vaatas talle järele, kui ta rahulikult ja iseteadlikult kerge hõljuva kõnnakuga läks keerdrepi üles ja sammus edasi kitsast raudkäiku mööda. Kuski ei kõnelenud ta sõnagi ega teinud mõnd märkust; ainult ta silmad näisid olevat kõikjal. Devorny otsustas tema üle teateid pärida. Teda nähti siin hästi tundvat: tema lähenemisel muutusid tööliste sünged näod veelgi süngemaks ja nende küürus seljad läksid veel rohkem küüru; väsinud hakkasid jälle kergemalt liikuma, lükkama, keerama ja kühveldama.

Nähtavasti võis ta siin käskida... Kuulati sõna... Aga pilgud, mis talle pöörati, kui ta neid ei võinud näha, olid vaenulised ja täis vihkamist. Armastatud ei näinud ta tööliste seas igatahes mitte olevat.

Devorny tahtis juba tähelepanu pöörata täiesti tööle, kui väike vahejuhtumine tõmbas selle endale. Keegi tööline polnud naise lähenemist märganud. Ta seisis, selg tema poole, toetas söekühvlile ja pühkis väsinult higi otsalt. Talle kütsati külge. Kui mees pea pööris, nägi ta, et naine kritseldas midagi oma märkmikku ja astus siis edasi temast mööda.

Järgmisel silmapilgul sündis midagi koledat. Oli see juhuslikult või ettekuulutatult, — tööline pööras ümber nii järsult ja ägedalt, et ta naisele vastu tõukas. Tõuge oli nii tugev, et naine lendas vastu madalat käsipuud... Keha kaotas tasakaalu, — Devorny nägi juba vaimus teda kukkuvat keevasse, auruvasse katlasse — seal klammerdusid naise käed käsipuu alumise põikpuu ümber.

Devorny sööstis juba keerdrepi astmetest üles. Nagu ta õieti oli arvanud, seisis tööline hirmust kahvatanult käigu ümber, aga keegi neist ei rutanud õnnetule appi. Naise metsik kisa täitis õhu — keegi ei liigutanud sõrmegi. Hirm oli juba

kadunud higiseilt, rahulikelt nägudelt. Neis oli ainult vihkamine: surmav, ei kunagi mööduv vihkamine.

Devorny viskus maha, jalad kõvasti käsipuu ümber. Nüüd sirutas ta käe välja, nüüd haaras ta naise nahkjakist — tõmbas, kiskus... Asjatult. Liig raske, liig raske talle üksinda. Ja töölised seisid seal ja ei liigahtanudki. Veel kord katsus ta, kahekordistas oma pingutuse.

„Hoi end parema käega kinni,“ surus ta vaevaga välja. „Haara vasemaga mu kaelast!“

„Ma ei saa,“ ägas naine.

„Tee, mis ma ütlen,“ müristas Devorny, kuid see, mis ta kartnud, oli sündinud: naise vasem käsi libises lahti. Ainult paremaga hoidis ta kinni. Kui Devorny nüüd lahti laseks, oleks naine kadunud.

Liig raske, liig raske! Devorny lõõtsutas. Ta vaatas tagasi. Seal nägi ta insenere. Kahvatult ja ärevalt jooksid nad juure. Kohe on kõik möödas, kohe... Veel mõned sekundid vastu pidada... Äkki nägi ta, kuis lai töölissaapakonts surus end kitsale naise käele. Naine karjatas ja laskis käe lahti. Devornyl läks kõik mustaks silmade ees. Nüüd hoidis ta üksinda kogu naise raskust...

Edasi läks kõik välgukiirelt. Devorny tuli alles meele-märkusele, kui ta inseneridest piiratud seisis kitsal raudkäigul ja vaatas säravatesse naisesilmadesse ta ees.

Naine oli toibunud kiiremini kui tema.

„Täna teid,“ ütles ta lihtsalt ja ulatas Devornyle käe. Kuid ta nägu ei ilmutanud midagi tänulikkusest. Seal võis lugeda ainult võidurõõmu.

Devorny mõistis.

„Pole põhjust,“ vastas ta rahulikult ja pani oma rebene-nud tööpluusi nõelaga kinni. Siis tahtis ta minna.

„Teie olete vahva mees,“ ütles naine sõbralikult. „Teie päästsite mu elu!“

„Väga võimalik,“ oli lühike vastus.

„Teie päästsite mu oma elu kaalule pannes,“ algas jälle naine. „Kui te poleks jõudnud mind hoida, oleksime mõlemad alla sööstnud.“

„Teie eksite,“ lausus Devorny üsna jahedalt. „Ma ei pannud oma elu mängu.“ Murdosa sekundist leegitsesid ta silmad pilkavalt. „Kui oleksite liig raskeks muutunud, oleksin teid lahti lasknud. Väga lihtne.“ Siis keeras ta kanna pealt ringi ja asus töö juure tagasi.

Kui Devorny tund aega hiljem vabrikust lahkus, peatas teda heavis keegi tööline.

„Inimeselaps!“ sosistas talle see tasa. „Sa oled vist hulluks läinud! Kas nad vallandasid su juba?“

Detektiiv vahtis kõnelejale imestanult otsa.

„Vallandasid? Miks? Inimelu päästmise eest vallandatakse vaevalt mõni tööline, arvan ma.“

Teine naeratas veidi pilkavalt.

„Selle eest mitte, aga su häbemate sõnade eest!“

„Ah nii!“ Devorny kehitas ükskõikselt õlgu.

„Naise ülalpidu ei meeldinud mulle kuigi hästi, seepärast tahtsin teda veidi õpetada.“

„Ja see õnnestus sul. Isegi hiilgavalt! Ta läks vihast surnukahvatuks. Ja kui sa seetõttu vabrikust ei lenda...“

„Aga mis on sel siis vabrikuga tegemist,“ katkestas Devorny ta võõrastavalt.

„Ohoo!“ Teine tegi suured silmad. „Sa ei näi aimavatki, keda sa seal „õpetasid,“ ehee?“ Ta kummardus lähemale ja sosistas veel tasemini kui seni: „Et sa teaksid — see on vana Lammerley tütar!“

9.

„Ei pea teisele inimesele halba soovima,“ filosoferis isa Sam pärast õhtusööki, „aga see naine — Liane on ta nimi, just tament Liane! — noh, tema võib teise viia igasugu kurjadele mõtetele...“

Devorny suitsetas vaikides. Marionil silmad puhkasid imetledes ta teravate joontega näol, — ta nägi temas ainult kangelast ja Sami arvamised ei näinud ta vaimustust sugugi vähendavat.

„Jajah,“ jatkas isa Sam piipu süüdates, „mina — jumal andku mulle mu patud andeks — mina poleks talle appi läinud...“

„Ka sina oleksid seda teinud,“ vaidles Marion ägedalt vastu. „Ärge uskuge teda, krahv,“ pöördus ta Devorny poole. „Ta kõneleb ainult nii. Tõepoolest ei tee ta kärbsselegi kurja, veel vähem inimesele.“ Silmapilgu näis ta järele mõtlevat ja liisandas siis vahenditult: „Te saate selle eest kindlasti mingi tasu.“

Devorny hakkas heledasti naerma.

„Mingi tasu? Vaevalt, Marion. Ma näitasin end päästmisloole järgnenud jutuajamisel kaunis kangekaelana. Keegi tööline arvas isegi, et mind lastakse lahti.“

Sam raputas pead.

„Seda ma ei usu. Ma kuulsin ka su vastusest — jättis mulle suurema mulje kui kogu päästmislugu — ei, seepärast sind ei vallandata. Liane Lammerley taolised naised leiavad mehe juures, olgu ta nii häbematu kui tahes, ikka midagi huvitavat.. Mõtle ometi, Lammerleyd on päratu rikkad — kõik mehed, kellega see naine kokku puutub, roomavad ta ees —

mitt sootuks vale arvestusega, et ühega nendest peab ta lõpeks ometi abielluma. Sinu ülalpidu oli talle midagi uut. Noh, elame, näeme...“

Devorny vaatas kella. Ta kärsis vaevalt oodata; ilmumata filmiriba otse põles ta taskus. Meelega tehtud laia haigutusega tõusis ta aeglaselt üles.

„Head ööd, Sam! Head ööd, Marion!“

„Nõnda vara täna?“ Sam heitis pilgu kellale. „Noh, hea küll, magame hästi. Homme on ju jällegi päev...“ Seega tõusis ta samuti ja kobis oma tuppä. Devorny tegi ta eeskujule järelle.

Ta ümises tasakesi laulu, astus kambri ja pani küünla põlema. Seal nägi ta, et küünlajala all oli kiri.

Ahaa! Jällegi teade „tundmatult sõbralt“!

Igasugu ärevuseta avas Devorny ümbriku. Ta oli juba harjunud öiste teadetega. Detektiivil pilgud lendasid tahtmatult aknale... Äkki oli ta üleolev naeratus kadunud. Segaselt ja nõutult vahtis ta üksisilmi aknale... Alati avatud aken oli täna suletud, massiivne, raudne kang oli ette lukatud, ruudud olid terved... Tont võtku, see tähendas ometi, et kiri polnud seekord toimetatud siia nagu ikka läbi akna! Aga kuidas siis muidu? Ukse kaudu? Siis pidi aga tooja tulema läbi elutoa...

Võib olla oli kiri juba siin, kui Marion akna sulges! Ta võib olla ei märganud teda. Noh, homme ta lihtsalt küsib Marionilt, mis ajal ta akna sulges. Nüüd aga...

Devorny kummardus tundmatu sõbra kirja üle.

„Hoiduge blond naisest! Püüdke igal tingimusel sobitada tutvust professor Mutachoraga. Väga tähtis! Teie fotografeerimine on tarbetu.“

Teie tundmatu sõber.“

Nonoh! Kaks uudist korraga? Toda blond naist ta tundis juba; aga kes, pagan võtku, oli professor Mutachora? Ja miks pidi, pealegi igal tingimusel, temaga tutvust sobitama? Imelik...

Kirja viimase osa jaoks oli Devornyl ainult vaikne, peaga kaastundlik naerataus. See näitas, et ta tundmatu sõber võis ka põhjalikult eksida. Üks kahest, kas ta ei usaldanud teda, Devornyt, et ta hädaohtlikus ümbruses võiks teha kõlblikke ülesvõtteid, või aga — see oli veel tõenäolisem — polnud tundmatul sõbral aimu, et paar ilusat, puhast ülesvõtet masinuosadest võivad tõendada kõik. Fotografeerimine tarbetu? Otse vastuoksa. Loodetavasti oli sel rohkem mõtet kui kummalise nimega professoriga tutvumisel.

Devorny terutas kirja sisu meele, siis rebis ta tema tilluks tükeks, nagu oli teinud kõigi tundmatu sõbra kirjadega.

Ja siis asus ta tööle. Viimaks oli ta nii kaugel ja hoidis ilmutatud filmiriba vastu tuld.

Vandudes kargas Devorny püsti.

Filmiriba oli täitsa must.

10.

„Teie fotografeerimine on tarbetu!“

Devornyle näis, nagu oleks keegi talle need sõnad kõvasti hüüdnud, nii selgesti kõlas temas lause tundmatu sõbra kirjast.

Tarbetu! Muidugi tarbetu. Film oli üle valgustatud. Kuidas on see võimalik? Oleks arusaadavam olnud, kui film oleks osutunud liig vähe valgustatuks. Oli ainult üks mõeldav seletus: Liane Lammerley päästmise ajal pidi filmiga olema midagi juhtunud.

Pead raputades vaatles Devorny väikest aparraati. Ei, ta oli täitsa korras! Rõhuva tundeaga, et tähtis ja hädaohtlik töö on olnud asjatu, läks ta viimaks puhkama.

„Homme või ülehomme fotografeerin masina veel kord, — esialgu ainult ühest küljest,“ lausus ta endamisi.

*

Järgmisel hommikul oli Devorny juba leppinud oma äpardusega. Lõbusalt ja heatujuliselt lobises ta hommikueinel isa Samiga ja tülitses veidi Marioniga.

„Kunas sulgesite õige eile mu toakna?“ küsis ta äkki. Neiu vaatas imestanult üles, määrides isale võileibu.

„Mis see tähendab? Kas see pole ükskõik...?“

„Muidugi on see ükskõik,“ kinnitas Devorny. „Aga see huvitab mind... kärbeste pärast. Neid oli nimelt palju vähem kui muidu.“

„Ah nii!“ Ta kehitas õlgu. „See oli umbes kella kuue paiku. Kui te soovite, siis ma nüüdsest peale... Aga mis teil siis on?“

Devorny näol oli ilme, mis nii selgesti näitas üllatust, nagu see sobis küll filminäitlejale, kuid mitte detektiivile.

„Ma võin ka akna lahti jätta,“ arvas Marion veidi segaselt.

„Jah, jätke ta lahti,“ seletas Devorny hajameelselt. Ikka veel peatus ta pilk paberitükikesel, mille nurk paistis raamatu alt. Nurgelise käekirjaga seisis seal sõna „Mutachora“.

Aeglaselt tõstis detektiiv raamatu ja lehitses teda. Ta silmad vaatasid üle raamatu paberile. Üllatunult luges ta.

„50 kanamuna

3 vorsti

200 gr arseeni

Hiljemalt kella kella viieks.“

Kui Devorny äsja ootamatult Mutachora nime lugedes oli kaotanud enesevalitsemise, siis oli ta nüüd väliselt seda rahulise- sem. Kuid seesmiselt oli ta ärevil: mida tähendas sedel ja kuis oli ta sattunud siia? Arseen? Kahesaja grammi arseeniga võib inimese ilusasti toimetada aia taha...

„See on katoliku palve!“ seletas Marion südamerahuga.

„Mi-i-is?“ hüüdis Devorny segaselt.

„Katoliku palve,“ kordas Marion surmtõsiselt ja kergesti kortsutatud otsaga.

Sam võttis Devorny käest raamatu.

„Pax vobiscum... algas ta. „Muidugi on see katoliku palve. Marionil on õigus, kus „pax“ ette tuleb, siis on see ikka katoliku.“

„Muidugi, endastkimõista,“ kogeles Devorny. Nii oli see siis mõeldud. Pärast seda kui ta oli sedeli lugenud, oli ta kogu aja vahtinud ühele leheküljele raamatus.

„Nojah!“ Ta tõusis üles, asetaski raamatu oma kohale tagasi ja haaras nagu muuseas mõistatusliku sedeli. Mis see siis on?“ küsis ta kõige üskkõiksema tooniga.

Marion tõstis põgusa pilgu. Sedel näis teda palju vähem huvitavat kui katoliku palve.

„See on mu professori tellimisleht,“ lausus ta hajameelselt. Selle pean täna apteeki andma. Mr. Jonkins, teine abiline, muretseb vanale kõik, mis vaja.“

„Tellimissedel... hm... teie professori tellimissedel,“ kordas Devorny järelemõtlikult. Tal tuli meele — Marion juhtis ju professori majapidamist. Kahtlematult oli tundmatul sõbral teada, et Marion seal töötas, võib-olla... Äkki läbistas Devornyt mõte, et ta sõbra esimene nõu — võtta isa Sami juure tuba — oli arvatavasti antud samal põhjusel.

„Välk ja pauk,“ pomises ta. „Too professor on ju kumraline inimene, kanamunad ja arseen ühel sedelil!“

„Siin pole midagi iseäralikku,“ vaidles Marion vastu. „Kanamune vajab professor söögiks ja arseeni katseteks.“

„Seda meest pean ma tundma õppima!“ hüüdis Devorny teeseldud vaimustusega. „Teie peate meile vahemeheks olema, Marion!“

„Täitsa võimatu!“ segas Sam end jutu vahele. „Kuigi sa oled krahv — sind ei lasta aga lihtsalt jutule. Too professor ei käi ju kellegagi läbi, tuleb vaevalt oma majast välja ja ei lase kedagi sisse. Marion ja mr. Jonkins on ainsad erandid.“

Devorny kehtas õlgu ja pöördus jälle Marioni poole.

„Teie keeldute siis tutvuse sobitamisest,“ käis ta peale. Neiu noogutas tummalt.

„Siis lähen ma täna õhtul oma käel sinna!“

„Sind visatakse siis ka oma käel trepist alla,“ hoiatas Sam.

Sellega lõppes jutt. Õhtusöögil viis Devorny jutu jälle professorile. Ta tegi seda, mitte et palvet korrata, vaid et kummalise mehe üle midagi teada saada. Pärast seda kui ta Marionil osavate küsimustega oli sundinud professori iseäraljustest ja harjumustest jutustama, leidas ta end oma ettevõtteks olevat küllalt ette valmistatud ja asus teele.

Ta jõudis peagi professori maja juure. See sarnanes õigupoolest suvilale, aga selle mulje tekitasid peamiselt paljud lilled ja seinal väänlevad efeud. Ehituselt erines ta vaevalt selle paiga viletsatest hüttidest. Igatahes oli tal korralik teine kord klaasverandaga ja siis — aed! See oli väike, väga väike aed. Suurepäraseid lilled, taimed ja põõsad kasvasid lõpsakalt ses paradiisis. Siin polnud liivaga prügitatud teid, kõik jättis metsiku ja ürgelise ilme. Kõik oli nii, nagu, ei segaks end siia ükski inimkäsi; kuid see polnud muidugi õige — suurepäraseid taimed ja lilled oleksid nii ammu metsikuks muutunud või välja surnud.

Devorny astus aiakesse. Ta lükkas raudaiukse kinni ja samal silmapilgul tormasid kaks suurt koera vihase haukumisega tema poole. Ühe hüppega oli Devorny poolavatud akna juures ja hoovas end simsil. Koerad hüppasid haukudes müüri najale, ei saanud teda aga kätte, sest aken oli kõrgel. Devorny seisis simsil püsti ja vaatas, kuidas saab tuppa ronida, aga äkki ta jäi kui naelutatult seisma.

„Kummaline,“ käis tal läbi pea. „Ma pole veel kunagi näinud sarnaseid koeri.“

Tõepoolest, need olid kaks tõredat dogget, aga nende kõrvad rippusid kui taksikoertel — polnud kikis.

Pead raputades pööris Devorny ümber ja seisis nüüd suure suguselt sisustatud elutoas. Uurivalt laskis ta oma pilgu käia üle mitte täitsa uueaegsete sisustusesemete. Talle torkas kohe silma suur puur kahe väikese šimpanseega. Aga siis nägi Devorny kõikjal, kus mööblit polnud, puure rippuvat — puure igasugu lindudega, väikeste meresigadega ja valgete hiirtega.

„See on juba rohkem kui sõprus loomadega!“ mõtles Devorny ja astus läbi toa ühe ukse juure. Ettevaatlikult lükkas ta selle lahti. Kohe tormas foxterrier talle haukudes vastu.

Detektiiv vahtis koerale otsa. Ta oli nii imestanud, et ta esimesel hetkel ei märganudki, et kaks suurepärasest angoora kassi hüppasid temast mööda tuppa, kus asusid linnud ja hiired. Ka sel koeral oli midagi, mida detektiiv polnud näinud veel kellelgi täiskasvanud foxterrieril — nimelt pikk saba.

11.

Kuid polnud aega järelemõtlemiseks. Põgenenud kassid olid juba puuride juures ja asusid hiire- ja linnupüügile. Paukudes löi Devorny haukuva foxterrieri nina ees ukse kinnil ja hüppas kasside juure. Aga samal silmapilgul olid need juba hüppega teises nurgas, kus olid samuti elanikega puurid.

Algas metsik jaht. Devorny hüppas kaunis kartmatult ühest nurgast teise ja kassid tegid sama. Kümne minuti pärast oli selle ajujahi ainukeseks tulemuseks see, et kolm puuri olid põrandale kukkunud ja nende kõrval lebasid kahe jaapani vaasi ja ühe elektripirni killud.

Devorny sirutas enda väsinult leentooli ja pühkis higi otsalt; kassid istusid sohva all ja välgatasid huvitatult ja nagu detektiiv arvas nägevat, pilkavalt ja kahjurõmsalt tema poole silmi.

Sel veidi sobimatul silmapilgul avanes uks ja sisse astus vana, veidi küürus mees, suured sarvprillid ninal. Välkuvate silmadega ja rusikas kätega jäi ta seisma ja vaatles sünnitatud segadust.

Teie! Teie!.. sisistas ta vihaselt ja hakkas ümberlükatud puure tagasi toimetama oma kohtadele. „Teie häbematu sissetungija!“ Mürgise pilguga sammus ta detektiiv juure. „Mis te tahate siit, teie vandaal?!“

Devorny tõusis nohisedes.

„Minu nimi on Kenntlbury,“ kogeles ta segaselt. „Ma tahtsin angoora kasside röövkäiku takistada... Mul on väga kahju... Ma muretsen kõik asemele... Kellega on mul au? Professor Mutachora, eks ole?“

Vanamees noogutas tummalt. Siis kükitas ta põrandale. „Miez, Mauz!“ hüüdis ta sootuks muutunud häälel, paludes, magades. „Tulge siia, mu väikesed! Tulge siia, mu õrnakesed, mu lemmikukesed..!“

Nurru lüües tulid nad juure, need „õrnakesed“, ronisid ta käsivarsile ja õlule. Ettevaatlikult kandis ta nad kõrvaltuppa ja tuli kohe jälle tagasi — sama vali, väike, vihane mehike nagu varemgi.

„Järgige mulle,“ lausus ta lühidalt ja astus sellest hoolimata, kas Devorny ta käsku täidab, teisest uksest välja ja kitsast keerdtrepist üles. Vaikides järgis detektiiv talle.

„Võtke istet!“ kähistas professor peene, kriiskava häälega, kui nad olid jõudnud kitsasse ruumi, kus leidusid ainult raamatutega koormatud kirjutuslaud, kaks tooli ja raamaturiiu. „Soo, ja nüüd seletage lahkesti, mis te siit otsite!“

Devorny oli veidi kimbatuses. Ta oli asja kujutlenud palju lihtsamana. Oleks võinud kergesti leida mõne ettekäände, kuid midagi professori välkuvais targus silmis hoiatas teda

See mees ei näinud nii välja, et ta laseks end petta kohmaka völega. Devorny otsustas jääda võimalikult tõe lähedale.

„Ma tahtsin teid tundma õppida,“ vastas ta otsustavalt.

Professori silmad tõmbusid kokku, nii et nad isegi suurte prillide taga paistsid kui kaks väikest pilu.

„Teie tahtsite mind tundma õppida,“ kordas ta umbusklikult. „Ma usun...“ Äkki virildus ta nägu inetuks lõustaks. „Tunnistage otsekohele: teid saadeti siia! Eks ole, teid saadeti siia?“

„Kes pidi mu siis siia saatma?“ küsis Devorny omakorda. Ta tundis kohe: ses punktis ei tohtinud ta tõtt öelda.

„Kes? Mees, kes saatis siia ka teised neli... Te näete, ma tean väga hästi!“

„Ma ei mõista, misugusest teisest neljast te kõnelete...“

„Ärge teeselde. See on tarbetu. Muide, mul on praegu väga vähe aega. Pean kiiresti ümber riietuma, roosipõõsad tahavad kasta, eriti Westfield Star, ta ei ole täitsa terve, kipub närbuma.“

„Võib-olla võin teile abiks olla,“ pakkus Devorny viisakalt oma abi.

Vanamees vaatles teda uurivalt.

„Teie näite olevat raske arusaamisega, mr... mr...“

„Kenntlbury.“

„Mr. Kenntlbury! Ma tahtsin tähendada...“

„...et saate minuga alles siis juttu puhuda, kui oleme roosipõõsad kastnud, hiired söönud ja kitsed lüpsnud,“ lõpetas Devorny rahulikult.

Professor vahtis talle otsa kui välgust rabatud.

„Mul pole kitsesid!“ surus ta vihaselt läbi hammaste.

„Kui kahju,“ ütles detektiiv sama rahuga ja endastmõistetavusega.

„Mul on aga selle eest lama!“ lausus professor Mutachora.

„Kas tahate teda näha. Suurepärase loom. Otse luksuses!“ Devorny tõusis valmilt üles.

„Lamad on minu kirg!“ seletas ta vaimustatult. „Ma ei oska kujutella endale mõnusamat tegevust kui lama lüpsmine!“

Professor oli kui muudetud. Ta viis Devorny läbi aia maja taha loomade juure. Ta seletas ja jutustas ja näis olevat täitsa unustanud, mil kombel noormees oli sattunud sinna.

Hakkas juba hämarduma, kui Marion astus professori aeda. Üllatunult jäi ta värava juure seisma ja vahtis kummalist pilti, mis avanes ta silmadele: seal lebasid Devorny ja professor kuueta ja vestita, särgikäised üles kääritud, kõhuli roosipõõsaste ees ja askeldasid nende kallal igasugu aiatööriistadea.

„Juba jälle üks!“ hüüdis professor säraval näol ja kõigutas Devorny nina ees väikest tõuku.

Marion kõhatas ja professor vaatas üles.

„Ah, väga hea, et siin olete, armas laps! Valmistage täna natuke rohkem sinki ja muna: mr. Kenntlbury einetab minuga.“

Vaevu suutis Devorny Marioni segast nägu nähes hoiduda naerupahvatusest.

„Jah... no hea küll,“ oli kõik, mis ta ütles.

Eine möödus lõbusas jutuaajamises loomade ja lillede üle. Devorny oskas meisterlikult kõnelda asjade üle, millest ta küll kuulnud, kuid mis ei äratanud temas erilist huvi. Ta kannatlikkus pealtkuulamisel oli piiritu. Ta ise kõneles õieti üsna vähe ja teadis, et professor peab teda seda hiilgavamaks jutlejaks, mida rohkem Devorny laseb teda kõnelda.

Ta hoidus asetamast mingeid kahtlasi küsimusi. Ta ei tahtnud täna rohkem saavutada, kui mr. Mutachoraga sõprust sobitada. Edaspidine tuleks siis juba endastki.

Professor vaatas äkki kella ja ta nägu omandas jälle süinge ilme.

„Teil on aeg minna,“ seletas ta järsult ja ootamatult.

„Ma pean veel töötama.“

Devorny vahtis talle otsa. Seal istus ta, too mees, kellega ta oli lilli kastnud, loomi söötnud ja lamat lüpsnud; seal istus mees, kes kõiges oli end pidanud ülal kui õnnelik laps; seal ta istus ja tegi näo nagu kolm tundi tagasi, kui ta oli märganud Devorny vägivaldset sissetungi.

„Noh? Mis te viivitate? Ruttu!“

Detektiiv tõusis üllatunult püsti. Sel silmapilgul puudus tal muidu alati käepärast olev huumor. Liig äkki oli tulnud too muudatus ta võõrustaja ülalpeos.

„Võib-olla... Teie ometi...“ kogeles Devorny segaselt. Aga siis oli ta end juba kogunud. „Tohin ma teid jälle kord külastada?“

„Ei!“ kõlas kindel vastus.

Olgu kehitades tegi Devorny minekut, astus vanamehe järel keerdrepi alla ja järgis talle läbi aia.

„Nägemiseni!“ algas ta, kuid siis parandas ta. „Nii-siis, elage hästi, mr. Mutachora!“

„Elage hästi, noormees!“ oli jahe vastus.

Veel lühike peanoogutus, siis läks Devorny, kümme — viisteist — kakskümmend sammu, — ta tahtis just pöörata ümber nurga, seal...²

„Hei, mr. Kenntlbury! Hei! Tulge korraks siia!“

Oli see tõesti professor, kes teda hüüdis. Devorny vaatas, kas pole kedagi lähedal, enne kui järgis professori kutsele.

„Kuulge, noormees,“ surus Mutachora läbi hammaste ja

tippis nagu oma sõnade kinnituseks kondiste sõrmedega vastu detektiivriinda. „Teatage oma ülemusele, et asusite natuke kavalamalt asja kallale, kui teie neli eelkäijat — aga et ka teil ei õnnestunud vana Mutachorat sisse vedada... he, he, he... Teatage seda! Kas mõistate?“ Järsk peatus, tige pilk. „See on seks puhuks, kui olete ka üks nendest, sellest salgast... hm... nagu neli teist...“

„Kui see aga pole nii?“ küsis Devorny pinevalt.

Vanamehe nägu tõmbles.

„Siis...“ kriiskas ta vihaselt. „Siis — he — siis külastage mind jälle kord!“

Ragisedes käis aiavärav lukku.

12.

Järgmisel päeval kasutas Devorny veerandtunnilist töövaheaega selleks, et suurest masinast teha kaht uut ülesvõtet. Just kui ta laskis käe tillukese aparaadiga libiseda tasku, puudutas keegi kergelt ta õlga.

Liialdatud aeglusega pööris detektiiv pead. Tema kõrval seisis insener Michaud. Ta silmad vaatasid külmalt ja ükskõikselt Devornyst mööda, aga ta hää l kõlas lõikavteravalt.

„Kenntlbury, pärast töö lõppu peremehe juure!“

Devorny tundis, kuidas veri kadus põsilt. Teda oli tähele pandud! Kahtlematult oli Michaud midagi märganud!

Võimetu vastama noogutas Devorny lühidalt. Michaud ei näinud ka mingit vastust ootavat; pikema jututa läks ta oma teed.

Mis oli juhtunud? Mitte midagi või — kõige halvem...

Devorny istus kitsas ruumis, kiilunud suitsevate ja einetavate tööliste vahele, hoidis võileiba käes, kuid ei mõelnud söömisele. Alles kui keegi tööline teda müksas, võttis ta end kokku. Kui ta nüüd oma ülespeoga ärataks tähelepanu, siis halvendaks see veel asja... Ta vaatas üles, hammustas leiba ja oleks peaaegu jällegi unustanud söömise — suurelt ja liikumatult nägi ta endale pööratud paari tumedat silma. Murdosa sekundist ristlesid nende pilgud, siis vaatas mees kiiresti kõrvale —, aga Devorny teadis, et teda jälgiti.

Muidugi. Kuis võis see ka olla teisiti? Kui Michaud teda tõepoolest oli tabanud päevapildistamisel, siis ei laseks ta teda enam sekundikski silmist.

Mis teha? Jääks ainult võimalus äraandlikku aparaati märkamatult peita? Ei, kui teda jälgiti, siis polnud see kuidagi võimalik...

Kell lõi ja kõik ruttasid tööle tagasi. Devorny püüdis

end harjutada mõttega, et hädaohtu ei saa enam vältida. Polnud enam midagi koledat, vähemasti midagi, mis teda oleks võinud üllatada. Ka see, et seal ta kõrval teise masina juures seisis uus mees — toosama, kelle pilgud teda mõne minuti eest olid kohutanud, ei suutnud enam suuresti häirida ta rahu. Ta oli valmis kõige halvemaks.

*

„Pean end peremehele teatama,“ ütles Devorny külmalt ja kindlalt, kui ta neli tundi hiljem seisis büroos.

Kirjutusmasin lakkas klõbisemast ja noor neiu astus lähemale.

„Teie nimi? Kuidas? Kenntlbury?“ küsis ta hajameelselt ja lehitses üht vihku. „Ahaa! siin see on. Te peate siin ootama. Mr. Michaud tuleb kohe.“

Devorny noogutas ja istus pingile. Kohe pärast seda avanes uks. Tööline, kes teda oli pidanud silmas neli tundi järgimööda, astus sisse ja istus sõnalausumata ta kõrvale.

Vaikus.

Mööduvad kümme minutit.

Vaikus.

Kuski klõbiseb masin, kaugelt kostab sonoorne meehääl... Muidu — ei ühtki sõna, ühtki häält.

Devorny otsustab äkki kindlusele jõuda. Otsekohe. Silmapilkselt.

„Kas siin võib suitsetada?“ küsib ta kõvasti.

Noor neiu vaatab imestanult raamatult üles.

„Minu poolest — jah,“ lausub ta õlgu kehitades.

Devorny teeb paberossi süüdates väikese kunsttükki. Äkki pole enam pooltäidetud tikutoosis ühtki tikku. Mitte vägev osavasti — ja seda meelega — laseb Devorny tühja toosi kaduda pingi taha. See jääb peatuma pingi ja seina vahele.

Devorny suitsetab hooletult. Sama hooletult laseb ta sündida, et ta kõrvalistuja käsi kaob ta selja taha ja toob peidupaigast esile tühja tikutoosi.

Võidurõõm silmis. Pettumus silmis. Siis — inetu naeratus.

„Halvad kombed, mu sõber!“ Selge pilge hääles.

Devorny naeratab ka. Väsinult, saatusele allunult.

Uks lendab lahti. Ainult Michaud' pea tuleb nähtavale.

„Kenntlbury! Järgige mulle!“

Lühike rännak läbi valgete koridoride.

„Siia sisse!“ Üks uks tõugatakse lahti. Devorny seisab kolme valges kitlis mehe ees.

„Lähemale astuda!“ käsutab üks, musta habemega ja laiade, süngelt kokkutõmmatud kulmudega mees.

Devorny kuulatab. Ta tunneb enam kui ta näeb, et üks meestest on asutunud ukse juure. Michaud on jäänud välja. Miks? Kummaline. Oleks võinud arvata...

„Lahti riietuda!“ müristab musta habemega mees. Vaevalt märgatavalt tõstab Devorny kulmud.

„Ma ei taha!“ ütleb ta viimaks ja on ise imestunud oma vastuse üle.

„Lahti riietuda!“ müristab jällegi hää. Veel kõvemini, veel käskivamalt.

„Ei!“

Habemiku viibe. Devorny tunneb, et ta käed kistakse selja taha. Ta hakkab vastu. Tagajärjetult. Seal seisab juba habemik ta ees ja asub ta taskute kallale.

„Laske mind lahti. Ma ei pane enam vastu,“ ütleb Devorny rahulikult.

Kolm meest astuvad kohe tagasi, taanduvad nurka, peavad nõu.

Devorny pistab käe tasku. Aparaat on kadunud. Noh, muidugi!

Nõupidamine kestab kauemini kui ta arvanud. Nüüd tuleb habemik jälle ta juure. Ta naeratab sõbralikult. Niisiis ka veel pilge!

„Mr. Kenntlbury,“ ütleb ta lahkelt, nii et see kõlab peaaegu ehtsana. „Teie ei näi teadvat, mis meie teilt õieti tahame. Oleme arstid ja meie kohus on teid läbi vaadata. Teatati nimelt, et teil olevat mingi nakkav haigus. Siin on muide teie võtmed ja rahakott. Andestage, aga ma kartsin, et teil on mõni relv. Seepärast see läbiotsimine.“

Devorny jõllitab teistele otsa. „Kes meist on hull?“ mõtleb ta endamisi. „Ja kus, tont võtku, on siis aparaat?“

Siis riietub ta lahti. Ta vaadatakse tõepoolest läbi. Isegi üsna hoolega.

„Terve kui purikas!“ seletavad arstid ühel häälel.

Uks avatakse. Väljas seisab paberossi suitsetades — Michaud.

Inseneri näkku ilmub midagi peettumusetalolist. Kuid siis on ta jällegi endine — mees alati ühesuguse ilmetu näoga.

„Minge otse edasi,“ lausub ta külmalt. Neljas uks vasemal. Koputamata sisse astuda. Peremees ootab teid.“

Nagu pähe löödud, võimetu selgelt mõtlema, astub Devorny edasi. Sammu, teise. Nagu automaat.

*

Hiigelsuure kirjutuslaua ees, mis kaetud aktidega, kirjadega ja kavadega, istus umbes viiekümneaastane mees. Küll paks ja rasva läinud, ei puudunud siiski ta näos mõned kindlad jooned. Võib-olla olid seda ka ainult teravate prilliklaaside taga välkuvad silmad, mis kutsusid esile sellise mulje. Devorny sisseastumisel tõstis ta pea.

„Kenntlbury?“ küsis ta lühidalt.

Detektiiv jaatas ja astus lähemale. Nüüd alles märkas ta, et Lammerley polnud üksinda toas. Akna najale toetus, õhuke pabeross sõrmede vahel, ta tütar — naine nahkjakis, naine kuldsete lokkidega. Täna ta igatahes ei kannud nahkjakki. Sinihall siidkleit, jättes vabaks käsivarred ja kaela, kattis ta natuke ümarat kogu ja laskis liig hästi aimata ta kehavorme. Devornyl oli kohe tunne, et neiu oli eriti valmistunud seks kokkusaamiseks ja see mõte ei teinud talle neidu sümpaatlikumaks.

„Kenntlbury,“ algas Lammerley pärast lühikest vaikust ja tõmbas ühe akti enda ees olevast virnast. „Teie päästsite üleeile mu tütre elu — hm...“ ta lehitses äktides. „Saan teile seda vaevalt tasuda sellega, et tänan teid kuivade sõnadega...“

Ta vaikis silmapilgu, nagu ootaks ta mingit vastuväidet. Aga Devorny kummardus ainult kergelt, jaatavalt. Ta hoidis end nüüd täitsa vaos. Kui ta ka ei taibanud, kuis oli see võimalik, et tal õnnestus vältida paljastamise hädadohtu, siis ei olnud enam kahelda tõsiasjas endas. Esiialgu ei ähvardanud teda midagi. Talle taheti milgi kombel tasuda; see oli kõik. Peaaegu uudishimulikult ootas ta jutuajamise edasist käiku.

Lammerley kõhatas.

„Teie vaikisite sellest tööleastumisest, et olete krahv,“ lausus ta. „Üldse, kui lehitsen teie akte, torkab mulle mõndagi silma... Te näite varjata tahtvat veel teisigi tõsiasju. Näiteks pole mulle täitsa arusaadav, kuidas inimene, kes maha prassinud oma varanduse, tahab tööga alata kõige alamast astmest. Miks ei otsinud te endale mõnd mõnusamat kohta... hm?“

„Mu smoking oli rikis,“ ütles Devorny lühidalt. „Ta ei mõjunud enam esindusväärselt. Ja mu särk oli veiniplekke täis.“

Lammerley naeratas armuliselt.

„Teie olete haritud inimene, Kenntlbury,“ seletas ta sõbralikult ja ta häälekõla muutus mahlakaks ja mõjus ebaloomulikult. Devorny aimas otsekohe võlskust ja oli valvel.

„Küllap leiame teile midagi muud,“ jätkas vabrikuomanik peaaegu meelitades. „Eks ole, Liane?“ pöördus ta tütre poole.

„Jah, isa!“ hüüdis too rõõmsalt ja heitis seejuures detektiivile väljakutsuvaid pilke. „Ma tegin sulle juba ettepaneku.“

„Ma tulen selle juure kohe tagasi,“ katkestas isa lühidalt. „Kas teil on mingeid tehnilisi eelteadmisi, Kenntlbury?“

Küsimus kõlas süütult, kuid Devorny tundis selles siiski midagi luuravat.

„Olen kindlasti kahtluse all,“ mõtles ta endamisi. „Mulle näib, et asjas ei olda siiski päris kindel. Mis need mõlemad tahavad minust?“

„Aastate eest tundsin kord huvi tehniliste küsimuste vastu ja tegin nendega veidi tegemist,“ vastas ta ettevaatlikult.

„Vaadake, vaadake!“ hüüdis Lammerley. „Teie aktides seisab ka juba märke: „Vaatleb masinaid pilguga, mis laseb oletada asjatundmist.“

Ainsa pilgugagi ei ilmutanud Devorny oma üllatust. Või siis nii hoolega jälgiti teda. Isegi pilkudele pöörati tähelepanu.

„Tänasest peale määran teid meie juure inseneriks,“ ütles Lammerley äkki otsustavalt. „Teil ei tarvitse selle üle imestada, — pooled meie inseneridest polegi insenerid; vähemasti pole neil mingit diplomi ega vastavaid pabereid. Kuid see pole minu juures ka tähtis. Peaasi on: praktilised teadmised. Vahest isegi mitte seda, sest need lasevad end omanada. Kõige olulisem on, et mu insenerid oleksid usaldusväärsed isikud, kelles ma võin kindel olla.“

Viimased sõnad olid öeldud teravamini ja kõrgendatud häälel ja Lammerley silmad puhkasid seejuures uurivalt Devornyl, nagu püüaks ta lugeda selle salajasemaid mõtteid.

„Rõõmustaks mind midugi väga, kui teil oleks mu vastu tarviline usaldus, mr. Lammerley,“ vastas detektiiv rahulikult. „Kahtlen aga väga, kas mu tehnilised teadmised ulatuvad selleks.“

Vabrikandi käsi ägas läbi õhu, nagu tahaks ta pühkida selle mure.

„Küllap läheb. Leiame teile juba tööd,“ seletas ta. „Teatage end homme mr. Michaud'le.“

„Täna teid, mr. Lammerley,“ lausus Devorny lahkudes. Kerge kummardus, siis läks ta. Uksel peatas teda aga Lammerley hüüe.

„Oodake silmapilk!“ Lamerley sõrmed tippisid ta ees asetseval aktil. „Näen praegu teie aktidest, et te tunnete kedagi professor Mutachorat. See on väga huvitav! See tutvus võiks meile kord kasulik olla. Arendage seda!“

„Väga hea, mr. Lammerley,“ vastas detektiiv.

Siis sammus ta järelemõtlikult läbi vabrikuruumide. Ta ei kahelnud silmapilkugi, millisele asjaolule ta oli tänu võlgu oma ametikõrgenduse eest. Viimane, pealtnäha kõrvaline Lammerley märkus sisaldas lahenduse: mitte et ta oli päästnud ta tütre — ei, vaid et ta tundis professorit, — seepärast määrati ta inseneriks.

Professori mõisatus muutus seeläbi veel tumedamaks.

Kui Devorny väljus vabrikuhoonest ja läbi poolpimedate tänavate lonkis aeglaselt kodu poole, võtsid ta mõtted teise suuna.

Ta teadis, et oli seletamatul kombel pääsnud suurest hädaohust. Polnud esimene kord pääseda hädaohust, kuid küll esimene kord, kus ta sellest ei tunnud rõõmu ega rahuldust. Millisele asjaolule oli ta tänu võlgu oma pääsmise eest? Juhusele? Tundmatule sõbrale? Igatahes aga mitte oma tublidusele ja kindlameelsusele. Kõik, mis Devorny oli seni võtnud ette oma käel, oli nurjunud; kõik, mis ta oli teinud tundmatu nõuande järele, oli õnnestunud ja viinud teda kuidagi edasi. Nüüd jällegi too tutvus professoriga! Miks soovisid nii tundmatu kui ka Lammerley, et ta temaga lähemalt tutvuks? Kas see polnud...

„Kenntlbury“ kõlas äkki tasane hääl ta taga.

Devorny pöördus ümber.

Seal seisis habemik arst. Ta noogutas tummalt Devornyle; ta ilme oli jahe ja tõrjuv.

„Palun?“ küsis Devorny imestanult.

„Minge edasi!“ käsutas teine.

Nad astusid kõrvu edasi.

„Siin!“ Arst sirutas talle rusikas käe. „Võtke tähelepanematult oma aparaat!“

Välkkiirelt kaalus Devorny. Kas see pidi olema lõks? Aga ei: mees, kes aparaadi oli leidnud tema, Devorny, taskust, ei tarvitsenud enam lõksu seada. Devorny haaras väikese, paberisse mähitud pakikese ja peitis ta hoolikalt tasku.

„Maksab viistuhat dollarit!“ seletas teine süngelt.

Üllatunult vaatas detektiiv üles.

Ah nii! Sealt siis puhus tuul! Väike pressimine...

„Ei tule mulle meelegi,“ vastas ta kindlalt. „Pealegi pole mul raha...“

„Teie peate mind vist küll idioodiks?!“ ägestus habemik. Devorny naeratas.

„Kui te tõesti loodate minult raha välja pressida...“

„Peate siis mind idioodiks?!“ hüüdis habemik jällegi. Ja siis lausus ta pikkamööda, iga sõna rõhutades: „Viistuhat dollarit. Raha makstakse mulle loomulikult enne välja.“

Järgmisel silmapilgul, enne kui Devorny jõudis midagi küsida, kadus ta saatja kuhugi pimedasse õue.

*

Tol õhtul ootas Devorny tundmatu kirja. Ta arvas isegi teadvat, mis talle kirjutatakse. Tundmatu kirjutaks vist, et tema, Devorny, saamatus on talle maksnud viistuhat dollarit.

— ro —

ta teeks talle etteheiteid ja kordaks jälle, et fotografeerimine on otstarbetu...

Koju jõudes teatas talle Marion, et professor laseb teda tervitada ja öelda, et mr. Kenntlbury teda jälle külastaks.

„Soo,“ hüüdis detektiiv uuesti ärganud huviga. „Ütles ta seda? Ma lähen kohe homme sinna.“

Oma kambri jõudnud, ootas teda juba valge ümbrik. Kiiresti avas detektiiv selle. Välg ja pauk. Tänane kiri oli tunduvalt pikem kui senised.

Tähelepanelikult luges Devorny.

„Kuna on juhtunud midagi ettenägematut, olen sunnitud täna pikemalt kirjutama.“

Michaud jälgis teid fotografeerimisel. Ta korraldas kohe, et teid peetakse silmas. Ma sain sellest teada kahjuks liig hilja — vaevalt pool tundi enne läbivaatust.

Musta habemega mees saadi siiski õigel ajal ära osta — kahjuks mitte minu, vaid kolmandalt poolt!

Te näete isegi, et see on väga kahtlane. Usun vaevalt, et teil oleks siin peale minu veel mõni liitlane. Vaenlane aga, kes maksab viistuhat dollarit, et päästa teie elu, on kahekordselt kardetav.

Nüüd tuleb teotseda kiiresti ja sihikindlalt. Kõige kergemini pääsete sihile, kui Mutachora oskate võita endale.

Ärge püüdke milgi tingimusel ühendusse astuda politsei-ülema L-ga. Jätke fotografeerimine. Täitsa tarbetu!

Kiirustage! Eilsest peale otsib teid äärmiselt hädaohtlik vaenlane. Võib kõige enam mööduda mõni päev, enne kui ta leiab teid. Seepärast — rutake! Ja pidage silmas: ainult Mutachora kaudu jõuate sihile.

Teie tundmatu sõber.“

Kui Devorny oli lõpetanud kirja lugemise, tundus ta endale üsna väikesena ja tähtsusetuna tolle mehe kõrval, kes teadis ja võis palju enam kui tema. Tolle tundmatu teenistuses pidi igatahes olema suurepärase organisatsioon. Devorny teadis, kui too tundmatu teda pettis, kui ta tegelikult oli ta vaenlane, siis polnud mingit pääsmist. Ilma erilise huvita ilmutas detektiiv viimaks filmiriba: ilmutatud film oli täitsa must.

14.

Möödus kolm päeva. Devorny ei töötanud enam lämmatavas kuumuses ja kõrvulukustavas masinate mürrinas, vaid tal oli koht suures, jahedas, valges ruumis, kus istusid lausa noored insenerid. Töö oli võrdlemisi lihtne ja Devorny sai temaga hästi hakkama. Kuid see polnud huvitav, sest ta ei leidnud midagi, mida oleks vaja olnud saladuses hoida. Kõr-

valruumis oli seevastu kapp, mis nähtavasti sisaldas pabereid, mis polnud määratud kõigile silmidele. Devorny otsustas kindlasti katsuda lähemal ajal selle ust avada.

Kaks kolmest õhtust oli ta veetnud mr. Mutachora juures. Viimasega oli tal tekkinud peaaegu sõbralik vahekord, aga Devorny ei teadnud ikkagi veel, mis ta professori juurest õieti otsis. Täna pidi ta jälle minema tema juure, kuid nüüd olid tal teissugused plaanid.

Isa Sami onupoeg oli Koloradost tagasi jõudnud ja kaasa toonud kaunis suure summa kulda. Täna taheti ta õnne veidi niisutada „Tomi keelatud keldris“, ühes alaväärtuslikus kõrtsis, kust sai sama alaväärtuslikku alkoholi. Oli kutsutud hulk tuttavaid, ka Devorny pidi kaasa tulema. Ta oli tahtnud alul ära öelda, aga siis oli talle mõte tulnud, et üldises möllus on tal kergem kui muidu oma kavatsus teostada. Juba peo algus oli paljuütleb. Sami onupoeg seletas pidulikult, et kostitab kogu lokaali ja kohe tormasid kõik janunejad ammuigatsetud alkoholi kallale. Devorny jõi alul kaasa, kuid väga mõõdukalt. Ta tahtis oma pea selge hoida. Ta nägi heal meelel, et teiste tuju tõusis iga tunniga, jõudes kella kaheteistkümne paigu haripunktile. Detektiivi pilgud eksisid läbi saali. Kuski polnud näha kainet pilku... Aga seal? Devorny vaatas terasemalt. Mees seal nurgas, kes ühe käega surus enda vastu unist tüdrukut ja teisega tühjendas whiskyklaasi... Ei, ta näis täitsa purjus... Aga siiski! Lühike pilk, mille Devorny oli ennist tabanud, näis olevat täitsa kaine.

Devornyl hakkas veidi jube. Ühe sõõmuga tühjendas ta whiskyklaasi. Kas teda siis jälle jälgiti? Siis oli parem, kui lükkas oma kavatsuse edasi. Aga ei, see ei läinud ka. Iga päevaga kasvas hädadoht. Ta oli oma uurimustega jõudnud surnud punktile. Ta pidi igal tingimusel saama ühenduse New-Yorgi kriminaalpolitseiga ja ta pidi kõgepealt selgusele jõudma professor Mutachora tegevuse üle. Ikka jälle vaatas ta kahtlasele mehele, aga tolle silmad olid klaasised, liigutused ebakindlad ja seejuures jõi ta vahetpidamatult.

Devorny tõusis ja läks tuikudes ukse poole. Niipea kui üks sulgnes ta taga, pistis ta jooksu. Peagi jõudis ta ühe lokaali juure, mida selle omanik just parajasti tahtis sulgeda. Devorny tellis endale kohvi. Natukese aja pärast palus ta peremeest, et see telliks talle telefonikõne New-Yorgiga, andes talle Lengleni eratelefoninumbri. Nüüd oli see sündinud. Oli peremees kahjutu ega seisnud ühenduses kurjategijatega, siis oli kõik hea. Muidu...

„New-York vastab juba, sir!“ hüüdis peremees sel minutil ja avas ukse telefoniputkasse.

„Nonoh, nii ruttu?“ imestas Devorny ja astus putkasse, sulgedes hoolikalt ukse.

„Halloo, kes on telefoni juures?“ küsis ta ettevaatuse pärast.

„Lenglen. Kes seal?“ lausus unine hääl. Detektiiv ohkas kergendatult: see oli kahtlemata Lengleni hääl.

„Siin Devorny. Kuulge...“

„Pea. Tunnussõna!“ hüüdis hääl New-Yorgist.

„Ah nii. Vabandage. Eks-pres-si-o-nism,“ ütles ta aeglaselt ja selgesti.

„Ma kuulen. Kõnelge!“ Sõnad olid lühidad ja kindlad, toon täitsa selge. Lengleni väsimus näis olevat ühe hoobiga kadunud.

„Töötan valenime all Lammerley vabrikus. Kardan, et mind juba kahtlustatakse. Olen kurjategijate jälil, arvata-vasti nii siis hädaohus. Kolme päeva pärast, öösel samal tunnil, helistan teile jälle. Seni... kas kuulete veel?“

„Kuulen. Edasi!“

„Palun, otsige seni teateid professor Mutachora senise elu, varanduse ja tegevuse kohta...“

„Palun, veel kord nimi. Ei saanud aru. Nimi ja elu-koht!“

„Professor...“ algas Devorny. Äkki peatus ta. Ta kõrvu kostis lühike naks. „Halloo! Kas kuulete? Halloo! Halloo!!!“

Ei mingit vastust. Mis see tähendas? Kas kõne katkestati.

Devorny pigistas hambad kokku ja astus jälle peremehe juure.

„Mu kõne katkestati,“ sõnas ta ja imestas isegi, kui rahulikult ta seda tegi. „Palun, võtke veel kord ühendus.“

Peremees ruttas putkasse ja Devorny võttis ümmarguse laua ääre istet. Hajameelselt võttis ta osa kahe võõra jutua-jamisest, kes alles praegu tulnud. Ta aju teadis vaevalt seda, mis ta veel kõneles.

Peremees tuli jälle nähtavale.

„Liin on rikkes,“ seletas ta õlgu kehitades. „Ei saa vastust.“

Devorny noogutas ainult. Siis viskas ta raha lauale ja läks oma teed. Ta jooksis endisse lokaali tagasi ja piilus enne sisseastumist ukse vahelt. Kõik oli korras. Mees nurgas oli alles oma kohal. Siiski polnud Devorny täitsa rahulik: katkestatud telefonikõne ei läinud tal peast.

Ühe tõukega lükkas ta ukse lahti ja komistas üle läve. Suits ja kuumus panid tal peaaegu hinge kinni. Silmad valutasid. Sekundiks sulges ta laud. Kui ta nad jälle avas, vah-tis ta üllatunult ja segaselt mehele, kes istus orkestripoodiumi kõrval: too oli harilikus tööliseriituses nagu kõik teisedki siin;

ta näos oli tasane naeratus, milles polnud midagi hirmuärata-
vat — aga Devornyle tundus, nagu haaraks raudne käsi ta
südame.

Too mees, kes talle sõbralikult naeratas, oli — Morris.

15.

Polnud kahtlust — see nägu, need peaaegu tütarlapselikud,
pehmed näojooned ja natuke kähar, must juuks — kõik see oli
kustutatamatult terutunud Devorny meele. Imelik oli see, et too
mees naeratas; talle otsa vaatas ja seejuures üsna süütult nae-
ratas. Ta pidi ju tema, Devorny, ka ära tundma.

Devorny kaalus välgukiirusel. Sellal kui ta huuled suure
vaevaga sundis laiale irvitusele, töötas ta aju palavikuliselt.
Oli uskumatu, et Morris ei tunnud teda ära. Nagu oleks see täna
olnud, nägi Devorny pilku, millega Morris oli talle tookord otsa
vaadanud.

„Peenike pidu täna,“ lällutas Devorny ja lõi Morrisele
sõbralikult õlale. Ei, senikaua kui ta kindlasti ei teadnud, kas
teine ta ära tundis, ei kaotanud ta veel lootust.

Morris naeratas viisakalt, nagu naeratab täitsa kaine ini-
mene, kes ei taha joobnut ärritada.

„Jah, üsna kena,“ sõnas ta tasa ja hajameelselt.

„Tule, seltsimees, joo me koos klaasikese,“ jorutas detek-
tiiv. „Sa oled ju veel päris kaine.“

„Sattusin alles pragu juhuslikult siia,“ lausus teine val-
milt. „Aga ma joon heameelega kaasa.“

Käsi käes sammusid mõlemad vaba laua juure ja võtsid
istet. Peagi olid nad elavas jutuaajamises. Morris oli seejuures
sundimatu ja loomulik, et Devorny kahtles, kas ta tema ära
tundis. Kuid siis torgatas tal tuliselt pähe teadmine, et sellele
leidis üsna lihtne seletus: Devornyle oli kohtumine tulnud üsna
ootamatult, Morris oli teda aga vist varem märganud ja oli
nüüd ette valmistatud.

„Kas ammu siin töö!“ küsis detektiiv, kui oldi juba nii
kaugel, et võidi asetada selliseid küsimusi.

„Ei,“ vastas Morris rahulikult. „Alles eilsest saadik. Kahe
päeva eest olin alles vanglas.“

„Vanglas?“ hüüdis Devorny üllatatult — ja oli seda tõesti,
„Välk ja pauk! Noh, proosit! Hea, et sul aeg juba istunud.“

Morris raputas pead.

„Ei sugugi. Ma pääsesin põgenema.“ Siis lisandas ta
peaaegu kurvalt: „Muide, ma istusin süütult. Keegi kuri ini-
mene laimas mind.“

Devorny taipas äkki, et too Morrise jutt oli aetud teatud
sihiga.

„Selline alatus!“ vastas Devorny. „Sa ei jäta sellele lurfusele ometi tasumata, mu pojuke?“

„Muidugi mitte,“ kinnitas Morris kiretult. Siis tõstis ta parema käe. See oli kitsas ja peen naisekäsi. Ta tõmbas ta rusikasse, naeruväärt väikesse rusikasse. „Küll ma ta taban ja siis saab ta pähe, nii et aitab.“

Devornyl käis külm juga üle selja. Just vastolu tolle kindla ähvarduse ja õrna lapserusika vahel mõjus kartust äratavalt. Ta ei kahelnud silmapilgukski, et too rusikas, mis paistab nii süütu, võib tabada surmavalt.

Morris heitis pilgu kellale ja tõusis üles.

„Mul on aeg minna, seltsimees,“ ütles ta ja ulatas Devornyle jumalagajätku käe. „Homme on küll pühapäev, aga ma pean siiski kella kümneks olema vabrikus.“

Devorny otsis tükk aega isa Sami, siis asus ta üksinda koduteele. Kui ta astus oma katusekambri, oli juba valge. Ta esimene pilk langes valgele kirjaümbrikule, mis nagu harilikult lebas laual. Ta rebis ümbriku lahti. Kiri kõlas järgmiselt:

„Kahekümne nelja tunni jooksul saate vajalised teated mr. Mutachora kohta. Peaksite te jälle vajama mingeid teateid või abi, siis helistage numbril 27876 ja soovige Frediga kõneleda. Sellega hoiate kokku palju tööd, vaeva ja kulu, sest ma püüan igapidi takistada kõnelust New-Yorgi kriminaalametiga.

Usun, teil on mitu korda võimalus olnud näha, et kõik, mida saate teada minu kaudu, vastab tõele. Sama kindel kui kõik senine, on ka tõsiasi, et ma ei kohku isegi teie elu hävitamisest, kui ei saa teid muidu takistada astuda ühendusse kriminaalametiga.

Olen ikka ja alati teie sõber ja liitlane.

P. S. Vaenlasega, kelle eest teid hoiatasin, kõnelesite täna. Olge valvel. Sama.“

„Ma ei mõista enam midagi,“ oigas Devorny vihasealt. „Võib-olla olen homme värskem.“ Ta peitis kirja, et teda homme täpsemalt lugeda, padja alla ja heitis riides voodisse. Varsti uinus ta, aga ta uni oli rahutu ja täis kummalisi unenägusid.

16.

Ja kogu järgneva päeva oli Devorny närviline ja rahutu. Ta mõtles hoopis isesugusele plaanile. Ta tahtis täna tundmatut sõpra või ta käskjalga üllatada lubatud teadete toomisel. Ta pidi ometi lõppeks jõudma selgusele, kellega tal tegemist oli ja milline oli tundmatu sõbra eesmärk.

Kell oli üheksa.

Ei, ta kambris polnud veel mingit kirja. Hea küll, ta saab oma kavatsuse teostada.

Ta oli surmaväsinud, kuid otsustas siiski valvata. Ta ei riietunud lahti, vaid võttis ainult kuue seljast. Siis kustutas ta tule, heitis voodisse ja kattis end hoolikalt kinni, et sissetungija ei näeks kohe, et ta riides on. Käes hoidis ta revolvrit, lamasahtlaste silmadega ja ootas. Devorny kuulis, kui kell lõi kahteist, siis pool üks, siis üks. Midagi polnud kuulda. Ta mõtted muutusid ikka segasemaks ja segasemaks — — — ja siis võttis uni võimust.

Kui ta ärkas, lõi kell kaks korda. Ta pea oli nüüd selge ja keheline roidumus kadunud. Mis see oli? ta oli maganud tunni aega. Võib-olla oli nüüd kiri juba laual. Aga ei, laud oli tühi, ei mingit kirja, mingit sedelit.

Äkki jäi ta kuulatama. Ta oli selgesti kuulnud trepi naagisemist.

Nüüd oli vaikne. Kaks, kolm minutit. Siis jälle: naks, naks... vaikus... Ahaa, mees oli ettevaatlik. Peatus iga sammu järele. Igatahes mitte mõni algaja. Möödus veerand tundi. Üksisilmi vahtis detektiiv ukse poole. Nüüd pidi võõras tema arvates olema juba ülal. Nüüd! Kohe avaneb uks! — — — Devorny pööras end tasa küljele ja pistis revolvri otsa teki alla välja. Ta suunurgis mängis pilkav naeratus ja ta silmad välkusid ettevõtuhimuliselt.

Uks läks lahti ja ukseks seisis valge kogu. Ülalt alla valge, konstateeris Devorny üllatatult. Nonoh? Kas tahtis võõras teda tondina hirmutada?

Nüüd astus kogu sammu edasi ja tuli seega pimedusest kuuvalgele. Detektiiv unustas äkki oma ettevaatuse. Ta kargas voodis istukile.

„Marion — sina?!“

Kogu võpatus. Siis astus ta sammu tagasi ukse poole.

Kiiresti hüppas Devorny ukse juure ja sulges ta sama tasa nagu ta ennist avati. Siis süütas ta küünla ja vahtis Marionile sõnatult otsa. See kandis pikka öösärki, õlgadel oli valge rätik. Juuksed olid lahti ja silmad vaatasid segaselt, peaaegu meeleheitel kaugusse.

Devorny tõmbas ta ottomanile istuma.

„Mis on, Marion?“ küsis ta pead raputades. „Mis on?“

Marioni pea langes sügavamale ja sügavamale ja äkki hakkas ta tasakesi nutma.

Devorny oli täitsa nõutu. „Marion, Marion, ma palun sind! Ütle, mis ma võin sulle teha?“

Seal vaatas neiu viimaks üles. Ta huuled tõmblesid veel nutust, kuid ta silmis välkus juba võitlushimu.

„Kas ma võin sulle midagi teha?“ kordas Devorny õnnetult.

„Muidugi,“ vastas teine äkki väga rahulikult, „anna mulle taskurätik.“

Devorny haaras kokkunut peast.

„Muidugi, muidugi,“ hüüdis ta kiiresti ja tõi nõutud eseme. „Vabanda, väikseke. See on nimelt esimene kord, kui aitan nutvat neidu.“

Ta tahtis neil ettevaatlikult pisarad pühkida, aga see tõmbas tal rätiku käest ja nuuskas proosaliselt nina.

„Sa oled suur narr,“ seletas neiu viimaks, kui nutujäljed pühitud. „Üsna, üsna suur narr!“

Need sõnad ja veel enam võitlusvalmis toon mõjusid Devornyle väga rahustavalt. Ta tõusis üles, tõi kuue taskust paberossi, süütas selle ja istus jälle Marioni kõrvale.

„Nüüd jutusta, lapseke,“ ütles ta peaaegu lõbusalt, „mis on selle öise külaskäigu eesmärk.“

Isegi viletsal küünlavalgusel võis näha, et Marion ta küsimuse juures üleni punastas.

„Mina... ma tahtsin...“ algas ta viivitades ja vaikis jälle.

„Noh, mis sa tahtsid?“ uuris teine.

Kuid Marion sai oma kimbatusest kiiresti võitu.

„Kuna all isa alati juures on,“ ütles ta otsustavalt, „siis ma ei saa ju küsida...“ ja vaikis jälle.

„Ja mida siis, lapsuke?“ hüüdis detektiiv imestanult. „Siis kõnele ometi! Mida sa tahtsid minult küsida?“

„Ma ei tea ju, kuidas seda krahvide juures tehakse,“ arvas teine ebakindlalt. „Kui sa oleksid meie hulgast, — lihtne tööline... siis ma... oleksin...“

Devorny ohkas.

„Mis sa siis oleksid, Marion?“ Ma ei või öelda, et sa täna kõneleksid väga selgesti.“

Äkki välkus Marioni silmis võitlushimu.

„Kas siis krahvide juures peab kõnelema veel selgemini?“ hüüdis ta nii ootamatult, nagu oleks ta ainult juhust oodanud, et seda lauset välja visata.

Rõõmuhelk lendas üle detektiivi näo.

„Marion!“ ütles ta naerdes. „Selle lause oled sa kustki romaanist lugenud!“

„Seda ma ka olen,“ lausus teine. „Kust võiksin ma siis muidu õppida teie kõrgeaususega kõnelema? Ma lugesin sinu pärast neli romaani, kus on juttu krahvidest, aga kõigis neljas kõneles meespool enne armastusest. Ühes romaanis igatahes tahtis keegi krahvi saada. See ütles krahvile... oota... ah soo, nii: „Õnnest jobnuks teeb mind su pilk, vabisema paneb mind su hää ja värisema su jalgade tasane samm...“ Hm... seda tahtsin sulle algul öelda...“

„Jumala eest, Marion!“ hüüdis Devorny tehtud hirmuga, „ära seda tee!“

„Ma mõtlesin ka järele. Mis pilgust ja häälest on öeldud, läheb korda, aga see sammuga ei sobi sugugi. Kui sa öösel tulled vintis koju ja oma poriste suurte saabastega kobid trepist üles, ei või minu juures värinast juttugi olla, kõige enam vahest vihavärinast, et sa oma raha raiskad, selle asemel, et kokku hoida. Sa oled väga kergemeelne, krahv!“

Devorny tõmbas ta üsna lähedale enda kõrvale.

„Aga ma olen sulle siiski armas, Marion?“ küsis ta tasa ja suudles teda ettevaatlikult huultele.

„Jah,“ ütles neiu lihtsalt ja vaatas unistavalt enda ette. Akki vabastas ta enese veidi tormiselt teise kallistustisist. „Sina! Mul ei tule praegu meele mingit sobivat kohta romaanist. Seejärel pean juba rääkima, kuidas mul nokk kasvanud. Pane tähele: esiteks ei saa sa minult enam kunagi üht suudlust, kui sa ei ütle, kas ma sulle tõesti armas olen; teiseks ... see polnudki õige suudlus!“

„Lapseke, tule jälle siia!“ palus Devorny. „Sa tead ju ometi ammugi, et sa mulle armas oled, Marion. Naine teab seda alati varemini kui mees.“ Ta võttis ta jälle oma käte vahele ja andis talle veidi südamlikuma suudluse. „Mul on tõesti ainult üks soov: kõik teha Marioni meeleheaks ja ta õige pea teha oma õnnelikuks naiseks.“

Marion hakkas äkki naerma.

„Tema kõneleb abiellumisest? Seejuures teenib ta vaevalt nii palju, et jõuab end toita! Sa meeldid mulle! Ei, ei, mu kallis, abiellumisega peame veel veidi ootama!“

„Ah soo, jah!“ Silmapilk meenus Devornyle jälle ta seisukord. Välg ja pauk, tõsi jah, selle viletsa nädalapalga juures ei tohtinud ta mõelda abielule.

Marion tõusis üles ja sirutas liikmeid.

„Ma olen nüüd väsinud. Head ööd, krahv!“ ütles ta viivitades. Siis lisas ta kiiresti juure: „Ja sa oled mulle ka tõesti hea?“

„Kindlasti,“ kinnitas teine. „Ma olen sulle isegi väga hea, väike Marion. Maga hästi, mu lemmik!“

Ta saatis neiu ukseni. Veel kiire suudlus, siis oli ta tiksinda.

Järelemõtlikult suitsetas ta paberossi ja sammus toas edasi-tagasi. Nüüd oli ta siis kihlatud. Noh, hea küll. Isegi väga hea. Paremat naist ei leiaks ta nii-kui-nii. Ja mis Marionil oli puudu hariduselt, küll ta juba aitab seda tal omandada. Ja kõigepealt: ta ju armastab teda. Oleks ta ülesanne siin vabrikus täidetud! Kuidas küll Marion imestaks, kui ta teada saab ...

Kell lõi pikkamööda kolm. Oh, kui hilja. Kiiresti kustutas ta paberossi ja astus voodi juure. Ta möödus ottomanist, kus ta oli Marioniga istunud. Seal lebas neiu valge rätik, —

ta oli selle unustanud. Devorny võttis rätiku, et ta kõrvale panna. Isa Sam, kes Devorny igal hommikul äratas, ei tarvitsenud kohe teada... Seal, mis see siis oli?

Kahe suure sammuga oli Devorny ottomani juures. Seal! Kohal, mida rätik praegu katnud, lebas miski — suur, valge kirjaümbrik.

17.

Kiiresti avas Devorny ümbriku ja luges vabiseva kütinla valgusel:

„Professor Alexander Mutachora, sündinud Salonikis 1868. aastal rikka greeka kaupmehe pojana, sai isa surma järele 1894. aastal 130.000-dollarilise päranduse. Tookord vaevalt 26-aastane insener ja keemik Mutachora ei teadnud ärist midagi ja ta langes hoolimatute „heategevate ettevõtete“ ohvriks. 1897. aastal oli ta ruineeritud ja oli sunnitud endale ülalpidamist teenima. Mõnede väikeste leitud töttu hakati temast kõnelema ja ta kutsuti Viini professoriks, kus ta 15 aastat töötas parima eduga. 1905. aastal lahkus ta üle-pea-kaela Euroopast ja reisis Ameerikasse. Põhjuseks oli arvatavasti pöörettoov leuitis, mida tal ei õnnestunud Euroopas ära müüa. Siin oli tegemist ühe gaasiga, mis pidi väga suure tähtsuse omama põlluharimises, sest et ta tegi ülearuks igasugu väetuse. Kakskümmend kolm aastat elas ta Ameerikas väga viletsat elu. Keegi ei tahtnud ta leuitist finantseerida, sest asjatundjad pidasid seda täitsa väärtusetuks. Ta elatas end tõlgina ja ohverdas iga minuti ja ülejäänud dollari oma katsetele ja otsis hoolega oma leuitisele ostjat. Ja nüüd tuleb kummaline asi: 1928. aastal leidis ühing, kes ta leuitise ostis 60.000 dollari eest. Selle ühingu nimi on „Robinson Brothers Ltd., Seattle“. Meil õnnestus igatahes selgitada, et too ühing oli asutatud just kaheksa päeva enne leuitise ostu ja et ta taga seisab tõepoolest vabrikant Lammerley.

See oleks kõik olulisem professori kohta — igatahes rohkem kui teile New Yorgi kriminaalamet oleks saanud öelda nädalapikkuste uurimuste järele.

Teie tundmatu sõber.“

Devorny silmad hiilgasid palavikuliselt, kui ta oli lõpetanud kirja lugemise. Seal siis oligi too side Mutachora ja Lammerley vahel! Ja siis — siin oli tegemist gaasiga, ja gaasi läbi olid hukkunud kolm kriminaalametnikku... Kahtlematult oli ka siin mingi side...

Kuid siis võtsid Devorny mõtted teise suuna. Kuis oli see kiri sattunud siia? Ta mäletas kindlasti, et kirja polnud veel siin, kui ta tunni aja eest oli istunud Marion kõrvale. Nii siis oli Marion kirja toonud! Marion — tundmatu käsilane?

Midagi ta sisemuses tõrkus selle oletuse vastu, aga tõsiasiad kõnelesid liig selget keelt. — Väsinult kustutas Devorny viimaks tule ja heitis puhkama.

Järgmisel hommikul ei lasknud detektiiv Marioni oma kahtlust märgata, kuid ta vaatles neidu terasemalt kui muidu. Neiu näis täna veidi rahutu. Nojah, ta võis ju arvata, et Devorny oli kirja leidnud.

Ta hüvastijätt oli täna jahedam, — ei lõbusat naljasõna, ei sõbralikku pilku, ei midagi... Ei, sest Devorny tahtis enne selgusele jõuda, mis osa neiu mängis kogu loos!

Vabrikus oli täna rohkem kui muidu tegemist ja Devornyl polnud aega töötundidel oma mõtteid mõelda. Alles pärast töö lõppu, koduteel, laskis ta oma vaimusilme eest mööduda kõik eilsed sündmused. Ta ei tahtnud kohe koju minna, kus ta oleks pidanud vestlema Samiga ja Marioniga, vaid ta läks „Kuld-tähte“ ja istus vaikselt ühte nurka.

Peremees, Beppo Bellorini, rasvane itaallane, astus ta laua juure, tervitas viisakalt ja asetask ta ette klaasi vaarikalimonaadi.

„Kas see läheb, sir?“ küsis ta ja ulatas Devornyle vastutulelikult paberossile tuld.

Detektiiv jaatas lühidalt ja õiendas oma rahatasku kallal, et peremehele sellega märku anda, et ta tahab üksi olla. Bellorinist polnud aga nii kerge lahti saada.

„Halb ilm täna?“ tundis ta nagu kohustust üksiku külalise aega viita.

Devorny noogutas tummalt.

„Jajah, raha on tänapäeval vähe leida,“ algas peremees uue kõneainega.

„Kahtlemata,“ oli Devorny nõus.

„Teie töötate ka vist Lammerley juures?“ päris Bellorini mõnusalt.

Devorny ohkas.

„Üsna õige!“

Toon oli rohkem kui tagasitõrjuv, aga Bellorini näis olevat äärmiselt kangekaelne.

„Mis teie seal siis toodate?“

Devorny vaatas talle otsa imeliku pilguga. Ta ei teadnud, kas ta pidi naerma või jämedaks minema. Ta otsustas aga selgusele jõuda, kui kaugele ulatub selle mehe and asetada ülearu-seid küsimusi.

„Värve,“ vastas ta kannatlikult.

Kannatlik peremees naeratas kavalalt.

„Ei te mind ninapidi vea! Ma elan siin juba kakskümmend aastat ja tean väga hästi. Varem tootis Lammerley küll värve, aga nüüd... hm...“

Devorny huvi ärkas äkki.

„Mis me siis peaksime tootma?“ küsis ta ükskõikselt ja mängis hooletult paberossiga.

Bellorini kummardus tema poole ja tõstis paljuütlevalt kulmud.

„Gaasi!“ sosistas ta. „Mürkgaasi!“

„Lollus!“ sõnas Devorny tõrjuvalt. „Aga miks te siis ei istu? Tooge endale limonaadi ja suitsetage minuga hea sigar!“

Kaks minutit hiljem istus peremees Devorny kõrval ja suitsetas mõnuga ta parimat sigarit. Viisteist minutit hiljem oli Devorny kahekümne dollari võrra vaesem, aga ikka veel keeldus Bellorini seletamast, kust on pärit ta kummaline vaade Lammerley vabriku toodetele.

Devorny needis mõttes kuiva Ameerikat. Ta oli kaks aastat Londonis töötanud ja näinud, et alkohol veel kergemini kui dollar aitab päästa keelepaelu.

„Lugu oli nii,“ seletas peremees viimaks, pärast seda, kui ta oli tasku pistnud järgmised kakskümmend dollarit. „Ma olin kord öösel Tomi „Keelatud keldris“. Just kui tahan üles tõusta, kuulen äkki ... ei, ma ei või öelda ... tõesti, ma ei või ...“

„Pange tähele,“ ütles Devorny peaaegu vihaselt. „Mul ei ole enam raha kaasas. Aga ma toon teile veel viiskümmend dollarit, võite uskuda mind.“

„Nii siis, ma kuulen kaht meest kõnelevat. Üks neist oli täitsa kaine, kuigi ta teeskles, nagu oleks ta ka purjus. Too kaine asetab joobnule kõiksugu küsimusi ja kuidas? Suurepära- ne! Nagu ... nagu mõni detektiiv. Teine, too purjus mees, nagu pärast selgus, oli Lammerley juures inseneriks ja ... ta jutustas ...“

„Hallo! Kaks kohvi!“ möirgas keegi tööline üle kogu toa. Devorny oleks tahtnud talle kõrvakiilu anda eksitamise eest. Muidugi! Peremees ruttas minema. See eksitamine näis talle isegi olevat meelt mööda. Miks? Ta polnud ju kuidagi Lammer- leyst olenev ...

Devorny vaatas tahtmatult üles. Toa teisest nurgast kos- tis lärm ja naer. „Olge ometi tasa, laske teda jutustada,“ hüü- dis keegi ja kohe jäi kõik vaikseks. Devorny haaras tulema- sina, et paberossi süüdata, aga ta käsi seisatus äkki poolel teel ja ta näoilme muutus pinevaks.

„Ja siis sadas vihma, sir!“ kuulis ta tuttavat häält. „Sadas nelikümmend päeva ja nelikümmend ööd ...“

Järgmisel silmapilgul kargas Devorny üles, nagu oleks ta kuulnud oma märgusõna laval. See oli ju Alfonso, ta teener Alfonso, kes pidi valvama ehtsa krahvi järele.

Devorny sundis end vägivaldselt rahule. Ta lonkis aegla- selt rühma juure ja heitis pilgu üle meeste peade. Tõepoolest, seal istus ta Alfonso! Aga kuidas ta välja nägi?! Kuub kat-

kine ja määrdunud, juuksed sasis, habe ajamata, kaelaside ja krae puudusid täiesti. Ta oli oma musta, pesemata käe tõstnud üles ja jutlustas:

„Inimesed surid kui kärbsed. Jäi seisma kõik kaubitsemine ja hangeldamine. Mure, tõsine mure täitis kõikide inimeste südamed...“

„Nonoh, edasi!“ hüüdsid kuulajad kannatamatult, kuid Alfonso vakatas äkki. Ta pilk oli langenud Devornyle. Ta vahtis talle sõnatult otsa, kuid oli peagi jalul. Hoolimatult tungis ta läbi kuulajate-ringi ja hüüdis rõõmsalt:

„Viimaks ometi, sir, saan teid kätte...“

Devorny astus talle jalale, nii tugevasti kui jõudis.

„Mis sa tahad minust, vana narr?“ küsis ta hooletult.

Alfonso oigas valu pärast, kuid ta taipas.

„Kas ma ei tutvunud teiega... ühes pulmas?“ küsis ta hädase häälega.

„Kindlasti!“ noogutas Devorny pahaselt. „Vististi Kaana pulmas?“

Pealtkuulajad, kes imestunult olid jälginud vahejuhtumist, pahvatasid naerma. Devornyle viibati, et ta istuks ka laua äärde.

Vastutulelikult järgis Devorny kutsele. Ta võttis sundimatult osa jutuajamisest ja naljadest, mille märgilauaks Alfonso oli. Too polnud põrmugi rumal ja taipas peagi, et ei tohi siin oma peremeest nimetada „sir'iks“ ega teda ka tunda.

Aegamööda lahkusid töölised ja viimaks jäi Devorny Alfonsoga üksinda.

„Noh, vana sõber, mis sul siis pähe tuli?“ küsis Devorny sumbutatud häälel.

„Ah, sir,“ hädaldas too. „Juhtus midagi koledat. Krahv...“ ta peatus.

„Mis krahviga on?“ küsis Devorny karmilt.

„Ta on ära... põgenenud... kadunud.“

Alfonso pühkis hirmuhigi otsalt.

„Ta on ära,“ kordas Devorny pikkamööda, kaaludes. „Kuidas see siis tuli?“ küsis ta veidi aja pärast, kuid ta mõtted olid teisel. Ta mõtles oma äpardustele. Morris oli põgenenud ja siia ilmunud, krahv oli põgenenud... Võib olla ilmub tema ka siin nähtavale.

„Ma tegin krahvi juures suuri edusamme,“ jutustas Alfonso. „Krahv muutus iga päevaga üha tõsisemaks ja nii otsustasin ma ta oma koosolekutele kaasa võtta, sest... lühidalt, see oli ainult päevade küsimus, mil krahvi hing pääseb õigele teele.“

„Ütle, Alfonso,“ katkestas teda Devorny, „kuidas sa võisid teda oma koosolekutele vedada. Kas sa ei kartnud, et ta tänaval putku pistab?“

„Ei sugugi, sir, krahvil polnud sentigi taskus ega olnud tal raha ka kustki saada. Kodus, meie juures, oli tal kõik, mis ta vajab: rahu, hea söök, jook.“

„Jook!.. Hästi öeldud. Noh, aga miks ta siis põgenes?“

„Laske mind jutustada, sir,“ oigas Alfonso. „Ühel päeval, pigemini õhtul, kui tulime jälle koosolekult, läks ta hoopis teises sihis. Mina talle järele. Kõik mu kõnelemine ei aidanud midagi. Ta läks vaikides edasi... Ja teate, kus me lõpeks maandusime, sir? Ühes salakõrtsis!“

„Ma usun, et krahvi hing on nüüd õigel teel,“ ütles Devorny pilkavalt. „Kust ta siis äkki raha sai? Ega ometi ilma...“

„Ei, ei, tal oli raha — rohkem kui vaja,“ kinnitas Alfonso tumedalt ja meeleheitlikult.

„Aga kust siis?“

Teener ahmis õhku.

„Teie... teie kirjutuslauast,“ pahvatas ta viimaks. „Ta murdis luku lahti!“

„Seal pole midagi parata,“ pomises Devorny pahaselt. „On igatahes hea, et sa mu üles otsisid. Kust, pagan võtaks, sa siis teadsid, et ma siin olen?“ hüüdis ta äkki peaaegu liig kõvasti.

„Politseiülemalt,“ jutustas teener innukalt. „Ma leidsin teie paberikorvist ühe kirja tema allkirjaga ja sellest päevast, mil te kadusite. Ma läksin Lengleni juure ja jutustasin talle kõik. Ta andis mulle vajalised teated. Juba neli päeva otsin teid siin. Pean teile ütlema, et keegi Morris...“

„Tean juba... põgenes!“

„Ta vabastati vägivaldselt,“ parandas Alfonso.

„Kunas see oli?“ küsis Devorny. „Ta arvas järele. Alfonso otsis teda neli päeva. Viie päeva eest ta oli Lengleni juures. Morris oli alles üleele ilmunud siia ja oli põgenenud kahe päeva eest. See oli ju ainult neli päeva? Siin polnud midagi korras...“

„See sündis päev pärast teie ärasõitu, sir,“ ütles Alfonso rahulikult.

Devorny vilistas tasa läbi hammaste. Nii siis Morris valetas talle. Aga miks? Miks varjas ta oma põgenemise õiget aega?

„Sa sõidad veel täna New-Yorki tagasi,“ seletas ta äkki otsustavalt. „Teata politseiülemale, et Morris ilmus siia; Lenglen tehku kõik, et teda siin tähelepanematult vangistada. Siis jutustan sulle veel midagi, pane hästi tähele, see on väga tähtis.“ Lühidate sõnadega kirjeldas Devorny talle kõik olulisema. Alfonso kuulas põnevalt ja kui ta poole tunni pärast Devornyga jumalaga jättis, särasid ta silmad rõõmust ja uhkusest oma peremehe usalduse pärast.

Devorny koputas talle õlale ja lükkas ta siis uksest välja, ise lonkis ta tagasi peremehe juure leti ääre.

„Nüüd on kõik ära,“ ütles ta tasa. „Keegi ei sega meid ja te võite rahulikult oma jutustust jätkata.“

Bellorini vaatas lühidalt üles. Temas näis olevat sündinud imelik muudatus. Ta näos oli segane ilme, ja kui Devorny täpsemalt vaatas, märkas ta, et mehe käed värisesid.

„Ma ei või, sir! Ma ei julge,“ surus ta läbi hammaste.

„Mis siis lahti on?“ küsis detektiiv võõrastavalt. „Ma maksin ju selle eest, ja...“

Peremees võttis taskust paar määrdunud dollarit.

„Siin, võtke oma raha! Siin!“

Devorny haaras tal käsivarrest.

„Pea! Kas te teate, kes ma olen?“

„Jah, jah...“ Peremees sosistas tasa. „Teie olete tuntud detektiiv de — — —“

„Kust te seda teate?“

Bellorini ägas meeleehtel:

„Ma ei või seda öelda.“

„Hea küll!“ seletas Devorny otsustavalt. „Te võite selle endale hoida, kui te mulle ainult ütlete, mis teil äkki nii meelt muutis.“

Bellorini näis hetke järele mõtlevat. Siis viipas ta Devornyle sõnatult, et see talle järgiks. Mõlemad väljusid võõrastetoast ja läksid edasi müüri äärt mööda. Äkki vilkus tulla nende ees. Niiskele maale joonistus hele ring.

„Siin! Siin! Kas näete?“ Bellorini valgustas taskulambiga maad. Detektiiv kummardus. Seal nägi ta jälgi. Need olid jäljed, mis jäävad järele, kui keegi seisab kaua ühel kohal. Pealegi lebasid seal veel kaks paberossiotsa.

„Kas näete?“ küsis peremees veel kord tungivalt. Siis tõstis ta kiiresti laterna ja Devorny märkas poolavatud akent ja selle taga — võõrastetuba. Siis ta taipaski: laud akna kõrval oli sama, mille taga tema ja Bellorini olid istunud. Neid oli pealt kuulatud.

Vaikides läksid mehed tuldud teed tagasi.

„Viissada dollarit saladuse eest,“ sosistas Devorny oma kaaslasele.

„Ei, ei!“ oigas peremees. Ta vaikis mõne sekundi.

„Tulge!“ lausus ta viimaks.

Peremehe ärevus oli haaranud nüüd ka Devorny. Murelikult piilus ta igasse külge ja kuulatas pinevil iga häält, kui ta Bellorini märguandel oli istet võtnud ühes väikeses leti-taguses toas.

Enne kui peremees süütas tule, ruttas ta akna juure. „Ei, pole ühtki inimest lähedal,“ sosistas Bellorini rahunenult. Kohe süütas ta heleda tule. Devorny vaatas ringi. See oli lihtsalt

sisustatud tuba: voodi, pesulaud, kapp, kaks tooli. Bellorini sulges akna ja tõmbas paksud eesriided ette.

„Nii siis, kuulake...“ sosistas ta. Tasane kröbin pani ta võpatama. Ta kuulatas. „Ei, see pole midagi...“

„Kas me ei istuks sinna nurka, kust meid aknast ei nähta?“ küsis Devorny veidi ägestunult.

„Teil on õigus,“ oli Bellorini nõus. Ta tahtis juba ümber pöörduda, kui talle torkas silma Devorny näoilme. „Mis teil on?“ sisistas ta kartlikult. „Mis teil siis on?“

Devorny silmad vahtisid tardunult aknale, aeglaselt, üsna aeglaselt tõmbusid ta kulnud kokku.

„Mis teil on?“ hädaldas Bellorini ega julgenud ümber pöörduda. „Mis teil on!“ kriiskas ta ja haaras Devornyst kinni.

„Vaadake taha,“ ütles detektiiv tasa.

„Ei! Mul on hirm! Ei! Ma ei või...“

Üle väriseva mehe öla vaatas Devorny üksisilmi akna poole — revolvri musta suhu. Polnud näha muud kui kitsas valge käsi ja väike revolver. Kõik muu varjas eesriie.

„Aidake mind!“ palus Bellorini. Ta näis taipavat, et siin läks mäng elule ja surmale. „Aidake mind ometi!“ Kranplik nuuksumine raputas ta massiivset keha.

Devorny vaikis. Nagu nõiutult vahtis ta tardunud pilgul läikivale esemele eesriide vahel.

Ja siis oli juba liig hilja.

Üksteise järele, peaaegu ühtaegu, kõlasid kaks — kolm lasku. . .

Vaikus — — —

18.

Devorny tundis äkki, kuidas mees ta käte vahel muutus raskeks ja vajus kokku. Pilk aknale — revolver oli kadunud.

Nüüd tuli detektiivisse elu tagasi. Ta laskis haavatu keha vajuda ettevaatlikult põrandale ja põlvitas ta kõrvale. Mehe nägu oli surnukahvatu, ta silmad hirmust pärani; huuled tuksatasid, võimetud sõnu vormima. Ja siis nägi Devorny paar tilka verd ja väikest ümmargust auku Bellorini valgel särgirinnaesisel.

„Ma... ma... suren...“ kostis kõlatult värvituilt, väripevailt huulilt. Hingamine kostis vihisevalt, silmad muutusid tardunuks.

Devorny tegi kiire otsuse.

„Kuidas oli tolle inseneri nimi?“ küsis ta hoolimatult.

Suriija silmadesse ilmus imestav, küsiv pilk.

„Kuidas oli inseneri nimi?“ käis Devorny peale.

„Ma... olen... nii haige...“ sosistas mees põrandal.

„Teie surete,“ seletas Devorny halastamatult. „öelge ruttu: kuidas oli tolle inseneri nimi Lammerley vabrikust?“

„Ei... ei tea,“ kostis tasa, vaevalt kuulduvalt ja närbud silmad palusid ja mangusid natuke kaastunnet ja mõne halastava lohutussõna.

„Kuidas oli tolle teise nimi, kes talle küsimusi asetab?“ päris Devorny vihaselt. „Kuidas ta nimi oli? Ruttu!“

Vaikus. Ainult silmad kõnelesid, kuid nad ei öelnud seda, mis Devorny tahtis kuulda.

„Nimi!“ hüüdis detektiiv ägedalt. „Ma näen, te teate seda. Nimi!“

Huuled liikusid. Devorny pidi kummarduma üsna alla, et kuulda. Nagu tasane ohe kõlas surija viimane sõna.

„Ainmiller...“

Ja äkki olid kahvatud huuled verised. Veri voolas suust, jooksis üle põse, tilkus põrandale...

Värisevate, saamatute kätega tõstis Devorny surija ülakeha; ta käsi kobas pesulauda, otsis veenõud.

„Andestage mulle,“ palus ta lämbunud häälel.

Aga miski, isegi tasane virvendus elutuis silmis ei osutanud sellele, et oleks kuulnud või aru saadud viimasest heast sõnast.

*

Pikkamisi ajas Devorny enese sirgu. Segaste pilkudega vahtis ta väikesse seinapeeglisse pesulaua kohal. Ta nägi lubivalget nägu, laupa, millel pärlendasid higipisarad, ja silmad... soo, just niisugused pidid olema roimari silmad.

Detektiiv käsi äigas üle lauba. Nagu luupainaja koorimas ta teadvust süü, ei iialgi enam heaks tehtav süü. Aeglaselt kummardus ta üle Bellorini elutu keha ja surus õrnalt kinni ta suured, etteheitvad, tummas kaebuses lae poole pöördud silmad.

Ja siis õnnestus tal endast võitu saada. Vägivaldselt sundis ta oma mõtted teisale. Nüüd tuli tegutseda! Iga minut oli kallid!

Surnu taskust võttis ta laterna, astus uksest ja läbi võõrastetoa välja. Ettevaatlikult lähenes ta aknale, kus mõne minuti eest oli roimar seisnud. Kuski lähedal kostsid karjed, hüüded. Siin ja seal vilkusid tuled... Ah! Oli lasku kuulnud, otsiti... Kohe on inimesed siin. Tuuakse politsei, ta kuulatakse üle, tehakse kindlaks nimi, elukoht... Ei, seda ei tohtinud olla! Ühe hüppega oli Devorny akna ees. Veel kiire pilk maha, — ja siis ära!

Äkki kargas ta tagasi. Seal lamas midagi tumedat. Inimene! Mees!

Kiiresti keeras Devorny keha ümber. Talle vahtis vastu vaevalt poisikese east välja kasvanud noormehe nägu — külm ja elutu. Ja pahemas kulmus väike, ümmargune auk. Auk, sama väike ja ümmargune kui Bellorini valgel rinnaesisel.

„Tont võtku! Siin kuski pidi see olema!“ kostis kähisev hääl, üsna lähedal.

Ei tohtinud sekunditki kaotada! Devorny kargas kiiresti põõsa taha. Ettevaatlikult piilus ta ümberringi. Ahaa, sealt nad tulidki — viis, kuus tumedat kogu, laternad käes. Oma hirmuks märkas Devorny, et nad tulid just tema poole. Ei, siia ta ei tohtinud jääda. Põõsad ei olnud küllalt tihedad, et teda varjata laternatule eest.

Nüüd tuli kohe otsustada, muidu oli hilja. Nagu nirk kihutas Devorny üle poolpimedat tänava, keeras kõrvalteele. Jooksis, nagu oleks ta elu kaalul.

Ja ta elu oli kaalul! Teda märgati vist kohe. Kõlasid lasud. Seal! Seal olid jälle majad! Devorny lendas ümber nurga. Mida rohkem nurki, seda kindlam ta oli. Aga ei, ei näidanud midagi. Ikka lähemale tulid ähvardavad hääled... Kohe, kohe tormavad inimesed majadest ja siis pole enam midagi teha...

Mustana ja jubedana seisis auto ühe nurga juures. Ei, veel parem: ta sõitis üsna pikkamööda. Silmapilkugi mõtlemata hüppas Devorny autokse juure ja kiskus ta lahti. Mees autojuhi riietuses istus juhi kohal. Juba tõstis detektiiv käe, et teda uimaseks lüüa, seal hakkas auto äkki liikuma ja Devorny pidi end kinni hoidma.

„Neetud!“ kähistas ta, sest kolm, neli kuuli vihisesid tal kõrva äärest mööda.

„Palun, võtke auto sees istet, sir,“ ütles autojuht. „Ma usun, seal on kindlam.“

19.

Rohkem imestades kui rõõmustades täitis Devorny käsku. Kõik näis nii, nagu oleks autojuht teda siin oodanud. Pilk läbi auto akna näitas, et oli loobunud ta tagaajamisest. Ka ei lasknud nad enam... Soo, nüüd keeras auto ümber nurga! Nüüd oli hädaoht möödas.

Mõnusalt sirutas Devorny end pehmel polstril. Kuid ainult mõneks sekundiks; siis tõmbas ta taskust revolvri ja pööras otsa autojuhile.

„Kuulge, mr. X,“ ütles ta rahulikult. „Kes te ka olete ja mis põhjusel te mulle ka appi tulite — järgmise veerand-tunni jooksul peate tegema seda, mis ma teid käsen.“

Vaikus. Auto kihutas läbi öiselt vaiksete ja tühjade tänavate, nüüd jõudis ta jälle maanteele, pööras uuesti paremale, siis vasakule... Devorny sai aru, et nad ringlesid samas paigas.

Tüüri juures istuva mehe vaikimine mõjus ärevaks tegevalt. Siin varitses mingi hädaoht... Ei, too metsik sõit läbi pimedada öö oli kindlasti kaunis tarbetu.

„Järgmisel nurgal peatate!“ käsutas Devorny teravalt. „Ja et te teaksite: mu revolvri ots on sihitud just teie peale.“

„Teie ei lase, sir,“ vastas äkki karm hääl. „Ma sõidan umbkaudu üheksakümnekilomeetrilise kiirusega. Te võite umbes kujutella, kuidas näeks välja teie laip, kui auto jääks juhita.“

Kahtlematult oli mehel õigus ja revolvril polnud hetkel rohkem tähtsust kui lehel.

„Muide,“ vastas juht rahulikult, „teil pole mingit põhjust lasta minule. Mis ma teen, see sünnib kõik teie heaks.“

„Kelleks te siis mind peate?“ tahtis Devorny teada.

„Selleks, kes olete.“

Vastus oli enam kui diplomaatlik, aga veendunud tooni järele otsustas Devorny, et autojuht kindlasti teadis, kes ta oli.

„Teie tahate mind aidata?“ küsis ta.

„Jah.“

„Mis siht on aga sel mõttetul ringisõidul?“

„Ei mingisugune. Ma tahan ainult aega võita, et järele mõtelda, kuidas ma teile kõige paremini võin abiks olla.“

„Väga kena teist,“ arvas Devorny vaevalt varjatud pilkega. „Aga öelge — te ei seisnud ometi juhuslikult oma autoga seal, kus võisin teid just tarvitada?“

„Ei.“

„Te ootasite siis mind. Aga kust te võisite teada, et põgenen just selles sihis?“

„Seda ma ei teadnud ja ma ei oodanud teid ka. Meie oletasime, et te põgenete just vastassihis — ja seal ootasid kaks meie meest, et teile abiks olla. See auto kuulub aga teie tundmatule sõbrale ja teda, oma peremeest, ma ootasingi.“

„Ja siiski võtsite mu otsekohe kaasa?“ hüüdis Devorny üllatatult.

„Sest et ma teadsin, et talitan oma peremehe soovide kohaselt,“ kõlas kindel vastus.

Natuke aega vaikisid mõlemad. Siis algas autojuht jälle.

„Mul on plaan,“ ütles ta jahedalt. „Peaasi on muretseda teile paikapidav alibi. Sellest ta saate ometi aru, eks ole? Ma lasen teid teatud tänavanurgal autost astuda; te lähete nii sada sammu otse edasi, kuni leiate paremat kätt ühe võõrastemaja. Astuge sinna sisse ja viibige seal vähemasti poolteist tundi. Kell selles võõrastemajas käib kolmveerand tundi taga. Meie teeme võimalikuks, et see kell teie poolteisetunnisel sealviibimisel käib kaks korra nii kiiresti kui muidu. Kui te võõrastemajast lahkute, näitab kell õiget aega ja meie leiame rea tunnistajaid, kes seletavad, et te kriitilisel silmapilgul viibisite nimetatud võõrastemajas. Kas saite aru?“

„Jah, jah, muidugi.“ vastas Devorny kiiresti ja hajameelselt. Ta käsi oli juhitud kutselisest uudishimust läbisõnnud

auto sisemusse kinnitatud taskuisse; selgesti tundis ta kaht eset: üks pidi olema väike prits, teine — väike pudelike.

Auto peatus äkki.

„Soo, siin me oleme,“ seletas juht. „Siit otse, siis paremat kätt, palun. Ja ärge unustage: talitage täpselt nii nagu ma teile ütlesin.“

Devorny laskis leiu oma taskusse libiseda ja ronis autost.

„Täna. Elage hästi!“ ütles ta sõbralikult ja astus edasi juhatatud teed. Ta järgis täpsalt võõra nõuandeile. Vaiksel istus ta võõrastetoea nurgas, liigutas maitsetut kohvi ja jälgis põnevalt võiduajamist seinakella ja oma käekella vahel. Tööpoolest, kolmveerandtunniline vahe vähenes silmnähtavalt.

Kaua võitles Devorny endaga, enne kui otsustas pilku heita taskus olvatele esemetele. Ettevaatlikult võttis ta nad viimaks pingi all kätte. Ahaa! Üks oligi prits, nagu teda tarvitavad morfinistid. Kas ka ta tundmatul sõbral oli selline pahe? Igatahes ei öelnud see leid kuigi palju... Teine? Pudelike rohekaskollase sisuga. Tuhat ja tuline, sel oli firma valge sedel!

„I. F. Buttomi rohukauplus,“ luges Devorny mõtlikult. Ja siis jäid ta silmad peatuma kahele tähele, mis käega olid kirjutatud sinna alla:

„Mr. A. M-le.“

„A. M... A. M...“ uuris detektiiv. Kes oli too A. M.? Põhnu kahtlust, et see oli tundmatu sõber, kelle autost ta oli leidnud selle pudelikese...

A. M... A. M...

Äkki näis, nagu oleksid elustunud tähed, mida ta uurivalt vaatles. Nad paljunesid, said silpideks, sõnadeks... Ja siis nägi Devorny nii selgesti nagu oleks keegi nägematu käega kirjutanud sõnad:

Alexander Mutachora!

20.

Oli see mõeldav? Mutachora — ta tundmatu sõber? Professor, kes teda alul tahtis välja visata — kas ta ise oligi see, kes talle nõu andis igal tingimusel sobitada ta tutvust? Ja siiski... Oli midagi imelikku, midagi saladuslikku profesori ümber! Seda tõestas juba silmatorkav huvi, mida osutas Lammerley.

Mutachora oli kuidagi segatud sesse loosse. Seal oli mingi mõistatus, mille lahendusel selguks ka, miks Mutachora talle lähenes nii kummaliselt, miks ta teda alati valvas, teda ikka jälle aitas...

Devorny vaatas kella. See oli üksteist ja näitas seega ta käekellaga täpsalt sama aega. Ta maksis ja läks.

Teel tuli talle meele, kui lihtsalt seletus tundmatu viimane kiri. Polnud tõesti imestada, et keegi jõudis kahekümne nelja tunni jooksul muretseda teise isiku kirjelduse, kui too isik oli — ta ise. Ja siis: Marion oli ta kirjade edasitoimetaja! Üks tõestus rohkem, et ta oletus vastas tõe.

Nende mõtetega jõudis Devorny koju, astus tasa sisse ja püüdis kõra tegemata hiilida üle põrandale. Läbi uksepilu paistis valgus. Imestanult jäi ta seisma. See oli ju Marioni tuba! Miks oli ta nii kaua ülal? Viimati ehk ootas ta teda?

Ta lükkas tasa ukse lahti ja astus sisse. Imestanult vaatas ta toas ringi.

Seal istus Marion lihtsa puulaua taga. Ta oli pea asetanud käsivartele ja — magas. Kikivarvul hiilis Devorny lähemale. Ahaa! Marion oli uinunud raamatu lugemisel. Põnevil võttis detektiiv selle kätte ja vaatas üllatudes pealkirja: „Inglismaa ajaloo õpperaamat“.

Nonoh! Marioni huvi ajaloo vastu oli talle täitsa tundmatu! Ja seal — seal oli veel teisi raamatuid...

Devorny silmad läksid ikka suuremaks, mida kauemini ta vaatas raamatuid. Seal oli esindatud peaaegu iga teaduseala. Leidus raamatuid maateaduse, keeleõpetuse, füüsika, matemaatika üle — keskkooli õppekavade ulatuses.

Raamatulehtede krabin äratas Marioni. Ta tõstis aeglaselt pea ja avas pilgutades laud. Järgmisel hetkel oli ta täiesti ärkvel ja vahtis segaselt detektiivi otsa. Ta läks näost üleni punaseks.

„Kuidas? Mis? Miks olete siin?“ kogeles ta segaselt.

Devorny hakkas taipama. Marion tahtis õppida, tahtis tasa teha, millest ta olude tõttu oli sunnitud loobuma, et tema... Devornyl hakkas häbi oma hirmsast kahtlustusest tema vastu. Ei, see ohvrimeelne laps polnud tõesti võimeline petma ja valeutama.

„Ma nägin valgust,“ ütles ta tasa. Kuid siis näis talle see seletus ülearusena. „Marion,“ algas ta uuesti, „palun sinult vabandust... Ma mõistan kõik,“ — ta osutas käega raamatutele, — „ärgem kõnelgem sellest. Aga ma tahtsin sinult vabandust paluda inetu kahtlustuse pärast...“

Neiu ei lausunud sõnagi. Ta silmad rippusid teise huultel. Devorny tõmbas tooli laua juure ja istus. Ta asetas käe õrnalt neiu õlgadele.

„Juba mõni aeg leian oma toas kirju,“ seletas ta. „On selge, et nad toimetatakse sinna akna kaudu... muidugi... Aga eile, pärast seda kui sa olid läinud mu toast, leidsin ma jälle kirja... ja siis mõtlesin ma, et võib-olla sina töid ta sinna, samuti kõik eelmised... Andesta, Marion, et silmapilgukski mõtlesin sinust nii halvasti!“

Neiu vahtis talle ikka veel otsa ja ei lausunud sõnagi.

„Kki, nii ootamatult, et Devorny kokkus, löi ta käed silmade ette ja purskas nutma.

„Mis on siis, Marion, mis on?“ hüüdis Devorny nukralt.

„Aga... Aga...“ nuuksus teine. „Ma tõin tööpoolest selle ja kõik teised kirjad...“ Ta väike, kitsas käsi otsis Devorny oma.

„Ma ei mõelnud seejuures midagi. Härra, kes mulle kirjad andis, ütles, et siin on tegemist üllatusega, naljaga... ja... ja ta andis mulle igakord viis dollarit. Ainult ei tohtinud ma sellest kellelegi kõnelda...“

„Või nii oli see siis,“ ütles Devorny järelemõtlikult. „Milleks vajasid sa raha?“ küsis ta, kuid kohe teadis ta seda. Aitas neiu tummast pilgust raamatuvirnadele.

„Ma häbenesin täna hirmsasti,“ jutustas neiu. „Kui ma märkasin, et mulle pahane oled, mõtlesin kohe, et polnud talitanud õieti... Muide, too härra oli täna jälle kirjaga siin, kuid ma ei võtnud seda vastu.“

„See on hea, Marion,“ ütles detektiiv sõbralikult. „Ära tee endale sellest peavalu. Võib-olla kõneleme sellest homme veel. Nüüd aga — ruttu voodisse. On ülim aeg!“ Siis läks ta üles oma tuppa.

21.

Tikk löi põlema. Küünal süttis.

Mis see oli?

Põrandal lebasid killud... Siin ja seal... Ah, aknaruut oli katki. Sekundiks eksisid Devorny pilgud läbi ruumi. Siis küürutas ta kiiresti ja võttis maast kandilise kivi. Kivi ümber oli punane sidumisnööri ja nööri külge oli kinnitatud kokkurullitud paberileht.

„Vaatame, mis ta siis täna pajatab,“ pomises detektiiv ja rebis paberilt nööri. Siis luges ta:

„Plaanitsetakse kallaletungi Mutachorale. Olge täna kella üheteistkümneme ajal tema juures ja kaitske teda!

Teie tundmatu sõber.“

Pilk kellale. Mis? Kõigest veel viisteist minutit keskööni! Juba kobistas Devorny trepist alla, kihutas uksest välja. Hädaoht? Tundmatu ise hädaohus? See oli kahtlematult appihüüd!..

Seal see oligi — professori majake. Aiauks oli lukus. Pikkemalt mõtlemata ronis Devorny üle plangu. Professori töötoast paistis valgus. Vari liikus eesriide ees edas-tagasi. Devorny rahutus kasvatas. Ka polnud kuski koeri kuulda. Siin polnud kindlasti kõik korras... Ta ei katsunudki majaanust, vaid purustas küünarnukiga ühe alumise korra akna ja ronis tuppa.

Ta peatus kuulatades. Aga midagi polnud kuulda. Nüüd oli ta töötoa ukse ees. Vajutas lingile — ja uks andis järele. Samal silmapilgul kustus tuli. Devorny tõstis revolvri. Kõlas kaks pauku. Nõrk valukarjatus — siis nägi Devorny, kuidas üks kogu kadus akna kaudu. Devorny loobus tagaajamisest, sest põgenikul oli ju rely kaasas. Ainult ühe korra oli Devorny lasknud, teine pauk oli sihitud temale ja kuul just ta kõrvalt mööda sahisenud.

Vaikus.

Detektiiv keeras elektri põlema, asetus aga nii, et teda aknast ei võidud näha. Kõik oli toas paisatud segi — raamatud, aktid, klaasnõud, tööriistad olid segamini laudadel, toolidel ja põrandal.

Kus oli aga professor? Ta pidi ju pauke kuulma? Miks ta ei tulnud? Kummaline tunne võttis detektiivi üle võimust. Kuski all näugusid kassid, kriiskas papagoi. Äkki hakkas koer hulguma. Devorny asus professorit otsima, ta ei kahelnud enam, et leiab ta külmana ja elutuna. Ta kiskus lahti ukse teise järele. Igalpool keeras elektri põlema, otsis läbi kõik nurgad, avas iga kapi, vaatas iga laua alla. Viimaks seisis ta vannitoa ukse ees. Sealt paistis valgus, kuid uks oli suletud — väljaspoolt oli riiv lükatud ette. Järgmisel hetkel tõukas Devorny ukse lahti, siis jõllitas ta sekundite kaupa enda ette, tajumata seda, mis ta nägi.

Sest seal istuski too otsitu. Mõnuses korvtoolis, kallihinnalises hommikkuues istus professor, suitsetas sigarit ja luges ajalehte. Ta kõrval vannis auras vesi.

Naeratades pani mr. Mutachora ajalehe käest.

„Tere õhtust, mu armas noor sõber,“ ütles ta südamerahuga. „Rõõmustan, et teil täna pähe tuli mind külastada. Kas te ei tahaks vanni võtta? Siin on veel küllalt sooja vett.“

Aegamisi kadus Devorny tardumus. Kergendusohkega haaras ta professori ulatatud käe ja surus seda tugevasti.

„Tänu taevale, — te elate!“ hüüdis ta. „Ma mõtlesin juba...“ Siis katkestas ta end: „Kas te siis midagi ei kuulnud? Lärmi? Pauke?“

Vanamees noogutas.

„Muidugi ma kuulsin. Ma ei saanud aga välja, sest et mind siia kinni pandi,“ seletas ta lühidalt, kuid mitte ebasõbralikult. „Ja sel oleks olnud ka vähe mõtet. Õelge ise: Kui teie korterisse tungivad röövlid ja otsivad väärtasja, mis on teie taskus — kas te vaevate end siis nende inimeste pärast? Ma usun, vaevalt!“

„Kas te siis teate, mida nad otsisid?“ hüüdis Devorny üllatatult.

„Isegi väga hästi,“ kinnitas vana muheledes. „Aga tulge, läheme üles, tassi mokka juures on palju mõnusam vestelda.“

Ta astus ees. Trepil ta peatus äkki ja pöördus oma saatja poole:

„Too väärtese, mida nad otsivad, asub siin!“ sosistas ta saladuslikult ja koputas sõrmega tähendusrikkalt laubale.

22.

Kas mõistate nüüd?“ küsis ta, kui nad olid jõudnud söögituppa. „Nad on juba mitu korda tunginud sisse, täna oli siis neljas kord. Ikka veel loodavad need lambapead, et ma tolle loo kord kirjutan paberikesele. Pole midagi teha. Siin seisab ta.“ Ja jälle koputas ta sõrmega laubale.

„Miks ei teata te politseile?“ küsis detektiiv mõne viivu pärast. „Teie maja võetaks valve alla. Ma ei usu, et nad siis veel julgeksid sisse tungida.“

„Politsei?“ Mutachora hakkas jälle naerma. „Milleks? Nad pole minult midagi röövinud, kuigi mul mõnikord oli kaunis suur summa raha. Ja pealegi ei usu ma, et politsei saaks aidata mind.“

„Aga teie elu võiks olla hädaohus?“

„Ei kunagi!“ vastas professor ägedalt. „Ei kunagi, seni kui see, mis need mehikesed otsivad, on mu ajukapis.“

„Ma ei mõista ainult,“ algas Devorny pärast lühikest vaikust, „miks need kurjategijad ei võta tarvitusele mõnd mõjuvat abinõu kui sissetung.“

Vanahärra silmad muutusid korraga väikesiks ja torka-vaiks. „On ka tehtud palju halvemat,“ sisistas ta mürgiselt. „Kuid ma võtsin tarvitusele vastuabinõud. Neli korda saadeti mulle siia kurje inimesi. Alul arvasin, et ka teie olete samasugune, kuid teie sooritasite katse.“

„Katse? Kuidas?“ küsis Devorny pinevalt.

„Tuletage meele esimest külaskäiku. Putku pannud angoorakasse, kes pidasid jahti lindudele ja kassidele? Noh, see oligi too lõks. Ja sellesse langesid senised kurjategijate käsila- sed. Nood olid nii vallatud oma ülesandest, et neil ei jatkunud aega vaestele loomadele. Teie seevastu tulite siia nähtavasti kindla sihita ja astusite kohe välja loomade kaitseks.“

Äkki jäi vanahärra kuulutama. Aiast kostis hale vingumine.

„Mu dogid!“ hüüdis professor ehmunult ja sööstus uksest välja. Veidi aega hiljem kõlas kõva pauk. Mis see siis oli? Kas aias lasti? Ühe hüppega oli Devorny akna juures, aga juba avan- neski uks ja Mutachora astus sisse, revolver käes.

„Teie... lasksite? Kellele?“ küsis detektiiv kohkunult. Vanamees värises kogu kehast.

„Need lurjused! Need viletsad! hüüdis ta ähkides. „Igal sissemurdmisel mürgitasid nad mu õuekoerad... Aga see kord... Koer elas veel... Ma pidin ta ise surmama.“

Natuke aega valitses vaikus, siis kõneles Mutachora edasi:

„Kaks korda võtsid nad mu kinni. Esimesel korral püüdsid nad mind hüpnotiseerida. Võib-olla pole see sugugi halb mõte, kuid ma pole juba kord mingi meedium. Ma naersin neile näkku. Teist korda... Ta peatus ja vahtis süngesti enda ette. Siis sirutas ta äkki mõlemad käed Devorny poole. „Kas olete kunagi vaadelnud lähemalt mu käsi?“

„Kuidas te seda arvate? Hm... Jah. Pöidlad on veidi vigased. Ma arvasin, et see on sünniviga...“

„See pole sünniviga. Tulin ilmale täitsa normaalsena.“ Pilkava naeratusega vaatles vanahärra oma vigaseid liikmeid.

„Pöidlakruvid!“ ütles ta siis lühidalt.

„See on ju uskumatu...“ hüüdis Devorny.

„Neil oli seal keegi hiinlane,“ seletas vana. „Tollel oli seline suurepärase idee; see ja veel teised, halvemad! Vaadake siia!“ Kiire liigutusega lükkas ta juuksed kõrvadelt.

Suure vaevaga suutis Devorny karjatust hoida: Mutachora kõrvad olid tükeldatud!

Jah, katsuti ka vägivallega mu saladust kätte saada,“ jutustas ta tasa edasi. Kuid asjatult. Ma nõrkesin poole tunni pärast. Viimaks jätsid nad need katsed, nähtavasti kartusest, et kaotavad seeläbi mu väärtusliku elu.“

„See peab tõesti olema mõni tähtis saladus,“ arvas Devorny järelemõtlikult. „Ma ei usu, et keegi kulutaks muidu nii palju vaeva.“

„See on ka tähtis,“ vastas Mutachora jäiselt, nagu tahaks ta tooniga anda märku, et ei soovi enam kõnelda sellest. Ta pilk riivas seinakella. „Kas teate ka, kui hilja juba on?“

Devornyt huvitas praegu kõik muu peale aja, kuid ta teeskles ehmumist.

„Mis, juba kolm? Kui ruttu küll aeg läheb!“

„Ma pean nüüd magama heitma,“ seletas Mutachora ja tõusis üles. „Kui soovite, võite siin ööbida, loodan, et sohva pole teile lühike.“

Devorny oli kohe nõus. Professor tõi mõne teki ja padja ja soovis head ööd. Aga alles kaks tundi hiljem oli Devorny nii kaugel, et võis heita magama. Aja kella kolmest viieni oli ta hästi kasutanud. Polnud ühtki nurka majas, mida ta polnud läbi otsinud, peale professori magamistoa ja ruumi, kus oli kinni foksterrier.

Kui hoolsalt ka sissetungijad polnud otsinud, üks tähtis paber oli neil jäänud siiski kahe silma vahele. Paberi, mille Devorny leidnud, peitis ta hoolikalt oma kirjatasku.

Päike paistis heledasti ja soojasti tupp, kui Devorny viimaks silmad avas. Ta pidi enne meenutama, kus ta oli. Noh? Ta oli ju jäänud professori juure? Ja nüüd? Seal seis ometi Marion ja vaatas talle etteheitvalt otsa. Ah jah, neiu juhtis ju Mutachora majapidamist.

„Mis . . . aeg on juba?“ küsis ta segaselt.

„Kell on üksteist,“ lausus Marion rahulikult. Ja lisandas siis pilkavalt: „Vabrikus on juba lõunavaheaeg. Ma arvan, sul ei tarvitsegi enam sinna minna. Välja viskavad nad su nii-kui-nii. Aga nüüd, ruttu riidesse, kohv on valmis ja professor ootab.“

Einel valitses hea meeleolu. Isegi Mutachora oli täna paremas tujus ja võttis osa noorte jutuajamisest. Lahkumisel tundus detektiiv endale kaunis alatuna. Mutachora poleks kindlasti olnud nii sõbralik, kui ta oleks aimanud, milline paber on Devorny kirjataskus.

Marion saatis ta vabrikuni.

„Ma ütlen sulle, et pole mõtet minna,“ kordas ta, kui nad pöörasid ümber nurga ja tulid nähtavale vabriku korstnad.

Devorny naeratas.

„Eks me näe . . . Nägemiseni, väiksekene!“

Kiiresti ulatas ta neiu kätte käe ja ruttas edasi. Kuid juba kümne sammu järele pöördus ta veel kord ümber. Marion oli jäänud seisma keset tänavat ja viipas talle käega tervituseks.

Äkki tungis ta kõrvu mürin ja plagin, segatud heledate hirmukarjatustega. Devorny vaatas taha. Sekundiks jäi ta süda seisma. Seal kihutab kahehobusevanker, hobused tormavad umbnelja, ohjad jooksevad maas . . . Lahtises vankris istub naine käsi ringutades ja metsikult karjudes.

Aga mitte see pole, mis Devorny täidab kuuma hirmuga. Marion on kaotanud pea. Ta sööstab paremale, vasakule . . . Komistab. Lamab keset tänavat. Veel vaevalt paarkümmend meetrit lahutab teda kihutavaist hobuseist.

Seal toibub Devorny. Paari tiigrihüppega on ta sõiduteel. Hobused tormavad lähedale, mööda . . . Ei, õigel hetkel haarab Devorny ohjad . . . Ta tõmmatakse pikali, veetakse edasi mööda tänavasillutist. Kuid üha aeglasemaks jääb vankri kihutamine. Viimaks õnnestub Devornyl jalule saada. Pool meeletu valust tõmbab ta ohjad pingule. Puristades ja ähkides jäävad vahutavad hobused seisma.

Rahutult otsivad Devorny silmad. Ah, seal on Marion. Seal ta seisab — kriitvalgena, värisevana, kleit katki rebitud, kuid — tänu taevale — veatult. Ainult hobuste esikabiid võisid teda riivata.

Ja siis ärev hääl Devorny kõrval.

„Täna teid, Kenntlbury!“

Devorny pööras pea. Seal ta seisis — naine blond sasi-peaga, naine nahkjakis — Lammerley tütar. Tema käest siis pääsidki hobused lõhkuma. Kuid naine rahunes kiiresti. Juba naerataski ta ahvatlevalt, juba oli ta häälel jälle metalline kõla.

„Noh, Kenntlbury,“ hüüdis ta ja ta silmist säras võidurõõm. „Nüüd ei või te enam öelda, et päästsite mu elu enda oma kaalule panemata!“

Viha nõõris hetkeks Devorny kurgu. Tal oli raske säilitada enesevalitsemist, kuid ta sundis end ülinimliku jõuga. Juba naeratas temagi.

„Kuis nii, madam?“ sõnas ta külmalt ja tõrjuvalt. „Ma ei pannud oma elu kaalule teie pärast, vaid tolle neiu pärast seal.“

Kõlas naer. Nende ümber oli kogunenud rühm töölisi, naisi ja lapsi.

„Nii?“ vastas naine vaevaga ja ta naer virildus. Äkki sõnas ta põlgavalt. „Teie, krahv, panete oma elu kaalule mõne viletsa töölistüdruku pärast!“

Ümberringi halvaks panev pomini.

„Kui te sõnad taotlevad laitust ja alandamist, siis peate endale otsima teisi pealtkuulajaid,“ lausus Devorny jäiselt. „Mulle ja suuremale hulgale meist on töölistüdruku elu vähemasti samapalju väärt, kui vabrikandi tütre omagi.“

„Tubli, Kenntlbury! hüüdis keegi ta selja taga. „Anna talle hästi. Tehku mujal oma metsikuid jalutuskäike.“

Miss Lammerley nägi, et siin ei pääse ta vaated maksvusele, ja ta astus kiiresti vankrisse.

„Kuidas te soovite, Kenntlbury,“ hüüdis ta Devornyle. „Igatahes olete mul kaks korda päästnud elu. Tasuks kutsun teid tunnikeseks enda poole juttu ajama. Võib-olla märkate seal siiski vahet haritud inimeste ja... noh, te mõistate juba!“

„Täitsa!“ noogutas Devorny tõsiselt. „Täna ka lubatud tasu eest. Aga kui te annaksite mulle uued püksid mu rebenute asemele, siis oleks see mulle enam meelt mööda.“

Pilkav naerukaja saatis ärasõitvat vankrit. Naine polnud olnud ühtki sõna. Heitis ainult pilgu Devornyle, pilgu, mis ei lõotanud midagi head.

24.

Kui Devorny astus töösaali ja ruttas oma laua poole, nägi ta, et ta koht oli juba võetud.

„Kas soovite midagi, mr. Kenntlbury?“ küsis mr. Hobkins, osakonna juhataja, väga ülalt alla.

„Ma mõtlesin... Ma tahtsin...“ lausus Devorny.

„Kui teil on veel palganõudmisi, siis pöörduge kassa poole,“ katkestas teine.

Aga nii kergesti ei lasknud Devorny endaga valmis saada.

„Kui teil on mulle teatada, et olen vallandatud, siis ei tarvitse te nagu kass käia ümber palava pudru, mr. Hobkins,“ ütles ta kindlal häälel.

Mr. Hobkins kahvatas erutusest.

„Nii... niisugune häbematus!“ kraaksus ta. „Mis teil meele tuleb, teil...“

Äkki ilmus Michaud nähtavale.

„Kenntlbury! Otsekohe peremehe juure! Aitab, Hobkins...“

Sellega oli asi lahendatud. Keegi poleks julgenud Michaud'le asetada ülearuseid küsimusi. Ka Hobkins mitte.

Michaud' selja taga tegi Devorny osakonnajuhatajale sõbraliku lõusta ja asus siis tähtsalt teele.

Büroos polnud kedagi. Ta kõhkles, kas oodata või... aga juba astus preili rutates sisse.

„Pean kohe minema mr. Lammerley juure,“ seletas Devorny ja vaatas talle küsivalt otsa.

„Otse edasi, siis paremale, neljas uks vasakut kätt,“ oli kiire vastus ja juba oligi neiu toast lahkunud.

Devorny läks ja koputas neljandal uksele. Ei mingit vastust. Ta koputas veel kord. Jällegi midagi. Aga, õigus jah. Tal tuli meele, et Lammerley tuppa viis kahekordne uks! Ta avas esimese ja tõstis juba käe, et teisele koputada, seal...

„Kui teie kuu lõpuks ei muretse gaasi, siis langevad sellega kõik meie kohustused,“ ütles üks hääl külmalt ja lõikavalt.

Devorny laskis käe alla ja ootas pinevalt.

„Ma tean, ma tean...“ See oli Lammerley rasvane hääl. Aga kui kaeblikult see kõlas. „See on ju ka minu huvides, teiega õigeks ajaks valmis saada, kuid on tekkinud mõned ettenägematud raskused...“

„Te peate selle võimalikuks tegema!“ katkestas teine hääl karmilt. „Kuidas, see ei puutu meisse. Ma rõhutan veel kord...“

Sammud koridoris!... Devorny hüppas tagasi, astus kiiresti koridori. Kahvatuna vahtis keegi neiu talle otsa. See oli sama neiu, keda ta nägi büroos, kui ta esimest korda kutsuti peremehe juure.

„Teie... Mis te siin otsite?“

„Mulle öeldi büroos, et pean kohe minema peremehe juure,“ vastas Devorny kindlalt. „Aga ma usun, see oli eksitus... Ma kuulsin häält...“

„Te ei astunud ometi sisse?“ küsis neiu hingetult.

„Ei, ei!“ rahustas teda detektiiv.

„Tänu taevale! See oleks maksnud mu koha. Ruttu! Tulge!“

Neiu juhtis ta büroosse tagasi. Alles mõne minuti pärast, kui ta oma kahvatuile põsile oli pannud veidi minki, selatas ta:

„Ma pidin silmapilguks ära minema ja ütlesin ometi Lizzile, et keegi ei tohi peremehe juure — tähtis nõupidamine — aga see Lizzi — ei, see Lizzi! Ta on õnnetult armunud...“

„Ah, kui kahju!“ arvas Devorny tagasihoidlikult.

„Eks ole, sest tüdrukust on kahju... Ja ta on ju kena, kas te ei leia?“

„Teiega võib aga vaevalt võrrelda,“ vastas Devorny silmakirjaliselt.

„Kas arvate?“ Neiu vaatles end tähelepanelikult peeglis, nagu näeks ta end esimest korda.

Devorny leidis nüüd, et võib asetada tähtsamaid küsimusi.

„Kes on too mees peremehe juures?“ küsis ta ükskõikselt.

„Ah, keegi härra Gilbert. Ta pidi juba paari tunni eest olema siin, aga...“

Helises kodutelefon.

„Kenntlbury, kohe peremehe juure!“ lausus neiu toru ära pannes.

Detektiiv ruttas kiiresti läbi koridori. Lammerley töötoa uks oli lahti. Külastaja oli parajasti lahkumas. Lühike käeraputus, siis pöördus ta ümber ja tõukus peaaegu Devornyga vastamisi. Nende pilgud ristlesid — Devorny ees seisis Morris.

Virildunud naeratus lehvits üle Devorny näo. Kuid see kustus kohe teise surmavast põlgusest välkiva pilgu ees.

„See on siis lõpp,“ käis Devorny'l läbi pea. Aga Morris möödus temast, ei pööranud talle mingit tähelepanu. Segaselt vaatas detektiiv talle järele. Mis see siis oli?

Morris lonkas! Morris, kelle sõdurlikku sammu Lengleni toas ta arvas nägevat veel täna, too Morris — lonkas...

„Noh, astuge juba sisse,“ kõlas veidi kannamatult ta kõrval.

Süüdlase naeratusega täitis Devorny Lammerley käsku.

„Võtke istet, Kenntlbury,“ ütles peremees jahedalt ja vajus toolile, siis jätkas ta: „Te tulite täna hilja tööle... Usun, et teil oli mõjuv põhjus, kuid sellest hiljem... Kas teil on teada, et vabrikul lähedal tapeti eile kaks inimest?“

See küsimus tabas Devornyt üsna ootamatult. Ta kaalus välgukiirelt. Jaatada? Aga kelle kaudu võis ta seda teada saada? Eitada?...

Lammerley kõhatas.

„Mul pole vaja te vastust. Teie viivitamine ütleb küllalt. Kuulge, Kentlbury! Ühega tapetuist nähti teid koos pool tundi enne juhtumist. See polnud teist sugugi tark.“

„Vabandage, aga ma ei võinud ju teada, et pool tundi hiljem...“

„Niisuguseid asju peab enne küpselt kaaluma,“ oli ebaselge vastus.

Devorny vahtis Lammerleyle arusaamatult otsa. Kestis viivu aega, enne kui ta taipas.

„Teie ei usu ometi, et ma roimar olen?“

Lammerley pilk muutus torkavaks.

„Te saate minust valesti aru, Kentlbury,“ ütles ta tasa. „Asjaolud kõnelevad te vastu. Politsei rahuldus küll teie allbiga. Hea küll. Kuid minule ei aita sellest.“

Devorny jäi ootavale seisukohale. Ta pidi enne teadma, mis mees tahtis.

„Milline on te vahekord nüüd mr. Mutachoraga?“ küsis ta äkki mingi üleminekuta.

„Professor on peaaegu mu hea sõber. Ma viimasel ööl isegi ööbisin ta juures. Me lobisesime nii kaua, et jäin hommikul magama ja...“

„Mutachoral on saladus,“ katkestas peremees. „See saladus on mulle nii tähtis, et ma ei kaitseks ainult... seadusest üleastujat, vaid maksaksin isegi iga nõutava summa.“

Nüüd oli see öeldud! Devornyle tundus situatsioon üsna lõbus. Kurjategija püüdis detektiivilt välja pressida. Kuid siis äratas too mees ta imetluse. Ta oli äsja lõpetanud tähtsa läbi-rääkimise, oli kahtlematult lootusetus seisukorras ja suutis siiski arvatavaid trumpe mängida sarnase tasakaalu ja rahuga!

„Me mõistame ometi teineteist?“ küsis Lammerley, kui Devorny ikka veel vaikus.

Detektiiv noogutas jaatavalt.

„Täitsa, mr. Lammerley.“

„Täna on kahekümneseitsmes,“ algas peremees jälle. „Kolmekümnendaks peab saladus olema minu käes. Järgmise kuu esimesel kuupäeval ei annaks mu südametunnistus mulle enam rahu; ma peaksin politseile teatama, mida tean.“ Ta tõusis üles.

Devorny sai aru, et jutuajamine oli lõppenud, ja tõusis samuti üles.

„Andestage!“ hüüdis ta äkki ärevalt. „Ma jään teie juure ometi edasi ametisse?“

See oli ülearune ja ometi väga vajaline küsimus. Ilma selleta oleks Devorny pidanud nüüd juba pöörduma ja poleks saanud seinal rippuvas peeglis vaadelda akte, mis olid laotatud

lauale. Paks, sinine aktikimp oli kõige peal. Devorny pidi nihkuma natuke kõrvale, siis sai ta peegelpildis lugeda pealkirja.

„Endastki mõista,“ ütles Lammerley.

Devorny tundis end üsna hästi, kui sammus läbi koridori. Sinise aktikimbu pealkiri kõlas järgmiselt: „Gaas L. M. 387.“

25.

„Mr. Hobkins, palun hoolitsege selle eest, et too noormees mu kohalt kaob,“ pöördus Devorny mõni minut hiljem osakonnajuhataja poole.

Hobkins oli vist juba Michaud'lt saanud vastava käsu, sest ta andis Devorny asetäitjale sõnatult märku, mille järele too oma joonistused haaras ja aset võttis teise laua juure.

Devorny istus oma kohale väejuhataja ilmega, kes kindluse tagasi võitnud. Tegelikult ei tunnud ta end aga sugugi võidurõõmsana. Viimased kakskümmendneli tundi oma hädaohtudega ja ärevustega olid ta jõule asetanud suurimaid nõudeid. Ta tundis end roidununa ja väsinuna ja pidi ometi tunnistama, et tõeline võitlus alles algas. Lähemad päevad, võib-olla tunnid, toovad juba otsuse. Nüüd, kus Morris teda oli näinud Lammerley juures, oli kaunis lootusetu mängida veel Kenntisbury osa. Pidi ta sellest loobuma? Aga ei, ta pidi lõpuni pidama vastu.

Ta mõtles peamiselt kahele küsimusele: Kes tappis Belorini roimari, — kas Lammerley või tundmatu sõbra poolehoidja? Ja teiseks: kas olid Mutachora ja tundmatu üks ja sama isik? Viimane jutuaajamine Mutachoraga kõigutas seda arvamist. Ta järgmine käik igatahes viib rohukauplusse, kust on pärit pudelike, mille ta autost leidis. Võib olla õnnestub...

„Siin, Michaud,“ ütles äkki ta taga miss Lammerley hääl. „Hoidke neid akte homseni. Punkt kell kaheksa mr. Lammerley le edasi anda.“

Vaevalt märgatavalt tõstis Devorny pead. Seal seisis Michaud ja hoidis käes sinist aktimappi. Nüüd võttis ta selle kaenla alla ja astus kõrvalruumi poole.

Ainult sekundi kaalus Devorny. Siis hüppas ta üles ja jooksis Michaud'le järele. Ta aimas, et siin oli jälle võimalus midagi teada saada.

„Mr. Michaud!“ hütidis ta, kui jõudis insenerile järele just avatud kapiukse ees. „Mr. Michaud, palun end vabaks tänna õhtupoolikuks.“

Insener pööras aktikimbu kohe ümber — pealkirja alla poole —, aga Devorny oli juba ainsa pilguga näinud, mis tal vajati: need olid tõesti aktid „Gaas LM 387“.

„M-i-s te tahate?“ küsis Michaud, nagu ei usuks ta oma kõrvu. „Vabaks? Pärast seda kui viitsite kogu hommikupooliku?“

„See on kuulmatu!“ seletas ka Hobkins, kes oli uudishimulikult rutanud juure.

Teades, et oli saavutanud, mis vaja, jäi Devorny üsna rahulikuks.

„Kuidas te arvate,“ ütles ta õlgu kehitades. „Õigupoolest tahtsin teid paluda mr. Lammerleyile teatada, et pean ära mine-ma sama asja pärast, mis mind hommikupoolikulgi kinni pidas. Aga kui te arvate, et ma vabaks ei saa, siis on muidugi üle-arune...“

„Ärge kõnelege lollusi!“ katkestas Michaud jämedalt.

„Ma arvasin ainult...“ lausus Devorny.

„Ta arvas ainult...“ pilkas Hobkins.

„Vabaks lubatud. Lõpp!“ viskas Michaud vihaselt vahele ja löi kapiukse ägedalt kinni.

*

Veerand tundi hiljem astus Devorny „J. F. Buttoni“ rohu-kauplusse. Vana, kortsusnäoline ja hallijuukseline mehike tuli leti taga nähtavale.

„Vabandage,“ algas Devorny meelega veidi ebakindlalt. „Ma leidsin pudelikese. Siin, vaadake, siin seisab teie firma nimetus.“

Vanamees asetask prillid ninale ja vaatas klaasikest viivukese uuriva pilguga.

„Jätke ta siia,“ andis ta viimaks nõu. „Võib olla tuleb kaotaja järele.“

Devorny teeskles kimbatust.

„Jah vaadake, see ei lähe,“ kogeles ta. „Ma mõtlesin... Ma tahtsin... tasu pärast... leiutasu...“

„Ah sooo...“ Vanamees naeratas mõistvalt. „Noh, vaatame järele!“ Ta avas sahtli ja võttis välja paksu, kulunud raamatu. Kestis kaua, kuni ta leidis otsitava.

„Siin... siin on nimi... A. Murphi... Hm... Aga aadressi ei ole antud...“

„See ei tee midagi,“ hüüdis Devorny kiiresti. „Ma tean mr. Murphit. Eks ole, väike vanamees... umbes teie ealine...“

Põnevalt ootas ta vastust. Kaupluseomanik näis järele mõtlevat.

„Ma ei tea õieti,“ pomises ta. „Ma mõtlen, et ei... või siiski... ei, ma ei mäleta tõesti enam...“

Detektiiv tänas ja läks. Jällegi mitte midagi. Ainult kindlal teadmisel oleks olnud väärtust. Kõik ta uurimused olid tarvitanud liig palju

aega, nüüd tuli rutata. Palju suuremat edu töötas ta plaan — öösel avada kapp, kuhu Michaud oli lukustanud akti „LM 387“. Homme hommikul oleksid aktid jälle Lammerley käes ja siis pandaks nad jällegi raudkappi, kuhu tema, Devorny, ei pääse kallale. Oli selge, et plaan tuli teostada täna. Täna või ei iialgi!

Nende mõtetega oli ta jõudnud koju.

„Tere õhtust, isa Sam,“ ütles ta sisse astudes. „Tere õhtust, Marion!“

Sam tegi solvunud näo.

„Kõrgeausus teevad nalja,“ ütles ta tõsiselt, „pärast seda kõrgeausus liiguvad ainult kõige paremais majades...“

tühi jutt, isa Sam,“ naeris Devorny.

Ka Sam irvitas nüüd.

„Ei, ei, ma pole sulle pahane, Kenntlbury,“ kinnitas ta. „Kuulsin juba — päätsid mu tüdruku hobuste eest.“

Devorny istus nurka oma harilikule kohale ja unustas kaheks tunniks täiesti, et maailmas on kurjategijad, mürgaasid ja salaaktid. Oli jälle üks neist mõnusaist õhtuist, mis talle nii meeldisid ja mis viimasel ajal ta oma süül jäid nii harvadeks. Lõbiseti, naerdi, naljatati ja lasti hea maitseda Marion poolt Devorny kangelasteo puhul küpsetatud kooki. Alles kui käokell vanadusnõdra häälega lõi kümnendat tundi, meenus Devornyle ta kavatsus.

Paar põgusat vabandussõna lausudes tõusis ta üles ja läks oma kambri. Ettevaatlikult lükkas ta voodi kõrvale ja otsis välja sinna peidetud tööriistad. Eriti tähelepanelikult silmitses ta üht võtit, mille ta ise oli valmistanud, ja võrdles teda vahajäljendiga, mille ta salaja oli võtnud Hobkinsi võtmest. Ta määsis tööriistad pehmesse riidelappi ja pistis tasku.

Kümme minutit hiljem oli ta jälle elutoas, kus Sam ja Marion teda juba kannatamatult ootasid. Nüüd tuli kõige raskem — leida põhjus äraminekuks.

„Lähem veel veidi pummeldama,“ pahvatas ta äkki. Soo, nüüd oli see öeldud.

Pettunud näod.

„Jää siia, krahv,“ palus Marion. „On juba hilja ja homme pead olema aegsasti kohal.“

„Las ta minna, Mary-lapseke,“ keelas Sam tüdart, „ta on ju noor... noh, ja täna on ta seda õigusega teeninud.“

Marion tõusis tasa ohates. Sami vasturääkimisest hoolimata võttis ta lambi laualt ja saatis Devorny aiaukseni.

„Jää siia, krahv,“ palus ta veel kord. „Olen nii rahutu, Yõib olla pole hea, et täna veel ära lähed...“

„Tühi jutt!“ hüüdis Devorny järsumalt kui ta tahtnud.
„Ara riku mu tuju!“
„Noh, hea küll!“ lausus neiu kõlatult.
Parimas meeleolus asus Devorny teele. Marion seisis veel
kaua pigimustas öös ja ikka enam võttis ta üle võimust ähvar-
dava õnnetuse aimus.

26.

Tasase nagingaga pöördus võti lukus. Viis minutit kõlatut, virka töötamist... Ainult sekundiks oli Devorny julgenud la-
terna süüdata. Esialgul aitas veel kompamismeelest.

Kuski kaugel haukus koer. Õuest kostsid meeste hääled ja rasked sammud. Devorny ei lasknud end segada. Need olid aeglased, rahulikud sammud, neid ta ei kartnud.

Seal! Kõlatult avanes kapiuks. Nüüd! Ta süütas tasku-
lambi. Seal, paljude teiste mappide kõrval lebas aktikimp „LM 387“.

Devorny lükkas mapi kõrvale. Leht, mis teiste hulgast ulatus natuke välja, äratas ta tähelepanu. Sellel oli Lammerley allkiri. Devorny tahtis juba lehe lükata tagasi mappi, kui talle äkki näis, naug oleks Lammerley allkiri seal olnud teistsugune kui muidu. Kui tihti ta oli näinud seda allkirja... Tõepoolest, see oli teistsugune...

Sekundipikkune kõhklemine, siis võitis elukutseline põhja-
liikus. Kiiresti paar ettevalmistust, siis plahvatus peaaegu su-
letud kapis magneesiumi ja ülesvõtte oligi tehtud. Devorny pol-
nud suutnud kiusatusel vastu panna.

Siis haaras ta aktimapi LM 387 ja kummardus selle ko-
hale. Äkki võpatas ta. Ta käed haarasid, segasid, lehitsesid
— ja tardusid sama äkki.

Polnud kahtlust: aktimapp LM 387 sisaldas lausa valgeid,
rühje lehti.

Oli vaevalt möödunud kümme sekundit, kui detektiiv jälle
toibus, kuid talle näis nagu oleks ta seismine igaviku. Kui ta
nüüd pistis käe tasku, teadis ta, et teda peatab pimedusest kel-
legi hääl; ta ei teadnud ainult — kelle hääl oleks see.

„Kas unustasite midagi, mr. Devorny?“ ütles keegi tasa
ja samal hetkel täitis hele valgus ruumi.

Detektiivi ees seisis Liane Lammerley. Ta näol oli inetu
naeratus ja silmad särasid võidurõõmus. Parema käe sõrmed
mängisid väikese, läikiva relvaga.

„Mina... ma otsisin... tõepoolest midagi,“ ütles De-
vorny kogeledes.

„Mida. kui küsida tohin?“ uuris teine luuravalt.

„Mida ta teab?“ küsis detektiiv endalt ja vaatas neiuile silma. „Kas ta laseb, kui ma ei hooli ta brauningust?“ Naise silmad andsid liig selge vastuse: ta teadis liig palju ja ta laseks tingimata. Detektiivile säras vastu viha, paaritatud armastusega, ja ta järeldas sellest: ta võis siin kõik kaotada — või ka võita. Ta kohandas sellele oma ülalpeo.

„Ma otsisin siit gaasivalmistamise retsepti,“ vastas ta aeglaselt ja neidu jälgides. Neiu oli seda teadnud, tingimata!

„Teie jaatate siis, et spioneerisite siin,“ uuris ta edasi, Ikka veel tasa, kobades.

„Jaatan!“ Devorny tõstis käed rinnale ja vaatas neiuile jälle kindlalt otsa. „Tal on revolver, see on ta tugevus,“ mõtles ta. „Ta on minusse armunud, see on ta nõrkus.“

„Istuge sinna toolile,“ käsutas neiu, „tahan teiega kõnelda!“

„Kuidas te soovite,“ oli Devorny mõõdukas vastus. „Aga pean teile tunnistama, et mul pole palju aega...“

„Olete vast juba märganud, et langesite lõksu. Juba tõsiasi, et Hobkins nii tähtsad võtmed hetkekski unustas lauale, oleks võinud äratada te kahtluse. Kahtlustasin teid juba ammuigi ja kahtlus muutus aegamööda kindlaks teadmiseks, — tol päeval nimelt, kui Michaud süüdistas teid spioneerimises ja mina ühele meie inimesele maksin viistuhat dollarit, et ta ei leiaks teie aparati...“

„Siis teie olite see!“ hüüdis Devorny üllatatult. „Nüüd selgub mulle nii mõndagi.“

„Mina olin see. Mina olin ka see, kes kinni püüdis õige Kennilbury, kui ta otseteed tahtis joosta isa juure, et teid reeta. Mina olin ka see, kes Bellorinile ütles teie õige nime ja teda sundis teid meelitama lõksu, mis oli sarnane tänasele. Kahjuks segasid vahele aga ettenägematud sündmused ja plaan nurjus...“

„Kuid üks asi on mulle täitsa arusaamatu,“ segas Devorny vahele. „Kui te juba teadsite, kes ma olen ja mis ma siin teen, miks tahtsite mind veel meelitada lõksu?“

„Seletus on üsna lihtne, mr. Devorny. Mul polnud sest mingit kasu, kui oleksite langenud vaenlaste kätte või joosnud vabalt ringi. Pidin saama teid oma võimusesse, — seepärast too lõks!“

„Ahaa! Hakkan taipama.“

„Ja nüüd kuulake,“ esimest korda selle jutuajamise kestes kõlas miss Lammerley hääl kõvemini ja kindlamini: „Ma oleksin teid hukutanud nii või teisiti, aga...“

Devorny noogutas.

„Aga... te armastate mind.“

Hävitav pilk neiu poolt.

„Jah, teie elu ripub üsna peene niidi küljes ja seda mitte katsusite praegu purustada.“

„Jumaluke, kui ettevaatamatu minu poolt,“ hüüdis Devorny jultunult. Ta tundis end nüüd kindlamalt. Ta ei alahinnanud küll tema poole pööratud relva, aga ta oli veendunud, et see pauguks alles põgenemiskatsel.

Jälle välkus talle vastu vihane pilk.

„Ärge pange mu kannatust liig raskele proovile,“ hoiatas ta. Siis jätkas ta: „Tahan jõuda selgusele, täiele selgusele! Te ei armasta mind?“

Devorny kehtas õlgu.

„Ootate te tõsti, et ma revolvrissu ees tunnistaksin tõtt?“

„Jah!“

Imestanud kulmudetõst.

„Kuidas te soovite. Niisiis, ma armastan teid. Fanaatiliselt, tõusva tendentsiga. Ainult mu külgesündinud häbelikkus hoidis mind tegemast armuavaldust.“

„Niisiis ei,“ ütles neiu äkki täitsa rahulikult. Järelemõtlikult näris ta alahuult.

„Kas te kuulute inimeste hulka, kes oma ausõna peavad igal tingimusel?“ küsis neiu ja ta näojooned elustusid jälle.

„Kahjuks jah! Aga kuidas...“

„See on teie õnn!“ Neiu tõusis aknalaualt, kus ta oli istunud. „Meie jutuajamine lõpeb kohe. Teie annate mulle oma ausõna, et te kolme päeva jooksul abiellute minuga Oregoni riigis...“

„Tuhat ja tuline!“ tuli detektiivi suust. „Teie asute aga julgesti asja kallale. Ja kui ma ei taha, mis siis?“ Ta osutas revolvrile. „Brauning?“

Neiu raputas pead.

„See riist on ainult te vaos hoidmiseks. Te ei näi märkavat, et mu kõrval seinas on väike nupp — see on häirekell!“

Devorny ei kaalunud kaua. Oli kolm võimalust: revolvrakuul, häirekell, või...

„Ma abiellun teiega kolme päeva jooksul. Minu sõna sellele!“ ütles ta külmalt.

27.

Läbi kõrvalkäigu juhtis Liane detektiivi vabrikuhoonest.

„Nägemiseni, mr. Devorny!“

„Nii kiiresti kui soovite, miss Lammerley!“ Kerge kumardus — sama jahe kui hüvastijätt —, siis läks Devorny.

Külm sügisetuul lõi talle vastu, sadas jämedat vihma. Krae üles tõmmatud sammus detektiiv läbi süngete tänavate. Ilm ja lohtu ümbrus olid täitsa kooskõlas ta meeleoluga.

Ta ei tahtnud praegu astuda Sami ja Marionil mõnusasse koju. Ei, ainult üksi olla oma mõtetega. Ja just Marion... Tema oli viimane, keda ta nüüd soovis näha. Silmapilgukski ei tulnud Devornyle mõtet, et see ainult sõna oli, mis teda Lianega sidus. Ta mõtles ainult sellele, kuidas seda Marionile teha arusaadavaks, ja kuis too suhtuks sellega...

Sammud selja taga panid ta kuulatama. Poolest peapöörest aitas, et näha, et talle lähenes kiiresti mingi tume kogu. Ta jäi seisma ja otsekohe oli võõras — mees vihnamantlis ja sügavale pähe surutud kübaraga — ta kõrval.

„Palun vabandust, sir!“ ütles tasane hääl.

Ükskõikselt riivasid detektiivil pilgud võõrast. Järgmisel hetkel langes aga laterna valgusjuga talle näkku ja ta tõmbus tagasi.

„Tont võtku, mis teile pähe tuleb?“...

„Vabandage, mr. Devorny,“ ütles mees veel tasemini kui enne, „aga ma tahtsin jõuda selgusele, kas olete tõepoolest õige inimene.“

„Neetud! Kes te siis olete?“

„Mitte nii kõvasti, sir,“ palus mees pimeduses. „Ma olen AV 33 osakonna seersant. See koht siin on politseinikke täis. Kuni kella kahesteiskümneni leiavad aset paljud vangistused. Mr. Lenglen...“

Devorny haaras võõral kraest kinni.

„Mees, mis te kõnelete?! Millised vangistused?“

„Ma ei tea isegi veel, sir. Kapten Fergusson juhib kogu lugu. Ta sai mr. Lenglenilt vastavad käsud.“

„Kapten Fergusson on siin.“

„Just nii, sir!“

„Viige mind tema juure!“ käskis Devorny lühidalt.

„See oligi mu ülesanne,“ lausus mees sama lühidalt. Siis pöördus ta ümber ja astus ees.

„Aga kust te saite teated, mis te tegevust siin põhjustavad?“ küsis Devorny. „Seda te vist ka ei tea?“

„Siiski,“ vastas teine rahulikult. „Me saime need teated teilt, mr. Devorny...“

„Mi... minult?...“

„Kellegi mr. Alfonso Lighti kaudu,“ seletas teine.

Devorny vilistas läbi hammaste. Nüüd alles meelestus talle ülesanne, mis ta oma teenrile oli annud...

„Siin, palun, sir!“ seletas juht ja lükkas ukse lahti. „Ettevaatust, kaks astet!“

Jälle vilkus latern. Nüüd avanes ka teine uks ja Devorny astus kitsasse, lihtsasti sisustatud, aga heledasti valgustatud tuppa. Nurgas ahju ääres istusid kaks univormis politseinikku, laua ääres akna juures istus kogukas erariides mees ja ta kõrval ristas käed süles — ta teener Alfonso.

Devornyt nähes selgis Alfonso nägu.

„Ma teadsin, et te tulete, sir!“ hüüdis ta rõõmsalt. „Mu ootus ja lootus põlnud asjatud!“

Devorny pani teda vaevalt tähele.

„Kapten Fergusson, kas pole?“ pöördus ta akna juures istuva mehe poole.

Too noogutas lühidalt. „Kapten Fergusson osakonnalt AV 33,“ lausus ta.

„Ärge uskuge teda,“ hüüdis Alfonso vahele.

Silmapilgu seisis Devorny kui välgust rabatud. Siis taipas ta äkitselt. Ta käsi liikus tasku poole, kuid sel silmapilgul haarati ta mõlemad käed ja kisti selja taha, nii et ta oigas valu pärast.

„Mis see tähendab, Alfonso?!“ karjus ta, kahvatu vihast.

„Ah, sir, kust mina tean? Vaevalt olime lahkunud teineteisest — tahtsin just minna lennujaama — kui need kurjategijad mu kinni võtsid ja siia töid.“

„Siis sa ei olnudki New-Yorgis?“

„Ei, sir. Nii pea kui need nadikaelad mu vabaks lasevad, sõidan kohe New-Yorki ja jutustan kõik Lenglenile.“

Valekapten naeratas. Siis andis ta kinnihoidjalle märku. Kohe pärast seda tundis Devorny oma näol midagi niisket, vastikut.

„Tahaksin teada, kes mulle mängis selle uue vingerpussi,“ oli ta viimane mõte.

28

„Kes mulle mängis küll selle vingerpussi?“ oli ka ta esimene mõte, kui ta silmad avas.

Ta leidis end suursuguses ja maitsekalt sisustatud härrade toas. Seda valgustas viletsalt tilluke õlilamp.

Devorny oli käsist-jalust seotud mõnusa tugitooli külge, kus ta rohkem lamas kui istus. Ise köidikuist vabastuda põlnud mingit lootust. Ta hüüdis, aga midagi ei liigahtanud. Ta hüüdis ja hüüdis ikka jälle. Lõppeks loobus ta sellest kui asjatust katsete end teatavaks teha ja andus oma mõtetele.

Ukse kääksumine äratas ta haudumisist, kiiresti vaatas ta üles. Seal nägi ta, et uks pikkamööda avanes ja ilmus nähtavale käsi, mis otsis elektrinuppu. Järgmisel hetkel oli tuba heledasti valgustatud.

Kinniseotu ees seisis Morris. Ta kandis mõnusat, pruuni suitsetamiskuube ja jalas toakingi. Tasane naeratus mängles ta kitsastel huultel. Just nagu tookord, kui Devorny oli temaga nii ootamatult kohtunud Jämi „Keelatud keldris“. Ja ometi oli too naeratus jälle teistsugune. Ta põlnud triumfeeriva ega pilkava, küll aga iseteadlikum.

Devorny vahtis oma vaenlasele otsa ja jällegi hakkas tal häbi. Devorny oli auahne: valusam kui lihha lõikavad köidikud oli talle teadmine, et too mees ei pea teda vääriliseks vastaseks. Tal tekkis põletav soov veel kord soodsamail tingimusil tolle vaenlasega seista silma vastu. Praegusel korral põlnud tal teha muud kui alluda saatusele.

„Morning, mr. Devorny,“ ütles sisseastuja rahulikult ja võttis detektiivivi ees istet. „Mul on teiega üht-teist läbi rääkida.“ Ta tõmbas taskust paberossitoosi ja võttis sealt paberossi. Siis ulatas ta Devornyle: „Kas suitsetate?“

Detektiiv kehitas õlgu ja vaatas oma seotud kätele.

„Ah nii!“ Morris otsis taskutes ja võttis välja kaks eset. Ühe, väikese vätkuva revolvri, hoidis ta käes; teisega, tillukese taskunoaga, lõikas puruks Devorny parema käe köidikud ja asetask noa siis lauale nii, et Devorny sai ta võtta oma parema käega. „Palun lõigake teised sidemed ise lahti. Noh, ma näen, te saate ruttu valmis. Kui soovite suitsetada, siis olge lahked, seal on paberossid ja siin on tuli.“

Devorny liigutas paar korda tardunud käsi, siis süütas ta endale paberossi.

„Tunnen end juba jälle paremini,“ seletas ta tehtud rahuga. „Niisiis, laske kuuldavale. Mille üle me siis vestleme?“ Ta naeris veidi kramplikult. „Tõusvatest puuvillahindadest või viimasest kafrite mässust?“

Morrise huultele ilmus jälle naeratus.

„Teil on huumorimeelt, mr. Devorny,“ tähendas ta tunustavalt. „Teie sõnade toon kõlab veidi sunnitult, aga see tuleb vist sellest, et teie praegune olukord teile veel harjumatu on. Oletan, te pole kunagi olnud surmale nii lähedal kui just praegu?“

„Siiski,“ vaidles Devorny innukalt vastu. „Ma tahtsin kord oma elu lõpetada enesetappega. Kas teil on aimu, kui lähedal seisin siis surmale! Ma hüppasin sügavasse vette, et end uputada. Aga asi nurjus ainult seetõttu, et oskasin ujuda. Selle asjaolu olin arusaadavas ärevuses jätnud kahe silma vahele.“

Morris noogutas nõus olles.

„Teiega on tõesti mõnus lobiseda,“ sõnas ta. „Rõõmustan, et te oma surma ei võta nii traagiliselt. Mulle ei meeldi ohvrid, kes kerjavad armu. Teie kannate julgemini oma saatust. Ja mis sellest siis lõppeks on, kui surrakse, üks ole? Teie pole abielus ega kihlatud...“

„Teie eksite! Olen isegi kaks korda kihlatud,“ katkestas Devorny häbelikult.

„Nii?“ sõnas Morris imestanult. „Seda ma ei teadnud. Vastavad teadete andjad saavad selle eest tubli peapesu. Muide, kui olete kaks korda kihlatud, siis pole nad kumbki läinud teile

kuigi südamesse. See vähendaks vaevalt te julgust. Või sooviksite te mõnel muul põhjusel praegusel hetkel edasi elada?”

„Oh, sugugi mitte,“ vaidles Devorny viisakalt vastu. „Teil on täitsa õiged vaated inimese elu väärtusetuse kohta. See oli juba mu vanatädi arvamine. Ma saatsin talle kord jõuluks kümme dollarit. Seepeale vastas ta mulle postkaardil: „Kallis John, elu on hädaorg, seda soovib sulle su tädi Karoline.“ Ta oli veidi totakas, kuid õigus oli tal siiski.“

Morrise suured lapsesilmad löid särava. „Teate, nüüd hakan taipama Scheherezade kuulsate muinasjuttude lugu,“ hüüdis ta rõõmsalt. „Seni ei suutnud ma mõista vana sultanit, kes nii kaua laskis end peatada ilusate muinasjuttudega ega ka seda, kuidas inimesel, kel surm silma ees, leidub nii palju fantaasiat. Ma usun, ma võin teie lookesi kuulata tundide kaupa ja seejuures üsna unustada me koosviibimise tõsise eesmärgi.“

„Kuidas nii? Te ütlesite ju mulle, et tahate mu tappa. Kõik muu on ometi kõrvalise tähtsusega. Pealegi ei karda ma te revolvrit põrmugi. Revolvriga lastakse otsekohe või üldse mitte...“

Morris peatas ta käeliigutusega.

„Teil on õigus, mr. Devorny,“ lausub ta sõbralikult ja koputas aeglase liigutusega tuha paberrossilt. „Ma ei kavatsen ka teid maha lasta. Revolver mu käes on ainult valvuriks. Ei, miks maha lasta. On ka teisi tapmisviise. Vähem kärarikkaid ja raskemini tõestatavaid.“

„Gaas?“ sähvas Devorny kiiresti.

„Näiteks gaas,“ oli teine nõus. „Aga nüüd kuulate mind sama tähelepanelikult kui mina ennist teid. Meie oleme vastased. Teie tunnetasite seda esimesel momendil, kui te mind nägite ja kasutasite seda tunnetust kohe minu kahjuks.“

„Ma mõistan, et mind seepärast vihkate,“ algas Devorny, kuid ei saanud edasi.

„Ma ei vihka teid,“ seletas Morris rahulikult ja väga jahedalt. „Te otsustate mu üle täitsa valesti. Võib-olla mõtlete te mu sõnadele Jimi „Keelatud keldris“. Aga see oli ainult kaalus, mida tookord kasutasin teatud põhjustel. Ei, meie juhtumine on mujal. Meie oleme vastased, mitte vaenlased. Igaühel meist on kindel eesmärk. Me võiksime olla parimad sõbrad, kui ei erineks me eesmärgid. Teie võitlete selle vastu, mida mina tahan saavutada; mille poole teie pürgite, seda püüan mina takistada. Igaüks meist püüab oma vastast hävitada; see on endast mõistetav. Teie kuulute juhuslikult parteisse, millel on suurem võim — politsei. Teie peate käima oma partei seaduste järel. Sellele asjaolule võlgnen tänu oma elu eest. Teie partei seaduste järel ei tohtinud te mind pi-

kema jututa tappa ja püüdsite mind seepärast hävitada sellega, et lasksite mu vangistada.“

„Mõistan teie mõttekäiku,“ vastas Devorny pikkamisi. Naljatanise isu oli tal põhjalikult möödunud. „Teie tahate öelda, et teil oma partei seaduste järele põhjust pole kokkuda tagasi mu elu hävitamisest?“

„Õige!“ Morris näis rahuldatud. „Oleks enam kui sõge, kui tahaksin te elu hoida. Samuti kui minul õnnestus põgeneda, võib see õnnestuda ka teil.“ Ta kõhatas lühidalt. „Ainult ühel tingimusel tohite edasi elada, mr. Devorny.“

„Ja see oleks?“

„Teil on valida: Nii või teisiti! Kas te avaldate mulle nüüd professor Mutachora saladuse või te surete viie minuti jooksul.“

Rahulikus, sugugi mitte ähvardavas toonis öeldud sõnad ei jäänud Devornyle mõjuta. Ta kahvatus. Ta teadis liig hästi, et Morrisel on tõsi taga, kui ta ei soostu ta tingimustega.

„Ma ei tunne professor Mutachora saladust,“ lausus ta vaevaliselt.

Vastasistuja uskumatu pearaputus oli esialgu ainsaks vastuseks.

„Kes seda usub,“ seletas Morris viivu pärast. „Teie seisate professorile lähemal kui keegi teine. Teil on ta täieline usaldus. Kahtlemata on ta teid pühendanud ka oma saladusse.“

„Ei, seda mitte!“ Detektiivi hääl kõlas õõnsalt. „Võite mind kindlasti uskuda.“

„Hm...“ Morris vaatas teda peaaegu kaastundliku pilguga. „Kuulge,“ jatkas ta siis. „Ainult siis, kui ma professori saladust tunnen, olete mulle hädaohutu ja võite edasi elada. Mul on seejuures isegi ükskõik, kas saan saladuse teada teie või kellegi teise kaudu.“

„Pea!“ hüüdis Devorny. Temas idanes tilluke lootus. Kui aga — oletame, et professor ütleb teile ise selle saladuse?“

„Kuidas seda teha?“ Morrise hääl kõlas umbusk.

„Ma lähen kohe hommikul sinna ja selgitan talle asja. Kui ta ei peaks soostuma oma saladuse ilmutamisega mu elu päästa, siis tulen jalamaid siia tagasi. Minu sõna sellele.“

Teine naeratas irooniliselt.

„Ei, mr. Devorny,“ arvas ta tasase pilkega, „see oleks liig romantiline. Mis maksab tänapäev ausõna? Ma ise naeraksin teid välja, kui tuleksite lunastama oma sõna. Ei, ei! Tänapäev arvestab kaine inimene ainult tõsiasju. Tõsiasj on, et olete siin mu võimuses, tõsiasj on.. Kas professoril on telefon?“

„Jah, muidugi...“

„Siis kõnelege temaga. Ma ei oota sellest küll palju, aga kuna see on nähtavasti teie viimane lootus, siis ei taha ma olla

väiklane ja ohverdan tunnikesse.“ Ta helistas. Sisseastuv hiigelpikk mehike sai võõras keeles öeldud käsu ja kadus. Kahe minuti pärast oli ta jälle tagasi ja tõi telefoniaparaadi. Jälle vahetati võõrkeelseid sõnu. Mees kadus taas. Tagasi tulles tõi ta telefoniraamatu ja ümmargusel kandikul likööri, küpsiseid ja sigareid.

„Palun, teenige end ise,“ lausus Morris detektiivile ja hakkas raamatust otsima professori telefoninumbrit.

„Niisiis mu viimane söömaaeg?“ püüdis Devorny naljatada.

Morris vaatas põgusalt üles.

„See polnud nii mõeldud,“ kinnitas ta viisakalt. „Aga võib-olla on see nii, nagu te ütlete.“ Ta lehitses edasi. „Isegi väga tõenäoline.“

Devornyl oli lääge maitse keelel. Ta lootused telefonikõnele olid üsna kehvad. Ja teist pääsmist polnud. Morrisset üle lüüa oli lootusetu. Devorny nägi ta laugude lakkamatut tuksumist: pikkade mustade ripsmete alla peidetud silmad rändasid siia-sinna, — raamatult vangile ja vangilt raamatule. Välgukiirelt ja ikka jälle. Muu ütles läikiv revolver. Devorny hingas sügavasti ja tühjendas klaasi likööri. Nüüd oli Morris leidnud otsitava numbri. Nüüd oli telefonikõne tellitud. Kui kaua kestab, kui vastatakse? Kümme, kakskümmend minutit, võib-olla pool tundi, ja siis? Mis tuli siis? Devorny haaras endal kaelast kinni, nagu tahaks ta rebida puruks nägematu lingu. Morris nägi seda ja näis taipavat oma ohvri tundeid.

„Jooge,“ sundis ta uuesti. „Teil ei tarvitse minu ees häbeneda. Ma usun, mina teie asemel kisendaksin hirmu pärast.“

„See pole kuigi julge,“ vaidles Devorny vastu ja püüdis naeratada, kuid tal virildus ainult suu.

Morris toetus tooli seljatoele ja suitsetas sigarit. Jäme sigar mõjus peaaegu naeruväärselt ta lapsenäo kõrval.

„Mis on julgus?... Ma võtsin sõjast osa,“ seletas ta tasa. „Päevade, nädalate kaupa olime vaenlase tule ees. Paremale ja vasakule langesid raske kahuri lasud, paremal ja vasakul surid kaaslased karjetega ja needmistega. Ma täitsin oma kohust. Nürimeelselt, ükskõikselt. Vastastikune mahatapmine, veresaun, mille sarnast tuleb otsida. Ma ei võidelnud paremini ega halvemini kui teised. Ei tunnud hirmu. Hiljem saadeti mind luurajana vaenlase laagrisse. See oli isegi põnev, köditav, veetlev. Aga siis...“ Tahtmatult langes Morrisset hää, nagu järgneks midagi üsna tähtsat: „Siis tabati mind... See käib sellistel puhkudel kiiresti: sõjakohus. Luuramisel tabatud. Surma mahalaskmise läbi. Viidi otsekohe ära, seati kolme teiega seina ääre. Ja seal... seal teadsin ma äkki, mis on hirm. Mõirata oleksin tahtnud, karjuda, mässata, nagu laps nutta ja hüüda ema... kuid ma häbenesin...“

Ta vaikis silmapilgu, nagu tahaks ta Devornyle võimaluse anda oma mõtteid avaldada. Kuid detektiiv vahtis ta otsa tummalt, küsivalt ja kahvatul näol ning ei öelnud sõnagi.

„Kas teate, kus õpitakse hirmu tundma?“ algas Morris jälle. „Mitte võitluses; seal kardavad ainult argpüksid. Julge tunneb hirmu siis, kui ta ei saa end enam kaitseda; kui ta on mõistetud surma ja tal pole lootust liigutada selle vastu sõrmegi. Ainult vähesed võivad sellisest hirmutundest kõneleda oma kogemuste järele, sest suurem hulk on ju pärast seda surnud.. Minu päästis meie omade tormijooks. Juhus? Õnn? Suuremat hulka ei aita juhus ega õnn... Teie kõne!“

Telefon helises. Morris tõstis kuuldetoru ja ulatas Devornyle võttes ise kõrvaltoru.

„Kõnelege,“ sosistas ta vaevalt kuuldavalt, aga käskivalt. Devorny võttis end kokku.

„Kas professor Mutachora?“ küsis ta erutatult.

„Jah. Siin Mutachora. Kes seal?“

„Kenntlbury. Vabandage, et eksitan, mr. Mutachora. Aga on väga tungiv asi...“

„Palun väga, ei tee viga. Ma olin niikuinii veel ülal. Niisiis pikema jututa — milles asi seisab?“

Devorny tõmbas sügavasti hinge.

„Professor, see puutub minu elusse. Teie üksinda võite päästa minu!“

„Kuidas nii, ma ei mõista,“ kõlas võõrastaval toonil. Professori häälest, mis oli olnud lahke ja sõbralik, kostis nüüd umbusk.

„Teie saladus, professor!“ hingeldas Devorny. „Kui te paljastate mulle oma saladuse, siis olen päästetud.“

Kuulajate kõrvu kostis kriiskavalt:

„Minu saladus? Ha... ha... ha... Seda olete peenikeselt teinud. Ha-ha... Ma ei usu teilt ühtki sõna, Kenntlbury. Tahate mind sisse vedada! Ei, teie lõks on liig saamatu.“

„Halb!“ Morris sosistas ainult selle sõna, kuid Devorny teadis, mis see tähendas.

„Vannutan teid kõige juures, mis teile püha!“ karjus ta kähedalt aparaadi sisse. „Ma kõnelen tõtt, mu elu on kaalul.“

Teiselpool vaikus. Professor näis järele mõtlevat. Või oli ta toru ära pannud? Ei, kostis jälle hele, kriiskav toon.

„Teie elu? Ha! Mitu elu teil on kaotada? Üks, üks ole? Ja kui ma ilmutan oma saladuse — mis te arvate, palju hävib siis inimesusi? Tuhandeid, kümneid tuhandeid, rohkem, palju rohkem! Ei, ei! Kui te ka tõtt räägite, Kenntlbury — ma ei saa teid aidata. Nägemiseni! Head ööd! Või on teil muidu veel mõni soov?“

„Ei, mul pole ühtki muud soovi,“ ütles Devorny karmilt ja õudse rahuga. „Elage hästi!“ Siis pani ta toru käest.

Morris kehtitas kahetsevalt õlgu.

„See oli teie surmaotsus,“ lausus ta tasa.

Silmapilgu istus Devorny kui kivistunult, siis langetas ta pea.

„Ja teist pääsmisvõimalust ei ole?“

Vaevalt märgatav pearaputus.

„Ei!“

„Siis rutake, Morris. Oleksin teile tänulik, kui teeksite seda lühidalt ja valutata.“

Morris noogutas jaatavalt. Ta helistas jälle. Lühike läbirääkimine teenriga. Kolme minuti pärast hoidis ta käes valget, mitmeti kokkumurtud paberit.

„Mürk,“ ütles ta lihtsalt ja täitis Devorny likööriklaasi. Siis raputas ta paberi sisu, helehalli pulbri, klaasi ja liigutas taskunoaga ümber. „Tahan teile viimased hetked teha võimalikult kergeks. Teil peab olema endatappe illusioon.“ Ta asetaskella lauale. „See mürk mõjub kohe surmavalt. Teie ei tunne mingit valu. Annan teile kaks minutit aega, kui te selle aja jooksul ei tühjenda klaasi, siis ma lasen.“ Ta köhis. Siis lisandas ta: „Jooge pigemini, sest võib juhtuda, et ma esimese pauguga ei taba kohe teie südant.“

Devorny vahtis talle otsa. Selline oli siis surm. Sõbralikult, veidi kurvvalt naeratav, suurte, pruunide lapsesilmadega! Ta tundis pisut pööratust. Kuid siis tuli jälle — hirm, halvav, kägistas, nõrgendav hirm...

„Veel kuuskümmend sekundit,“ ütles Morris peaaegu kurvvalt. „Mul on kahju, Devorny!“ Ta tõstis relva sentimeetri võrra. Nüüd oli ots sihitud otse detektiivi südamele.

Devorny tundis pööratust. Pidi ta veel ära ootama viimase viletsa minuti. Eii!

Haare. Kuldkollane vedelik värises klaasis, läikis üle ääre.

„Ärge muretsege,“ kõlas Morrise hääl kustki kaugusest. „Poolest klaasitäiest on küllalt.“

Devorny puhkes heledasti naerma. Siis ta jõi. Esemad toas hakkasid tantsima. Morrise nägu muutus lõustaks. Lõust paljundus ikka enam ja enam... Siis muutus pimedamaks, üha pimedamaks... Ja äkki oli kõik must ja tühi ja möödas.

Mõtted, segased ja ebaselged kui unenäod, olid Devorny esimesed teadvusetud muljed. Ta tundis otsal jahedat kätt, aga ta oli liig laisk avama silmi, et selgitada, kellele see kuulub. Ta oli ka liig laisk mõtisklema küsimuse üle, kas ta veel tildse elab, või on see mingi teispoelse uue elu algus.

Teadvusetult liikusid ta huuled, vormisid silpe, vormisid sõnu:

Marion...

Mida kahekümnenelja tunni jooksul kolm arsti asjatult olid püüdnud — teda meelemärgusele tuua — seda tegid korraga ühe naise vähesed sõnad.

„Mina olen sinu juures — sinu Liane!“

Hirmust avardunud silmadega vahtis Devorny talle — Liane Lammerley istus valges haigeravitseja kitlis ta voodiveerel ja naeratas talle vastu. Ta näost oli kadunud talle muidu omane trotsivalt iseteadlik joon; midagi pehmet, eht naiselikku oli ta liigutuses, kui ta nüüd haaras rohuklaasikese. Silmad särasid niiskelt ja rõõmsalt, arglik naeratus mängles huultel.

„Kus ma olen?“ küsis Devorny ja ta huuled pigistusid kokku.

„Sa oled haiglas,“ vastas neiu sõbralikult. „Ole muretu: oled väljaspool hädaohtu. Arstid tegid kindlaks, et sa oled uimastatud liigse hulga süütu unerohuga.“

„Mind mürgitati.“

„Ei, ei mürgitatud. Kõik kolm arsti, kes su läbi vaatasid, rääkisid üht ja sama.“

„Ma ei mõista,“ pomises Devorny. Sõnakuulelikult neelas ta arstimi. Nüüd, mil ta nägi, et polnud mürgitatud, märkas ta, kuis ta jõud kiiresti naasis. Juba jõudis ta tõusta istukile. „Mul on nimelt põhjust arvata, et mind mürgitati... Kust mind siis leiti?“

„Kaks meest tõid su autos siia, haigemajja. Muide, nad jätsid sulle kirja,“ — ta otsis käsitaskus, — „siin, võib olla huvitab ta sind...“

„Kas ta mind huvitab!“ Devorny rebis ümbriku lahti. Siis luges ta:

„See on minu viimane kiri teile ja see oli viimane kord, kus sain aidata teid. Minu ülesanne on siin täidetud ja nüüd jätan teid te enda hooleks. Teie päästmine maksis mulle seekord viissada dollarit, — nii palju nõudis Morrise teener, et mürki vahetada kahjutu uimastusvahendiga. Sellegipoolest pole te mulle võlgu. Teie töö oli mulle palju enam väärt.“

Teie tundmatu sõber.“

Devorny äigas käega üle kuuma otsa. Üha segasemaks muutus talle olukord. Nii-siis, ta „sõber“ oli siin täitnud oma „ülesande“ ja seejuures oli ta Devornyle vastu tahtmist olnud abiks. Nähtavasti oli Devorny tolele tundmatule enam kasuks olnud kui endale, kuid ta oma ülesanne polnud veel sugugi lõpul.

„Pea kohe jaha minna siia!“ hüüdis ta kiiresti ja kargas

istuli. „Ma sõidan veel täna New-Yorki. Enne seda pean veel kindlasti kõnelema isa Samiga ja Marioniga.“

Kõik rõõm kadus äkki Liane näolt. Ta surus käed kõvasti kokku ja küsis tasa, pilku tõstmata.

„Kas oled unustanud oma lubaduse?“

„Ei, kuidas...“

„Noh, homme on sul kolmas ja viimane päev lunastada oma sõna. Muretsesin vahepeal kõik vajalised paberid ja tellisin meile kaks kohta lennukile. Kui täna õhtul asume teele, siis jõuame veel õigel ajal...“

„Kui kaua olin meelemärkuseta?“ hüüdis Devorny ärevalt vahele.

„Umbes kolmkümmend kuus tundi.“

Devorny vaikis.

„Muide,“ jatkas Liane ükskõikselt, aga võis märgata, et need sõnad nõudsid temalt enda võitmist, „ma juba teatasin Samile ja Marionile...“

„Mis sa tegid?!“ kisendas Devorny.

Liane hoidus talle silma vaatamast.

„Ma pidin ometi väiksekesel kärbsed peast välja ajama,“ ütles ta, hakates sunnitult naerma. „Tal oli tõepoolest tõsi taga, et abiellud temaga...“

Devorny oli äkki jälle üsna rahulik.

„Kunas stardib lennuk?“ küsis ta hooletult ja ainult rahutu leegitsus silmis laskis aimata, kui raske tal oli end valitseda.

„Kell kümme, nii-siis kolme tunni pärast. Aga miks siis...“

„Ma olen punkt kell kümme lennuplatsil,“ rääkis ta vahele. „Nüüd aga palun hoolitse selle eest, et mu riided toodaks siia. Ma pean siit kohe lahkuma!“

„Aga kallis John...“ Liane hoidis vaevaga pisaraid tagasi.

„Ma pole su kallis John,“ ütles teine tõrjuvalt. „Nagu ma mäletan, polnud me lepingus juttu meelitusnimedest.“

Liane vahtis talle tardumult otsa. Ta näost oli kogu pehmus kui pühitad. Silmad olid ilmetud ja suunurgisse vajutus jällegi endine otsustav joon.

„Sinu ülalpidu...“ lausus ta hingetult, aga Devorny katkestas teda kohe.

„Kui sa nüüd kohe ei tee, mis ma ütlesin, siis tuleb selline stseen nagu pole varem nähtud!“

Siis ta läks.

„Kas oli see suur eksitus minu poolt,“ kaalus Devorny, kui ta pool tundi hiljem läbi vihmärgade tänavate sammus Sami majakese poole, „kas see oli suur eksitus, et andsin Lianele sõna temaga abielluda?“

Kuid ta ütles endale otsekohe, et see polnud viga. Põgenemiskatsel oleks Liane lasknud — selles oli ta veendunud — ja kui ta oleks keeldunud sõna andmast, siis oles neiu helistanud häirekella. Mis siis oleks sündinud, seda oli kerge kujutleda. Kolme kriminaalametniku tapmine kõneles küllalt selget keelt, et need inimesed hävitasid hoolimatult, kui neid ähvardas mingi hädaoht.

Ja siis tulid Devornyle meele Morrise sõnad. „See oleks liig romantiline. Mis maksab tänapäev veel ausõna? Ma ise naeraksin teid välja te rumaluse pärast, kui tuleksite lumastama oma ausõna...“

Oli Morrisel õigus? Jah ja ei. Tal oli õigus inimese seisukohalt, kes seisis kõrgemal kõigist nõndanimetatud „eelarvamustest“, ja tal polnud õigus inimese seisukohalt, kellele maksis midagi antud sõna, kes kogu eluaeg häbenes oma sõnamurdmist. Ei, nii see jääb: ta peab oma sõna.

Seal oligi Sami majake! Devorny tundus endale kurjategijana, kui ta tasakesi lükkas lahti ukse ja — võib olla viimast korda — astus ruumi, kus ta oli veetnud nii palju mõnusaid tunde.

Sam ja Marion istusid petroleumilambi valgusel laua ääres. Sam hoidis raamatut nina ees ja Marion tegi käsitööd. Kui ta tema sisseastumisel tõstis pilgu, märkas Devorny, et ta silmad olid nutetud.

„Tere õhtust, isa Sam, õhtust, Marion!“ tervitas ta arglikult.

Sam pomises midagi endamisi, mis võis sama hästi olla tervitus kui manamine. Marion seevastu ei rääkinud sõnagi.

„Ma pean tingimata midagi selgitama,“ seletas Devorny kindlalt ja istus pakkumist ootamata laua ääre.

Välgukiirusel tõstis Marion pea ja vaatas talle laialt otsa.

„Siin ei ole ju midagi selgitada, sir,“ vastas ta külmalt. „Me saime juba teisalt küllaldase seletuse.“

„Jah, jah,“ kinnitas Sam. „Siin ei ole enam midagi seletada, sir!“

„Kuulake mind ometi korraks,“ üritas Devorny uuesti. „Kogu lugu on mulle hirmus piinlik...“

„Mulle ka,“ seletas Marion ja tõusis üles.

„Meile ka,“ öiendas Sam.

„Oota silmapilk, Marion,“ palus Devorny. „Ma tahan sulle...“

„Miks peaksin ma ootama?“ vastas neiu rahulikult. „Vastake mulle üks küsimus: kas olete Liane Lammerleyga kihlatud või ei?“

„Jah, aga...“

„Siis pole meil teineteisele enam midagi öelda.“ Ta as-

tus ukse juure, siis pöördus ta veel kord ümber: „Professor küsis teid täna kolm korda, sir.“

Viimased sõnad kõlasid lämbunult kurgus pakitsevate piisarate mõjul. Devorny tahtis üles karata ja talle järele joosta, kuid juba sulguski uks ta taga.

„Jäta tüdruk, Kenntlbury . . . hm — sir!“ ütles Sam süngelt.

„Aga Sam, kas sa siis ei mõista, ma pean talle seletama...“

„Meil pole ükssteisele enam midagi öelda,“ katkestas Sam validalt. Sekundite kaupa võitles ta endaga, siis võitis kõnelemisvajadus. „Muide, leian su teguviisi olevat vastutamatu! Alul nimetad sa end krahviks, aga oled kriminaalametnik...“

„Ma olen eradetektiiv.“

„See on ju üks ja sama. Kuid ma ei tee sulle etteheiteid su elukutse pärast. See on täpsalt sama aus kutse kui näiteks töölise või krahvi oma . . . Ma tahtsin kord ise ka hakata detektiiviks — jah, sa imestad — ja poleks kindlasti olnud too kõige viletsam. Minus on midagi niisugust, tead sa . . . Peaasi on terav pilk. Detektiiv terava pilguta on kui auto mootorita...“

„Kas see oligi, mis sa tahtsid mulle öelda, Sam?“

„Ei!“ hüüdis vanamees, pahane segamise pärast. „Ma tahtsin öelda, et see on ükskõik, kes sa oled, krahv või detektiiv; aga igal juhul on see sinust alatu ajada tüdrukule kärbsid pähe.“

„Aga ma armastan ju teda . . . ja too abiellumise lugu on ainult vormiasi, Sam...“

„Ei, ei, mu armas, abiellumine on ikka midagi reaalist. Ja kui siin üldse kuski on midagi vormilikku, siis on seda see nõndanimetatud armastus Marioni vastu...“

Devorny tõusis kerge ohkega.

„Ela hästi, Sam. Ma näen, me ei mõista teineteist.“

Üllatatud äkilisest äraminekust, vahtis Sam detektiivile järele. Alles kui teine oli jõudnud juba ukseni, toibus Sam.

„Ja muud ei ole meil teineteisele enam midagi öelda, sir!“ hüüdis ta talle kurjustavalt järele.

30.

See oli siis lõpp! Devorny oli endale lahkumist kõigest hoolimata kujutlenud veidi teisiti. Võib olla oli aga ka parem nii — lühidalt ja lõplikult . . .

Siis tulid talle meele Marioni viimased sõnad: professor oli täna kolm korda küsinud tema järele. Pidi ta sinna minema? Miks mitte, mis pidi ta tegemagi kella kümneni? Otsustavalt suundus ta Mutachora maja poole.

Keegi mees peatas teda. Palus tuld. Tulitikke otsides märkas Devorny, et ta taskud olid peaaegu tühjad: seal leidu-

sid ainult tikud, paberossid ja taskurätt. Revolver, latern, foto-graafiaparaat ja professori juurest leitud paber olid kadunud...

Morris...

Sellele mehele mõeldes ajas detektiiv enese jälle sirgu. Ta tundis endas tõusvat jälle põletavat soovi sundida toda vaenlast tegema tasa ta viimast kaotust. Polnud viha, mis ta tundis selle mehe vastu; Morris oli talle isegi sümpaatlik ja just seepärast oli talle talumatu mõte, et ta on löödud. Ei, veel polnud öeldud viimane sõna...

Sellal kui ta kaalus, mis ette võtta või kuidas kõige paremini talitada, oli ta jõudnud Mutachora maja juure. Ta kohatas professorit kummalises meeleolus. Tolle pilgus oli midagi rahutut, tagasihutatut. Ta ei maininud ainsa sõnagagi telefonikõnet ja ka detektiiv hoidus sellest kõnelemast.

Rahutult jooksis Mutachora ühest nurgast teise, ta kõne oli segane, katkendlik ja sidumatu. Ta lõpetas vaevalt mõne lause, juba algas ta jälle uut.

„Istuge! Jah... Vabandage mind... Olen laokil... võib olla... oli pahandusi... Mõni kord võib nahast välja hüpata. Mis ma ütlen? Võib hulluks minna. Jah! Teie olete noor... loomulikult... Ei tunne veel... elu... Aga vana inimene nagu mina... et mulle nii võis juhtuda...“

Devorny istus vaikselt nurgas ja kuulas tähelepanelikult vanahärra kummalist juttu. Ikka ja ikka jälle küsis ta: Kas oli Dutachora ta „tundmatu sõber“? Kas oli mõeldav, et mees, kes nii kavalasti oskas juhtida oma salka, laskis end nii viia tasakaalust?“

„Mul pole palju aega,“ lausus Mutachora, kes nähtavasti polnud teadlik Devorny vaikimises. „Silmapilk, ma olen kohe jälle... kohe jälle tagasi.“

Ta tormas minema. Veel kunagi polnud Devorny teda näinud nii ärritatuna. Mis oli sündinud? Pidi olema midagi, mis puutus ka temasse, Devornysse. Miks oli siis muidu professor küsinud teda kolm korda...

Mutachora astus jälle sisse. Ta oli kui ümbersündinud. Vaevalt kahe-, kolmeminutilisest äraolekust oli talle aidanud, et tasakaalu tagasi saada. Väliselt ta oli jälle täitsa rahulik, kuid ta väsinud nägu, lõdvad suunurgad ja sügaval koopais asetsevad kurvad silmad lasksid aimata, et ta end ainult sundis, kuna aga sisemuses kõik kees.

„Mul on teile veel pool tundi aega,“ ütles ta lühidalt ja istus Devorny vastu suitsetamislaua ääre. „Siin on paberossid, palun võtke!“ Ta ise võttis ka ja ta käsi värises kergesti, kui süütas paberossi. „Ma tahtsin teile midagi jutustada...“ Ta viivitas,

Devorny ei teadnud, mida öelda. Mutachora sarnase inimese juures võis iga sõna mõjuda haavavalt; võis sulgeda huuled, mis nüüd võib olla olid avaldamas, mida ta nädalate kaupa oli asjatult uurinud.

„Kas teate, mis tähendavad kakskümmend viis aastat elust?“ küsis Mutachora äkki. Sõnadele järgnes kriiskav naer. „Kust te seda peaksite teadma, kui olete alles kolmekümnene! Kuid mina... Aga ei, tahan jutustada järjepõnu. Mõnd asja te teate juba. Nüüd peate kuulma kõik.“

Ta vaikis ja näis järele mõtlevat. Vaikus oli rõhuv, vähemalt Devornyle tundus see nii.

„Kui te just tahate mind usaldada,“ algas ta ebakindlalt, kuid professori käeliigutus peatas ta.

„Vaikige, noormees,“ hüüdis ta. „Kui te minule otsa vaatate, siis loen ma teie silmist päris selgesti, mida pean teist pidama. Kui te aga katsute minule, vanale mehele, kuidagi viisi sõnades väljendada kaastunnet... Ha-ha-ha! Siis olete te naeruväärne! Iga noor inimene muutub naeruväärseks, kui ta tahab vana lohutada. Vanaduse keel on teistsugune, noormees... Kuid see oli ainult muuseas...“

Ta äigas käega kiiresti üle lauba ja silmitses kätt, nagu imestaks ta, et ta pole niiske.

„Kuulake ja vaikige!“ kordas ta rõhutades. „Te teate, et tegin ühe leiutise. Üsna tähelepandava leiutise. Tahtsin teda kasutada inimsöö heaks. Ma ei tahtnud oma töö ja vaeva tasuks muud kui oma viletsa, igapäevase elu... Kakskümmend kolm aastat otsisin ma ostjat. Kaks aastat elasin rahulikult — kui mitte mõelda jälgimisi... kuid see on teine lugu... Kõik lilled ja loomad, mida endale olen alati soovinud, on mul alles kaks aastat. Ma elasin nüüd selle teadmisega, et olen kakskümmend kolm aastat oma elust ohverdanud selleks, et olen inimeskonnale midagi kinkinud, mis tuleb heaks kõigile: gaasi, mis igasugu väetuse teeb ülearuseks; mis põllusaagi tõstab kahe-, kolmekordseks... ja... ja... Kas teate, mis ma täna sain... teada?“

„Noh?“ hüüdis Devorny põnevalt.

Professor tõusis üles ja astus pikkamööda Devorny juure. Ta silmad olid pärani, parem käsi liikus pöörisekujuliselt õhus ja tõmbus rusikaks Devorny näo ees, nagu tahaks ta millegi nägematu haarata, hävitada.

„Et mu leiutis,“ sisistas Mutachora, osteti ühingu poolt keemast valmistada koledat mürggaasi...“

„Lammerley!“ hüüdis Devorny.

„Jah, Lammerley,“ kordas Mutachora. Ja siis vajus ta kokku toolile ja kramplik nuuksumine raputas ta kõhna keha.

„Aga rahustuge ometi! See pole ju võimalik,“ vaidles Devorny vastu, kuigi ta ise ei uskunud oma sõnu. „Kahjutut

väetusgaasi, mida te kindlasti olete proovinud mitmeid kordi, ei saa ometi muuta mürkgaasiks.“

Mutachora kargas jalule.

„Siiski!“ hingeldas ta. „Seda võib! Kuulake: Umbes kahe aasta eest, minu äraolekul, langes üks klaaskuul, mis sisaldas mu gaasi, maha ja murdus. Mul polnud tookord veel loomi, aga mul oli toas üks ärajooksnud kass. Aken oli lahti ja kui ma kõju tulin, oli gaas juba hajunud; osalt hõljus ta aga põrandal, sest seal on õhk raskem. Ja seal lamas ka kass — surnult. Ma lasksin ta läbi vaadata: surm tundmatu gaasi läbi, oli arstlik otsus.“

„Kas seda ei saa seletada kuidagi teisiti?“ püüdis Devorny vastu väita.

„Ei!“ ütles professor järsult.

„Siis on teie põllumajanduslik gaas tõepoolest — mürkgaas?“

„Ei, ei!“ hüüdis vanahärra kiiresti. „Siin oli tegemist katseks tehtud muudatusega, parandusega. Ainult vähesed klaaskuulid sisaldasid seda mürkgaasi ja kõik nad kandsid märki L. M. 387...“

„Mitu klaaskuuli oli?“ küsis Devorny kiiresti.

Professor näis suure vaevaga võitlevat põõrituse vastu. Ta käed haarasid kramplikult toolileeni.

„Neid oli üldse seitse.“

„Seitse?“

„Jah. Üks purunes. Teise kasutasin ma katseks, et leida tõestust oma oletustele. Ma viskasin ta väljast oma tuppa, kuhu olin lukutanud roti. Loom sai otsekohe surma ja lahkamisel anti sama otsus: surm tundmatu mürkgaasi läbi.“

„Ja... ja teised viis?“ hüüdis Devorny hingetult.

„Need... need varastati minult,“ oli tasane vastus.

Nüüd mõistis Devorny, miks teda ei ähvardanud surm gaasi läbi. Seda oli talle öelnud juba too võõras, kes ta oma autos oli viinud New-Yorgi lennujaama. Viiest varastatud klaasnõust olid kolm tarvitatud selleks, et kõrvaldada üksteise järele kolm kriminaalametnikku. Ja ülejäänud kaks gaasikuuli? Ka ilma võõra kinnituseeta, et ei ole enam sellelaadseid gaasikuule, oleks Devorny seda teadnud praegu kuuldu järele: kahtlemata oli püütud kahe kuuli sisu keemialaboratooriumides lahutada algelementideks, nii et tõepoolest polnud järel enam ühtki gaasikuuli.

Ja siis tuli Devorny teistele mõtetele. Võõras autos oli talle seda kindlasti öelnud tundmatu ülesandel. Kui nüüd too tundmatu tõepoolest oli Mutachora, — miks tegi siis professor nüüd nii, nagu jutustaks ta temale suurt uudist?

Detektiiv tahtis juba avada suu, et otsekohe küsimu-

sega teha lõpp tarbetule komöödiale, kui Mutachora äkki surnukahvatult ja virildunud suuga vajus kokku toolile.

„Mis teil on?“ hüüdis Devorny kokkunult. „Kas olete haige...“

„Ei midagi, ei midagi!“ neelatas teine. Ta hää l kõlas õõnsalt ja võõralt. „Kuulake mind lõpuni! Mul pole teie jaoks enam palju aega... Kuulake! See on tähtis. Niimelt... ma tunnen keemilist formelit, mille ma sel katsel lisasin juure oma gaasile...“

„Ja siis?“

„Kas te siis ei taipa? See on see, mida vajab Lamerley ja mille pärast ta mu gaasi ostiski, miks mind piinati... mu maja läbi otsiti. Keegi, keegi ei tunne formelit! Ainult mina! Mina! Mina üksinda!..“

Äkki libises vanakese lahja keha toolilt, lõi tumedalt vastu vaibaga kaetud põrandat. Kõhnad rusikad vehklesid metsikult õhus. Vaht ilmus huulile.

Devorny põlvitas ta kõrvale. Hirmuga vaatas ta moonunud nägu, mis nüüd omandas halli läike.

„Professor... Jumala pärast! Ma toon arsti...“

„Ei... ei ole vaja,“ ägas vanahärra. „Ma... ma... et te teaksite...“ Ta hää paisus. Kriiskavalt ja inetult kostis see Devorny kõrvu.

„Ma... mürgitasin enda!“

Devorny vaikis. Ta klammerdus kõvasti vanakese tuksumate käte ümber. Küsimused? Milleks?

Ta teadis otsekohe, et siin ei aita enam mingi abi.

„Ma... mürgitasin enda juba poole tunni eest...“ lallutas professor. „Miks? Kas küsite miks? Sest, et mind oleks kiusatud taga mu elu lõpuni: sest et mu ajus on formel, mida ei saa ära pühkida. Ma kannatasin ju kõik, sest et tahtsin veel näha, kuis minu gaas on abiks inimkonnale. See... see on nüüd möödas. Mürkgaasivabrik... ei aita enam inimkonda... Aga nad ei pea saama mürkgaasi! Seda... mitte.“ Ta oigas. „Ei, mul pole valus... ja kohe on kõik... möödas. Siis olen kustutanud formeli. Keegi inimene ei saa teda enam kiskuda minult. Ha! Ma vihkan inimesi. Kakskümmend viis aastat olen kannatanud nende pärast.“

Hää l kustus tasaseks sosinaks. Devorny aimas, et siin on tegu ainult minutitega. Ja siis roomas ta juure äraandlikult mõte: Mis oleks, kui ta seletaks juba pooleldi teadvusetule, et parim inimeste põlgamise rahuldus oleks just saladuse ilmutamine?... Pidi ta?... Pidi ta?..“

„Ma suren...“ ütles Mutachora äkki üsna selgesti ja rahulikult.

Devorny võpatas. Kes ütles seda? Mutachora või... või too teine — Bellorini?...

Kuidas? Pidi ta jällegi surijalt toore vägivallega pressima ta saladuse? Ja kui ka need silmad olid sootuks teistsugused... Nad ei palunud, nad ei süüdistanud... Siiski!

„Kas võin midagi teha teie heaks, professor? On teil veel mõni soov?“ küsis ta tasa.

Virildunud naeratus libises üle vanahärra murekortsulise näo.

„Teie... teie olete mu ainuke sõber,“ kogeles ta. „See pärast tahan teile veel kõik öelda. On raske... üksinda... surra...“

Äkki oli naeratus kadunud ja kõik inimlik kui pühitud näost. Keha ajas end järsult sirgu.

Ja siis kõlas kisendus läbi maja. Sellele järgnes teine, kolmas...

Kestis viivu, kuni Devorny hakkas taipama. Kuid siis muutusid sõnad, mis vanake karjus, ikka kelgemaks: arvud, tähed, arvud...

Äkitselt taipas Devorny: Kaotanud meelemärkuse, karjus vanake surmaheitluses hoolega hoitud saladuse välja maailmale. Ikka jälle samad arvud, samad tähed...

Korraga, üsna äkitselt, vaikisid karjed.

Devorny oli üksinda.

Segaste pilkudega vahtis ta üksisilmi ajaleheribale, millele käsi, ta oma käsi, teadmatult ja vastu tahtmist oli kirjutanud mõned tähed ja arvud.

31.

Kell oli üheksa läbi.

Nagu tagaaetud metsloom kihutas Devorny läbi tänavate. Sadas jämedat vihma. Devorny ei näinud seda märkavatki. Ta tormas edasi, edasi... Mõteteta, sihita.

Laterna nõrgal valgusel heitis ta pilgu kellale. Pool kümme... Nüüd alles tuli talle meele, et ta kell kümme pidi olema lennuväljal. Aegamööda tuli ta tagasi tõelikkuse maailma. Temale tormijooksvate mõtete segadikust jäi talle lõpeks järele ainult üks — rohkem soov kui mõte: võimalikult kiiresti täita abiellumise formaalsused ja siis lõpp kogu õnnetu loole — nii või teisiti, aga lõpp!

Viis minutit enne kümnet astus ta sõiduvõimalis lennuki juure. Ta suunurgis oli nüüd karm, kindel joon; silmad välkusid süngelt, peaaegu vaenuliselt. Liane ootas juba teda. Kuigi Devorny polnud kunagi olnud sõbralik ta vastu, märkas neiu kohe muudatust, mis temas sündinud. Ta tegi sellest valejärelused ja ka tema silmad, mis äsja murelikult olid riivanud ta märga riietust, omandasid jälle ükskõikse ja külma ilme.

Ei kõneldud sõnagi. Kibestunult seisid nad vastamisi — kaks inimest, kes kavatsesid astuda liitu kogu eluajaks.

Devorny katkestas esimesena vaikuse.

„Kas jääb nii: sa nõuad, et abiellun sinuga?“

„Jääb nii.“

„Kuigi sul on selge, et ma sind ei armasta?“

„Esiialgu aitab sellest, et mina sind armastan.“

Kõlas Devorny karm naer. Oli see mõeldav, et keegi nii vaenulises toonis avaldas oma armastust?

„See on ahviarmastus,“ sähvas ta põlgavalt. „Õige armastus loobub sarnasel puhul.“

Liane tardunud nägu muutus äkki elavaks.

„See pole õige!“ hüüdis ta ägedasti. „Sinu suuremeelselt loobuvat armastust võib leida ainult suurmeelsusest nõretavaist armastusromaanidest. Õige armastus ei loobu kunagi! Mida saan ma siis loobumisest...“

„Ja mis sa saad abielust minuga?“

„Halvemal puhul sama, mis loobumisest,“ vastas Liane löögivalmilt. „Muide on mul ikka lootus veel võita su armastust.“

„See on võimatu, sest ma armastan teist.“

Liane vaikis silmapilgu mõtiskledes.

„Ma tean,“ ütles ta viimaks kõlatult. „Ja just seepärast ei anna ma sind kunagi vabaks. Ma vihkan seda töölisneidu ja ei taha, et ta saaks õnnelikuks sinuga.“

„Sisse astuda! Me stardime!“ hüüdis keegi kõvasti vahele.

Devorny seisis nõutult mõne viivu. Siis pöördus ta lühidalt ümber ja sammus lennuki juure. Äkki meelestus talle midagi.

„Kas sa tead ka,“ pöördus ta kiiresti naise poole, „et ma sulle ainult lubasin sinuga abielluda, mitte aga pärast sinuga elada?“

Naine noogutas ajnult.

„Siis sa tead ju, mis sind ootab. Ja veel midagi. Neljakümne kaheksa tunni jooksul lasen vangistada su isa!“

„Aga palun väga!“

Devorny ei mõistnud seda. Ta ei võinud küll pimeduse tõttu näha neiu näoilmet, aga lühidate sõnade toon oli olnud pilkav ja võidukindel. Mis see tähendas? Kuid tal ei jäänud aega järelemõtlemiseks.

„Sisse astuda! Viimane aeg!“ hüüdis kannatamatu hääl. Siis loobus Devorny võitlusest vabaduse eest.

Abieluleping oli alla kirjutatud. Vastu rääkimata oli Liane allunud Devorny otsusele: lahku minna perekonnaseisumeti ukse ees. Ta polnud isegi küsinud, kuhu Devorny läks;

ta teadis väga hästi, et ta tee ta lõppeks ikka jälle toob Buffalo-
falosse.

Devorny sõitis otsekohe New-Yorki. Mis tal Buffalo polnud õnnestunud, seda katsus ta saavutada siin. Kuusteist tundi vahetpidamatult veetis ta kirjutuslaua taga. Kaugekõned, telegrammid, jälle kaugekõned...

Ei, polnud midagi teha. Ilma paberita, mis Morris temalt röövinud, ülesvõtteta, millest ta oli jäänud ilma samal teel, polnud mõeldagi saada kokku küllalt kandvaid süüdistusi Lammerley vastu. Raske südamega asus ta teele, et anda aru politseiülemale.

Kõnelus Lengleniga kestis peaaegu kolm tundi.

„Niisiis, mr. Devorny,“ ütles politseiülem lahkumisel, „tehke, mida peate õigeks. Annan teile kaasa kapten Rayli ja kakskümmend valitumat ja usaldusväärsemat ametnikku. Rayl saab minu allkirjaga Lammerley vangistamiskäsu, mille võtate tarvitusele ainult siis, kui teie ettevõtte õnnestub ja teil korda läheb Lammerleyd üle trumbata. Te mõistate mind?“

„Väga hästi, sir.“

„Ärge unustage, et mulle võib tulla suuri sekeldusi, kui te asja laimatult ei korralda. Ja nüüd elage hästi, mr. Devorny!“

Tugev käepigistus ja detektiiv lahkus.

Teel, rongis, kus olid tähelepanematult jaotunud ka kakskümmend ametnikku, kõneles ta kapten Rayliga läbi kõik vajalised. Kui ta viimaks kell üksteist enne lõunat astus Lammerley vabrikusse, polnud ta küll kindel oma edule, kuid ta teadis vähemasti, et seekord polnud ta elu hädaohus.

Ja siis istus ta Lammerleyga vastamisi ta töötoas.

Vabrikant näis olevat väga ärritatud. Veel kunagi polnud detektiiv teda näinud nii rahutuna, ja ta oli veendunud, et ainult haruldane tahtejõud hoidis Lammerleyd täielise kokkavarisemise eest. Kui ta ainult oleks teadnud, mis see oli, mis vabrikanti nii erutas!

„Niisiis, mu armas väimeespoeg...“ algas Lammerley oma õlitatumas toonis.

„Jätame meie suguluse esialgu mängust välja,“ katkestas Devorny teda kohe. „Mul on teiega kõnelda äriasjus.“

„Nii kuidas sa... kuidas te soovite, mr. Devorny“, soovitus Lammerley vastutulelikult. „Nagu mulle öeldi, olete te detektiiv... hm... Noh, mis te minult soovite äriasjus?“ Ta kehitas viimaste sõnade juures õlgu, nagu tahaks ta sellega öelda, et nendel niisuguseis asjus pole midagi kõnelda.

„Teie valmistate mürkgaasi?“ heitis detektiiv põgusalt vahele.

Mingi tukse Lammerley näos ei ilmutanud ta üllatust. Ainult vasak käsi liikus kiiresti plaadi poole laual, millel olid

mitmesugused mustad ja valged nupud. Kuid siis näis, nagu meenuks talle midagi muud, — sõrmed libisesid mänglevalt üle paari nupu, kuid ei vajutanud neid.

„Olge ettevaatlik, noormees,“ ütles ta süngelt. „Muidu võite seda varsti kahetseda!“

Devorny tõusis naeratades üles ja astus kui poolkogemata akna juure. Lammerley osutissõrm asetses nüüd just ühe musta nupu kohal, kuid ei vajutanud ikka veel.

„Enne kui annate märku, palun, heitke korraks pilk aknast välja,“ andis talle detektiiv sõbralikult nõu.

Lammerley tõusis raskelt. Aknast võis näha piki tänavat. Nii kaugele kui silm seletas, võis iga kaupluse akna ja maja värava ees näha mehi seismas, — ja need mehed nägid välja hoopis teisiti kui töölisel, kes muidu armastasid igal pool seista. Noid mehi oli vähemalt kaksikümmend.

„Kui palju teil neid üldse kaasas on?“ küsis Lammerley kähedalt.

„Täpselt kolmkümmend kuus,“ oli lühike vastus.

Mõlemad mehed võtsid jälle istet. Vabrikant hingas raskesti, hookaupa. Ta kõrgel otsal ilmus nähtavale sinine soon. Ainult suure vaevaga õnnestus tal taltsutada oma meeletut viha. Aga — see õnnestus tal.

„Teie küsisite, kas ma toodan mürkgaasi,“ lausus ta pool minutit hiljem armastusväärset, ja ainult käte värin andis aimu enesevalitsusest, mida nõudsid need sõnad ja toon. „Küsimus on nii kummaline, et ma silmapilguks läksin roopast välja. Tahan teile vastata lühidalt ja selgesti: Ma ei tooda mürkgaasi.“

Jõuetult toetus ta tooli seljatoele.

„Mul on tõestusi, et te vähemasti olete teinud kõik ettevalmistused ta tootmiseks,“ ütles Devorny tasa.

„Millised tõestused?“

„Ma olen fotografeerinud mitmed teie masinad ja ka mõned aktid...“ Devorny vakatas, sest talle torkas silma vabrikandi muutunud näoilme. Pinevus oli kadunud ja aset annud silmnähtavale kergendustundele.

„Te luiskate, mr. Devorny,“ ütles Lammerley luuravalt ja esimest korda kõlas ta hääles võidurõõm. „On võimalik, isegi väga tõenäoline, et tegite ülesvõtteid, et aga need ülesvõtted teil õnnestusid — seda, mr. Devorny, te luiskate!“ Ta naeratas. „Nagu mõnes teises vabrikuski on meil peasissekäigu juures selline sissesead, mis levitab muidu kahjutuid, nägemataid kiiri, mis aga valgustavad üle iga ilmutamata negatiivi, nii-siis hävitavad ta.“

Sellega siis seletusidki ta ebaõnnestunud ülesvõtted! Devorny nägi, et oli teinud suure vea, kui kõneles ülesvõtetest.

„Natuke imelik sissesead süütus värvivabrikus,“ püüdis ta päästa, mis päästa oli.

„Kuis nii?“ Lammerley oli nüüd täitsa rahulik. „Teie võite järele pärida teiste niisama süütute vabrikute kohta. See abinõu on võetud tarvitusele vähem spioonide kui just inimeste pärast, kes lausa avalikult paluvad fotografeerimisluba ja kellele hästi ei taheta anda eitavat vastust.“

„See kõlab kõik väga ilusasti ja hästi. Sellest hoolimata tean ma, et valmistate mürkgaasi või vähemasti kavatsete seda teha,“ käis detektiiv peale.

Lammerley näis järele mõtlevat. Devorny teadis, et iga minut, mis ta Lammerleye jättis järelemõtlemiseks, on kahjuks ta ettevõttele. Aga käesoleval hetkel ei tulnud talle meele midagi kohast. Kuid Lammerley tõstis juba otsustavalt pea.

„Mis te minust õieti tahate? Teie ilmute seal salapolitseinike salgaga... Kas tahate mind vangistada? On's teil vangistuskäsk?“

„Võib olla,“ lausus Devorny. Ta teadis, et nüüd on kõik kadunud.

„Võib olla? Mis tähendab võib olla? Nii või teisiti, kas teil on vangistuskäsk — siis täitke oma kohust; või teile pole teda — siis lõpetame selle tarbetu jutuajamise.“

Devorny tahtis juba üles tõusta ja mängu kaotada, kui sündis midagi ootamatut: Lammerley vaatas kella ja kahvatus.

„Jutleksin teiega veel meeleldi veerandtunnikese,“ lausus detektiiv südamerahuga.

Lammerley silmisses ilmus tagaetu ilme.

„Mul pole aega, ma pean kohe lahkuma,“ ütles ta ärritatult.

„Kuid mul on aega. Ma saadan teid.“

Lammerley jooksis paar korda rahutult läbi toa. Siis jäi ta Devorny ette seisma ja vaatas talle kindlalt silma.

„Ma tean, te peate antud sõna,“ pomises ta. Siis jätkas ta kindlamalt: „Kas tahate mulle sõna anda, et te minu juurest kohe lahkute, kui seletan teile „mürkgaasi“ loo?“

„Mu sõna sellele,“ hüüdis Devorny pikemalt mõtlemata. Suure rutuga tõmbas Lammerley ühe pildi seinalt, avas mingil saladuslikul kombel sinna taha peidetud uksekese, tõmbas avausest ühe paberi ja ulatas selle detektiivile.

„Kiiresti, kiiresti! Lugege!“

Paberil olid paljud pitsserid. All kaks allkirja: üht oli raske lugeda, teine oli — „Gilbert“. Devorny luges, luges... ja äkki läks tal silmade ees mustaks...

See oli vabrikandile sõjaministeeriumi poolt antud tellimine mürkgaasile LM 387.

„Kas mõistate nüüd?“ sisistas Lammerley.

Sel silmapilgul koputati kõvasti ja käskivalt uksele.

Uks avanes. Lävele ilmus väike, valge kikkhabemega mehike.

„Kriminaalpolitsei!“ seletas ta kõrge, peenikese häälega. „Mr. Lammerley — seaduse nimel — te olete vangistatud!“

„Teie paberid, kui paluda tohin,“ vastas vabrikant rahulikult.

Kriminaalametnik näitas üht paberit.

„Kapten Levington Buffalo kriminaalametist, osakond 134,“ lausus ta lühidalt. Ta silmad eksisid toas otsivalt ringi. Äkki kargas ta kui kull ühes nurgas seisva kohvri kallale. Üks, kaks haaret ja lukud kargasid lahti. „Ah! vaadake siia!“ juubeldas ta. „Kõik valmis ärasõiduks! Öösärk, hambahari ja dollarid... hm... peaaajalikult dollarid...“

Alles nüüd toibus Devorny oma üllatusest. Ta astus väikese ametniku juure.

„Millise süüdistuse põhjal te vangistate selle mehe?“

„Kuritahtliku pankroti pärast,“ seletas Levington peaaegu heatujuliselt.

32.

Ka New-Yorgis sadas.

Devorny seisis oma töötoa akna juures ja vahtis süngeis mõtteis niisama süngele, vihmärjale tänavale, vaatles kurvalt väikesi virvendavaid tilku, mis voolasid ruutudelt alla.

„Nii see enam ei lähe, sir,“ ütles äsja sisseastunud Alfonso, — ta nägi välja sama suursugune kui varem; teda nähes poleks keegi uskunud, et ta mõni päev tagasi ajamata habemega, pesemata ja katkiste riietega oli kõrtsides ringi jooksnud. „Juba kolm päeva oleme kodus, aga te pole veel tagasi saanud oma hingelist tasakaalu.“

Devorny naeratas nõrgalt.

„Jäta, Alfonso! Sa ei saa minust aru,“ lausus ta tõrjuvalt.

„Kohkumise ja värinaga vaatan teid...“ algas teener uuesti, aga Devorny tegi nii vihase liigutuse, et Alfonso peatus kohkunult.

„Mul pole isu naermiseks,“ seletas Devorny süngelt. „Mine!“

„Ma olen nagu hüüdja hää kõrves,“ ütles Alfonso solvunult; järgmisel hetkel oli ta uksest väljas, sest ta teadis kogemust, millised halvad tagajärjed oleksid viivitamisel.

Devorny oli jälle ükski ja jälle liikusid ta mõtted samus roopais.

„Lammerley“ lool oli lõpp, vähemasti temale. Vabrikant istus trellide taga ja kriminaalpolitsei muretsetes ka edasise eest. Mitte see ei piinanud teda. Ka mitte häbistav teadmine, et tal polnud õnnestunud Morrisset leida — Morrisset, kellega tal olid õiendada veel arved. Tundku too end ka võitjana, pääsegu Lammerley ka vabadusse — see ei tee talle peavalu. Kui ainult poleks toda õnnetut abiellumislugu Lianega!

Koputati tasa ja Alfonso astus jälle tuppa. Pidulikult ulatas ta Devornyle ahta, valge kaardikese.

Kolm päeva juba oli detektiiv saatnud tagasi iga külastaja ja ka nüüd kui ta võttis vastu kaardikese, peegeldus ta näos ilmne pahameel tülitamise pärast. Äkki muutus ta näoilme. Veel kord luges ta.

„Kõneleksin teiega meeleldi paar sõna. Ma usun, et võlgnen teile mõne seletuse.

Teie tundmatu sõber.“

„Kes on väljas?“ küsis Devorny erutatult.

„Selle kaardi andja,“ vastas Alfonso.

„Käigu... Too ta kohe siia!“ käskis detektiiv.

„Siis seisis ta vaikselt, mõlemad käed toetatud lauale, ja vaatas ootusrikkalt uksele.

Nüüd! Nüüd vähemasti selgivad paljud saladused! Tundmatu sõber? Nii-siis polnud see siiski Mutachora. Aga kes siis? Kes?..

Uks avanes. Lävel seisis — Morris.

Devorny jõllitas talle otsa, nagu näeks ta vaimu. Kes-tis viivu, enne kui sai sõna suust.

„Teie... teie?...“ pomises ta segaselt.

„Jah, mina,“ ütles Morris sõbraliku naeratusega ja astus lähemale.

Devorny tegi kiire liigutuse kirjutuslaua sahtli poole.

„Jätke revolver,“ andis Morris rahulikult nõu. „Meie tänaseks jutuaajamiseks pole vaja relvi. Muidu oleks ka minul mõni käes.“

Devorny soostus.

„Noh, hea küll,“ seletas ta juba kindlasti. „Võtke istet ja öelge, mis on öelda. Ma töotan teile juba ette, et lasen teid vangistada kohe meie jutuaajamise lõpul.“

„Te ei usu seda vist isegi,“ vaidles Morris vastu ja võttis muretult istet. „Kas usute tõesti, et näitaksin end siin, kui peaksin teid võimeliseks sõpra reetma?“

Devorny sammus järelemõtlikult toas edasi-tagasi. Ta silmad vaatasid valjult ja ta suu ümber oli vali joon.

„Tahan teile midagi öelda, mr. Morris,“ lausus ta otsustavalt. „Teie tahate mulle vist selgeks teha, et te, mu vaenlane, olete mänginud nõndanimetatud tundmatu sõbra osa; et olite tõepoolest mu sõber ja liitlane, — seda, mr. Morris, ei usu ma kunagi.“

„Ja ometi oli see nii,“ ütles Morris tasa. Siis haaras ta Devorny sigarikasti. „Te lubate ometi, et teid röövin? Kui olite minu juures külas, siis suitsetasite ju ka minu paberosse.“

„Kui olin teie juures külas, siis kostitasite mind ka millegi muuga! Kas ei nimetanud te seda mürgiks?“

Morris süütas asjalikult sigari ja tõmbas mõne sõõmu. Alles siis algas ta jälle.

„Hm... Ei maitse halvasti. Mis te ütlesitegi? Ah, mürgi kohta! See oli ju ometi unerohi...“

„Seda küll. Aga teie pidasite seda mürgiks!“ hüüdis Devorny pahaselt.

Morris hakkas naerma.

„Ja kes vahetas mürgi unerohuga?“ küsis ta lõbusalt.

„Noh...“ algas Devorny ja vaikis. Tont võtku! Seda oli teinud ometi tundmatu sõber, nii-siis Morris ise!

„Niipea kui tunnete mu tegutsemismotiive, saab teile selgeks nii mõnigi asi, mis teile praegu näib arusaamatu,“ seletas külaline, nüüd juba üsna tõsiselt.

„Teie motiivid? Kas maksab mõtiskleda kurjategija motiivide üle!...“

„Me kõik oleme enam-vähem — kurjategijad,“ katkestas Morris detektiivi. „Erineme teineteisest ainult laadilt. Teie näiteks kuulute nende väikeste inimeste suurde massi, kes julguse, ettevõtlikkuse või leidlikkuse puudusest — või mis tean mina? — eelistavad oma kuritegusid saata korda tugevama partei — riigi — kaitse all. Või tahate te võib-olla öelda, et riik kunagi ei kuriteotse? Mõelge ainult sõdadele...“

„Jätke see,“ ütles Devorny järsult. „See ei vii kuhugi. Seletage pigemini, millist liiki kurjategijate hulka kuulute teie.“

„Samasse liiki kui teiegi!“ vastas Morris, ja ta truudustdamlikud lapsesilmad vaatasid detektiivile.

Devorny tahtis vastu sähvata, kuid Morris ei annud talle seks aega.

„Ma teenin samuti riiki,“ seletas ta. „Aga mitte Ameerika.“

Devorny seisatas äkki oma edasi-tagasi kõndimisel. Talle oli tulnud kummaline mõte. Et ta varem polnud mõelnud sellisele võimalusele!..

„Kes te olete?“ küsis ta kähedalt.

Morris naeratas mahedalt.

„Inglise „Intelligence Service’i“ ülem,“ ütles ta tasa.

33.

Devorny tõmbas sügavasti hinge. Ta astus oma külalisele üsna lähedale.

„Ja seda... seda julgete te mulle öelda?“

„Ma poleks seda kindlasti julgenud, kui ma poleks täpsalt teadnud, et te ei tegutse poliitikaga, et te kunagi pole saanud hakkama tarbetu alatusega ja...“ Morris viivitas.

„Ja?“

„... ja et teie ema elab praegu Londonis,“ lõpetas Morris tähendusrikkalt.

„Ah!“ hüüdis detektiiv, kahvatu vihast. „Ta on siis niiõelda pantvangiks!...“

„Ei, mr. Devorny! Teie puhul pole see vajaline. Ma mainisin seda ainult, et näeksite, et oleksin isegi siis olnud kindel, kui oleksin eksinud teis.“

Nii kiiresti kui Devorny vihahoog oli tulnud, sama kiiresti möödus ta. Järelemõtliku näoga istus ta võõra vastu.

„Jutustage,“ palus ta lühidalt. „Luban teid tähelepanelikult kuulata.“

Morris ei lasknud end kaua paluda ja asus kohe asja juure.

„Umbes kuus kuud tagasi saime Londonis ühelt siinselt usaldusmehelt teate, et Ameerikal olevat mingi uus mürkgaas, mis oma mõjuvusest ületab kõik senised. Meie ei julgenud saata oma vanu kogenud spioone, sest me teadsime, et ameerika vastuluurel oli tänu äraandmisele õnnestunud paljastada mitu meie inimest. Nii tuligi, et see ülesanne usaldati minule, kuigi ma Inglismaal tegutsesin ainult vaenulise luure jälgimisega.

„Et ma algul valepaberitega astusin New-Yorgi politsei-presiidiumi teenistusse, oli minu poolt suur eksitus, mis mulle teie terava pilgu läbi oleks saanud peaaegu saatuslikuks. Õnneks läks mu inimestel korda mind juba järgmisel päeval vabastada ja nüüd algas mu tõeline töö.

Kuid nii palju oli mu tegevusest politseis olnud siiski kasu, et ma seeläbi sain teada kõik, mis mu inimestel ei õnnestunud kindlaks teha; pealegi võisin ma neid toetada väärtuslike näpunäidetega. Ma teadsin ju tol ajal, kui teie looga tutvusite, palju enam kui ükski politseiametnik. Ka teie nimi ja kuulsus polnud mulle tundmatud ja ma otsustasin teie võimeid kasutada enda heaks. Minu inimesed olid oma kohast küll väga tublid, aga nii raske juhtumine käis neil siiski üle jõu. Teie aga...“

„Üks küsimus!“ katkestas teda detektiiv. „Miks nii saladuslikult? Miks ei annud te end mulle lihtsalt tunda. Me oleksime palju paremini võinud töötada käsikäes.“

Morris raputas pead.

„See on eksitus. Esiteks ei võinud ma oma usaldusaluseks teha ühtki Ameerika kodanikku, teiseks oleksite võinud reeta mu saladuse — ilma et oleksite seda tahtnudki: mõelge ainult Mutachorale ja ta piinamistele. Kolmandaks pidin arvestama ka seda, et vaenlased oleksid hakanud teid kahtlustama ja jälgima. Meid ei tohitud koos näha.“

„Aga kord lähenesite mulle siiski!“

„Seda küll, see oli vajaline teistel põhjustel. Teie olite minu arusaamise järele muutunud liig kergemeelseks ja tundmatu sõbra viimseid hoiatusi tuli kuidagi kriipsutada alla. Hiljem, kui sattusite tõepoolest hädaohtu, muutusite ettevaatlikumaks. Muidu oleksite mind arvatavasti kohanud veel kord.“

„Aga ma kohtasin teid ju veel kord,“ vaidles Devorny vastu. „Too lugu mürgiga on mulle kaunis segane.“

„See on sama lihtne kui kõik muu. Ma oletasin kindlasti, et Mutachora avaldas teile oma formeli. Kui nägin, et olin eksinud, pidin kuidagi uskumisväärselt edasi mängima oma osa. Ma lootsin, et saate siiski veel teada formeli. Aga siia suri professor ja sellega oli kõik otsas.“

„Hm... ja...“ pomises Devorny. „Aga teie, tundmatu sõber, kirjutasite ju mulle enne Mutachora lahkumist, et teie ülesanne on siin täidetud?“

„Õigus,“ noogutas Morris. „See oli täidetud juba päev varem. Kas mäletate meie kokkujuhtumist Lammerley toas? Teie näisite imestavat mu vihase pilgu üle. Seejuures kart-

sin ma teie äraandmist võib-olla veel enam kui teie minu oma. Tol silmapilgul olin ma nimelt — mr. Gilbert, sõjaminesteeriumi esindaja. Kõik oli korraldatud nii, et mu plaan pidi õnnestuma isegi siis, kui mitte teie, vaid Lammerley oleks saanud teada Mutachora formeli. Teatud päevast alates pidi Lammerley lepingu kohaselt muretsema sõjaminesteeriumile suuremal hulgal gaasi, seda pidi veel kord proovitama ja juhtumisel, kui ta leitakse hea olevat, pidi saladus Lammerleylt ostateama. Kuid Lammerley arvatava esindajana muretsemin ma Lammerleyle sõjaminesteeriumilt viiepäevase tähtaja pikenduse. Lammerley ei teadnud seda. Ta ei imestanud seepärast ka sugugi, kui mr. Gilbert, tegelikult mina, senise kokkuleppe kohaselt, tuli tema jutule. Kui nüüd Lammerleyl oleks formel teada olnud, oleks ta selle müünud minule, mitte sõjaminesteeriumile. — Kas näete nüüd, miks ma ei tohtinud end liig sageli näidata teie läheduses?“

„Hakkan teid uskuma,“ pomises Devorny. „Muide, mul tuleb meele: te lonkasite ju, kui kohtasin teid Lammerley juures. Miks?“

Morrise nägu, mis seletuse ajal oli tõsine ja järelemõtlik, selgis nüüd.

„Ma ei tööta kunagi valeriituses,“ seletas ta naeratades, „ja ma oleksin kohe loobunud oma plaanist või ta vähemasti muutnud, kui Lammerley oleks kunagi näinud ehtsat mr. Gilberti. Kuid asi polnud nii; sellegipoolest kartsin, et Lammerley oli võib-olla juhuslikult kuulnud, et Gilbertil on kange jalg. Teie minu asemel poleks ka talitanud teisiti.“

„Võib olla,“ arvas detektiiv hajameelselt, sest talle tuli juba uus mõte. „Aga kuidas oli lugu tapetud itaallasega? Või ei tea teiegi seda?“

„Siiski — too Bellorini pidi teid miss Lammerley ülesandel meelitama löksu. Et Bellorini seejuures tahtis teha veel väikese äri — see maksis talle elu. Lugu juhtus järgmiselt: üks minu inimesi jälgis teid vahetpidamatult; tol õhtul jälgis teid ka keegi Lammerley liitlane ja minu mees oli veidi kimbatuses. Mis pidi ta tegema? Tuli ta lähemale, siis pidi teine jälgija teda märkama; jäi ta aga kaugemale, siis ei võinud ta midagi kuulda ega näha. Lõppeks valis ta siiski viimase tee. Ta nägi, kuidas Lammerley mees revolvriga seisis akna taga... Kahjuks laskis mu liitlane aga sekundi hiljem — peaaegu ühtaegu teisega. Juhtumisel oleks teie kohta olnud kaunis halvad tagajärjed, kui ta põgenemisel poleks juhtumisi sattunud minu autosse...“

„Jah, see on ka kummaline lugu,“ lausus detektiiv järelemõtlikult vahele. „Autojuht seletas mulle, see olevat tund-

matu sõbra auto. Nüüd leidsin ma autost väikese pritsi ja pudelikese tähtedega A. M. Selle tagajärjel tekkis mul oletus, et Alexander Mutachora ongi too tundmatu. Järelepärimisel rohukauplusest sain teada, et rohu tooja oli üles annud nime Murphi...“

Morris oli äkki kahvatanud.

„Murphi?“ hüüdis ta ja ta silmisse ilmus hirmuilme. „Kui mõtlematu!...“

„Mis ühendus on sel tolle nimega?“ küsis detektiiv uudishimulikult.

„Võin teile seda öelda alles siis, kui olete annud sõna sellest vaikida.“

Nüüd oli Devorny too, kes naeratas.

„Aga teie juures ei loe ju sõna midagi...“

„Õigus,“ noogutas Morris. „Kolm päeva tagasi poleks ma midagi annud te sõna eest. Vahepeal on aga selgunud, et te peate tõepoolsest oma sõna. Mõtlen seejuures teie abielule... Onnesoov oleks vast kohatu?“

„Tõepoolsest — väga kohatu. Aga jääme asja juure. Annan teile sõna, et vaikin kõige üle, mis te mulle täna jutustate, vähemasti kõige üle, mis võiks teile kuidagi kahju tuua. Miks kohutas teid Murphi nimi?“

„See oli uskumatu hajameelsus minu poolt,“ ütles Morris peaaegu häbenedes. Siis lisas ta tasa juure: „Murphi on mu õige nimi. Muide, pudelikeses oli tõepoolsest mürk: mingi uimastusvahend. See on mul alati kaasas. Rohukaupluses poleks te igatahes midagi lähemat kuulnud, sest ma valmistan mürgi ise. Pudelikeses oli algul üsna süütu unerohi, — sama, mis te hiljem neelasite mürgina. — Ja nüüd mu külaskäigu pärispõhjuse juure!“

Morris kargas üles ja sammus paar korda läbi toa.

„Teil on minu kaudu tulnud kannatada palju ebameeldivusi,“ ütles ta edasi-tagasi käies. „Nädalate kaupa töötasite ainult minu ja minu sihtide heaks...“

„Jätkem see,“ hüüdis Devorny tujutult. „Te ei tarvitse üksikult loetleda oma saavutusi. Tunnistan enda lööduks, — teie võit on täieline!“

Imestanult peatas Morris sammu.

„Teie peate mind väga väiklaseks, mr. Devorny,“ ütles ta etteheitvalt. „Aga võib olla on teil õigus: meis kõigis on veidi auahnust. — Kuid ma ei tahtnud sellest kõneleda.“ Ta pistis käe põuetasku ja tõi nähtavale pakikese pabereid. „Siin on mu tänu teie abi ja toetuse eest.“

„Mis paberid need on?“ küsis Devorny ärevalt.

„Siin,“ seletas Morris, „see on kokkulepe Mutachora ja „Robinson Brothers“ vahel. Ta kuulub teile, sest teie olete see, kes võttis ta kaasa Mutachora juurest. Ta ei tõesta palju, kuid allkiri — vaadake siia — Lammerley ise on kirjutanud „Robinsoni“. Suur viga. — Ja siin, ühe teise lepingu päevapilt. Ta kuulub samuti teile, sest te valmistasite ta öisel sissetungil vabrikusse...“

„Lubage,“ hüüdis Devorny üllatatult. „See ülesvõtte ei võinud ju õnnestuda, sest vabriku välisukse juures...“

„... rikuvad erilised kiired ülesvõtte,“ täiendas Morris. „Teie unustate aga, et te tol ööl ronisite sisse akna kaudu ja et miss Lammerley laskis teid välja kõrvalukse kaudu, kus polnud tarvitusele võetud sarnased hävitavad kiired.“

„Noh, ja...?“ küsis Devorny kannatamatult. „Kas see ülesvõtte tõestab midagi?“

„Fotografeeritud paber on neli aastat vana. Lammerley allkiri seal on sootu teistsugune kui ta praegune. Ta tookord nimelt õppis alles kirjutama Lammerley nime.“

„Mis te sellega tahate öelda?“ Detektiivi üle võttis võimust imelik ärevus. „Ruttu! Siis kõnelege ometi!“

„Tahan sellega öelda, et Lammerley nimi on tõepoolest Liliencron ja et ta on Inglise alam. Ta mõisteti Inglismaal kaheteistkümneks aastaks vangi — valeraha tegemise eest. Need paberid siin tõestavad seda. Lammerley osa mängis ta viis aastat — seitsaadik kui õige Lammerley hukkus Inglismaal ühel paadisõidul. Samuti leiate siit ka tõestused, et kolm kriminaalametnikku kõrvaldati Lammerley, õigemini Liliencroni, käsul. Kõik need paberid jätan ma teile, sest et ma neid enam ei vaja. Mul oleks neist ainult siis olnud kasu, kui Lammerley tõepoolest oleks hakanud valmistama mürkgaasi. Kui poleks leidunud teist teed, oleksin temalt välja pressinud valmistamisaladuse...“

Devorny kuulas vaevalt veel. Teda piinas üks küsimus, viimaks ei suutnud ta enam end hoida:

„Ja... Liane? Mis on temaga?“

Morris püüdis teha ükskõikse näo.

„Teie abikaasa,“ ütles ta rõhutades, „oli oma isa truud abiline. Lammerley ise vangistati juba kuritahtliku pankroti pärast; ta tütar vangistatakse ka kohe, kui annate need paberid kriminaalpolitseile. Kas te seda teete, seda ma ei tea. Teie abikaasa polnud selles igatahes kindel. Kui ma talle täna tea-

tasin, et annan paberid teile, reisis ta otsekohe ära — Hispaaniasse, arvan ma.“

„Aga . . . aga . . .“ kogeles Devorny erutatult. „Kui Liane nimi on Liliencron, siis on sõlmitud abielu ometi maksu-
vusetu?!“

„Ta on kas maksu-
vusetu,“ noogutas Morris heatujuliselt, „või jällegi lahutus võib toimuda mõne nädala jooksul.“

Devorny tõmbas sügavasti hinge.

„Siis . . . siis . . .“

„Siis võite muidugi naida Marionil!“ lõpetas Morris lause.

Nüüd ei püsinud Devorny enam paigal. Ta kargas jalule, haaras ühe raamatu, viskas ta jälle kõrvale, jooksis ukse juure, tuli jälle tagasi . . .

Morris vaatles teda vaikse naeratusega.

„Kui tahate teada, millal järgmine lennuk lendab Buffalosse, siis võin teile selles abiks olla: täpsalt tunni aja pärast. Võtsin endale julguse teile platsi valmis tellida.“

„Teie olete ingel!“ seletas Devorny pidulikult.

„Oli aeg, kus te mind pidasite saatana kehastuseks, eks ote?“ arvas Morris lõbusalt.

Devorny vaikus. Ta seisis kamina ees ja vahtis järelemõtlikult pragisevasse tulle. Ta näol oli kummaline ilme; näis nagu võitleks ta endaga mingi otsuse pärast.

„Viimane küsimus, mr. Morris,“ küsis ta viivu pärast ja ta hää l kõlas surutult. „Mis oleks teie valitsusele olnud väärt tolle mürkgaasi formel?“

„Paar miljonit dollarit, kui ka Ameerika oleks teadnud teda; paar miljonit naela, kui ta Ameerikale oleks jäänud tundmatuks,“ oli vastus.

Morris tõusis üles.

„Ma ei taha teid kauemini kinni hoida. Muide, te sigarid on suurepärased.“ Ta võttis uue ja otsis tikke.

„Mul pole tulesüütajat,“ ütles Devorny vabandades. „Aga siin on ju küllalt tuld,“ osutas ta kaminale. Ta otsis taskutes. Siis süütas ta pabeririba ja ulatas sellega Morrisele tuld.

„Kas olete kunagi kuulnud sest,“ küsis ta tasa, visates leeki söestunud pabeririba, „et ohvitserid ja kindralid vanal Venemaal oma joominguil süütasid paberossid sajarubla-
tega?“

„Seda küll, aga miks jutustate mulle praegu seda?“ Ta hääles kõlas võõrastus.

„Sest et ma nood kindralid kaugelt ületasin. Paber, millega süütasin teie paberossi, oli väärt paar miljonit... naeia.“

Morris taipas kohe. Ta nägu kahvatus, silmad leegit-
sesid.

„Mutachora saladus,“ hingeldas ta. „Ja ... ja te ei kir-
jutanud seda endale üles?“

„Ei,“ lausus Devorny rahulikult. „Ma ei vaadanudki
kunagi sellele sedelile.“

„Seda nimetatakse küll 'idealismiks',“ pilkas Morris. „Lol-
lus on see! Nõrgameelsus!“

Järgmisel silmapilgul hoidis ta end jälle vaos.

„Andestage mu sõnu! Mul polnud mingit õigust seks.“
Küünalsirgelt sammus ta ukse juure. Veel kord pöördus ta
ümber.

„Tunnistan enda lööduks,“ seletas ta kerge kummardu-
sena.

34

Oli pühapäeva ennelõuna, kui Devorny tasakesi avas
Sami maja ukse ja ettevaatlikult hiilis eesruumi. Läbi pool-
avatud elutoaukse kuulis ta hääli ja peatus kuulatades.

„Aja see endal peast välja, isa!“ hüüdis Marion. „Pole
mingit mõtet sellest kõneldagi.“

„Ma ei mõista,“ kõlas Sami pahane hää. „Kui kord on
juba juttu abiellumisest — miks peab see siis just olema detek-
tiiv? Annan järele, et mr. Jonkins pole mõni iludus, aga tal
on hea koht ja saab endale viimaks veel oma poe. Kõigepealt
aga — ta on aus ja usaldusväärne inimene. Ta tuli lihtsalt
minu juure ja palus su kätt! Ta ei talita nii kui su detek-
tiiv...“

„Ma ei taha sest midagi teada!“ katkestas teda Marion.
„Ta on rumal ja vaatab kõõrdi. Pealegi ei taha ma üldse abi-
elluda.“

„Kui me üldse ei taha abielluda, siis on teine lugu. Mulle
oleks ju detektiiv väimehena palju armsam. Oleksin võinud
teda töö juures aidata... Meie kahekesi oleksime juba asjad
joonde ajanud. Mis sa arvad, mis inimesed siin ütleksid, kui
kuuleksid: „Sam, kuulus detektiiv on siin!“ Ma leian, tsilinder
ja irakk sobiksid mulle üsna hästi...“

Sel silmapilgul astus Devorny heatujuliselt naeratades
tapp.

Sõnatult vahtisid mõlemad talle otsa. Kui ta juba laua ääres oli istet võtnud ja paberossi süüdanud, alles siis suutis Sam öelda:

„Sinu... käsi näib üsna hästi käivat!“

Devorny noogutas.

„Sa aimasid öieti, isa Sam, mu käsi käib suurepäraselt.“

Jälle vaikus.

Aga siis võttis Marion ise sõna.

„Imestan teie julgust, sir,“ ütles ta valjult.

Devorny raputas paberossilt tuhka.

„Küllap sa sellega juba harjud, Marion,“ vastas ta sõbralikult.

Marion oli silmapilgu nõutu. Siis otsustas Sam tegutseda oma käel.

„Ma ei tea, mis on teil veel otsida siit, sir,“ seletas ta väga ülalt alla. „Me leidsime teile juba asemiku. Mr. Jonkins, piltilus noormees...“

„Tunnen teda,“ rääkis Devorny vahele. „Ta näeb välja kui ahv. Mis temaga on?“

„Mr. Jonkins tahab Marioniga abielluda!“ hüüdis Sam vihaseks.

„Annaksin nõu seda mitte teha,“ arvas Devorny rahulikult. „Ta vaatab ja kõõrdi!“

„Aga ainult siis, kui talle korraga vaadata mõlemasse silma,“ kaitses Sam põlatud väimeest.

Devorny naeratas ja too naeratus viis Marionit roopast välja.

„Mis te tahate siit?“ hüüdis ta, kahvatu meelepahast.

„Mis ma tahan?“ küsis Devorny teeseldud imestusega. „Ma tahaksin üheskoos teiega määrata kindlaks pulmapäeva.“

„Tuhat ja tuline!“ pahvatas Sam, „aga sa oled juba laulatud!“

„See ei tähenda midagi. Seletasin teile ju viimane kord, et see oli paljas vormiasi.“

„Vormiasi?“ kordas Sam pikkamööda. „Aga sa oled ju seeläbi seotud...“

„Praegu mitte...“ Devorny ei jõudnud kaugemale, sest Marion löi käed äkki silme ette ja purskas nutma, nii et detektiiv vaikus kohkunult. Järgmisel hetkel kargas ta üles, läks neiu juure ja püüdis teda lohutada.

„Heldene aeg! Kas on varem midagi sarnast nähtud!“ hüüdis Sam pead raputades. „Alul ta ulus, et ta sind ei saanud, ja nüüd ta ulub, et ta su siiski saab...“

Möödusid viis minutit. Kõik rääkisid ühtaegu. Küsimused, seletused, uued küsimused — kõik läbisegi! Kõige kummalisem oli aga see, et üksteisest siiski aru saadi.

„Nii-siis, minu õnnistuse te saate,“ hüüdis Sam pidulikult, kui mõlemad viimaks istusid säravate nägudega. „Ja tolele Jonkinsile ma alles ütlen homme. Mis ta enesest õige kujutab! Iga inimene näeb ju otsekohe, et ta vahib kõõrdi!“ Ta vaikis hetke. Siis lausus ta murelikult. „Aga, kas sellest ei tule bi... biga...?“

„Ei, sellest ei tule bigaamia,“ vastas Devorny naerdes.

„Noh, siis on kõik hea!“ seletas Sam kergendatult. „Ja nüüd lähen teie asemel imetlema Marioni jänesekesi. Härrasrahva juures minnakse niisugusel puhul salonksidesse musitseerima. Aga lõppeks täidavad ka jänesekesed selle aset...“

...the ... of
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

RAHAKOTT.

H. Zetterström.

Koduteel jalutuskäigult sammusin piki Lützi tänavat. Hommik oli vaikne ja ilus ning mu meeli valitses selle varase tunni vaikus ja rahu.

Ühe suure uue maja uksselävel lebas pikk kitsas naisrahakott. Ma peatusin, kummardusin ruttu ja tõtsin üles rahakoti. Tahtsin selle parajasti pista taskusse, kui kuulsin üleväält häält:

„Suur tänu! Väga sõbralik teist! Kohe tuleb alla poiss ja toob ta!“

Vaatasin üles. Teise korra aknal seisis noor daam. Toosama, kes rääkinud.

Hoidsin rahakotti käes ja mind valdas kohmetuse tunne. Oli mulje, nagu oleksin saanud toime kuritööga, kuna olin omandanud teiste inimeste varandust, mida katsusin varjata. Kuid rahakotid ei peaks ka lebama ringi uksselävedel.

Vältas minut, kuni tuli poiss rahakotti tooma, ja seni olin end kogunud.

„Ma usun küll, et see on teie rahakott,“ ütlesin daamile üleval, „ning mul pole põhjust kahelda, kuid kontrollimiseks pean esinema paari küsimusega:

„Kuidas sai rahakott aknast välja?“

„Lasksin ta kukkuda.“

„On päris ebaharilik, et aknast lastakse kukkuda rahakotte.“

„Ta oli mul käes, kui avasin akna, ning sealjuures laskisin ta kukkuda. Kas annaksite ta poisile?“

„Üks hetk. Kas kotis on raha?“

„Ja muidugi, umbes kakskümmend krooni.“

Avasin koti. Sääl lebasid kahes osakonnas kaks kahe ja kaks ühekroonilist.

„Ei klapi,“ ütlesin. „Kas ei leba raha vahel ka väike võti?“

„Jaa, arvan, väike võti ühe kasseti juure.“

Kotis polnud mingit võtit.

„Teie ei tohi pahandada, kuid mu südametunnistus nõuab, et läheksin rahakotiga politseisse. Võite sealt kirjelduse vastu kätte saada.“

„Palun väga,“ ütles daam ja sulges akna.

Läksin politseisse, leitud asjade osakonda.

Ruum oli pime ja sünge. Ukse juures istusid kolm kordnikku ja näis, nagu otsiksid nad mõnd ettekäänat, et saada puhkeaega.

Üks neist vaatles mind laitvalt ja karistavalt.

„Mis teil on?“ küsis ta.

„Üks leitud ese,“ laususin alandlikult.

„Seal,“ ütles kordnik ja osutas toa eesplaanile.

Astusin paar sammu edasi, kuulsin kirjutusmasina klöbinat ning nägin meest istuvat akna juures ja tippivat. Masin oli Smith Premier nr. 10, kahe aabestikuga, ning mees käsitles teda äärmuseni hoolimatult. Ta peksis parema käe keskmise sõrmega piki klahve, nagu peaks ta teatud ajaga teatud hulga naelu sisse peksma.

Ma kummardusin üle võre, mis meid lahutas, ja ütlesin:

„Te ei tohi ruineerida mu masinat!“

Mees jättis oma keskmise sõrme õhku, pöördus ümber, vaatas mind ühe silmaga ja ütles:

„Teie masinat?“

„Ja muidugi, minu masinat — politisel, riigi, minu masinat. See on kulukas ja hoolimatus asutistelt, et nad ei lase ametnikel minna läbi kursus kirjutamises vanail masinail, enne kui nad langevad uutele ja ruineerivad nad. Masinal kirjutatakse mõlema käe sõrmedega ja põialt kasutatakse vaid klahvi jaoks, mis teeb vahet sõnade vahel. Kui pistate postkaardi just keskele klahvide vahele, siis õpite peagi hoidma käsi eraldi, nii et parem käsi töötab omal ja vasak omal poolel. Peale selle istute liig madalal. Sedaviisi väsivad käsivarred. Peate istuma nõnda, et küünarnukid on ühekõrgusel masinaga.“

Mees laskis oma konarlise sõrme õhust, vaatas mu otsa mõlema silmaga ja ütles:

„Kas veel midagi?“

„Jaa, leidsin rahakoti.“

„Kuidas nimi?“

„Kelle nimi?“

„Teie muidugi.“

„Minu? Kas poleks parem leida tolle nimi, kes kaotas rahakoti?“

„On teil kahtlust kellelegi?“

„Ma ei mõista teid.“

„On teil kahtlust, et rahakott kuulub kellelegi?“

„Jaa, mul on kahtlus, et kuulub kellelegi.“

„Kelle siis?“

„? ? ? ! ! ! — ? —!“

„Kus leidsite rahakoti?“

„Lützi tänaval ukselävel. Keegi daam ütles, ta lasknud kukkuda koti aknast. Kas te ei leia, et see kõlab natuke võrdvalt?“

„Ei, kuid ma arvasin, et oli tema poiss, kuna pidi tooma rahakoti —“

„Ta kasutab väikesi lapsi, et omandada teiste inimeste rahakotte?!“

Kummardudes astusin tagasi ning minuti pärast olin naaberkorteris rahakoti õige omaniku juures või täpsemalt õeldud: daami juures, kes hommikul ütles end selle olevat. Ta oli noor ja ilus, ning ma olin niisama kohmetu nagu hommikul, kui ta mind aknast hüüdis.

Ta oli mu vastu sõbrahikult osavõtlik ja küsis:

„Noh, kuidas oli? Mis ütles politsei?“

„Politsei pidas väga tõenäoliseks, et teie olete rahakoti omanik.“

„Ja mida arvate teie?“

„Sedasama, mis ülemus.“

Ulatasin talle rahakoti. Kuid ta ei võtnud.

Ta hoidis käed seljal ning ütles:

„Nii kergesti see ei lähe. Mõtlesin asja läbi. Kui võtan rahakoti, jääb ikka üks inimene, kes kahtleb, et ta kuulub minule. Ma parem loobun temast, kui et mu vastu oleks umbusaldus.“

„Mida soovite siis nüüd, mis peaks sündima? Te ometi ei taha, et jätaaksin rahakoti endale?“

„Ei, seda mitte. Kuid me võime loo lihtsalt asetada tagasi ta algule. Peate panema rahakoti tagasi ukسلävele, kus ta leidsite. Niiviisi oleme mõlemad kõigest väljas.“

„Ei tea, kas on teil õigus, kuid muidugi teen, nagu soovite.“

Lahkusin ja läksin, ning kui tulin tänavale, mis oli tühi ja mahajäetud, asetasin rahakoti samale kohale, kus leidsin ta. Siis läksin tagasi vaatamata ruttu koju.

Päev möödus. Sõin lõunat, ning kui saabus õhtu, sai mulle selgeks, et lugu ei tohi lõppeda nõnda. Loogika nõudis lõpupunkti, ning daamil rahakotiga oli see vahest käes. Lõin lahti telefoniraamatu, leidsin ta nime, mida mäletasin ukse-sildilt, ning helistasin. Ta oli ise telefoni juures.

„Peate mulle andestama,“ ütlesin, „kuid see pole mingi väarikas lõpp rahakotiloole. Peab sündima midagi, mis lõpetab arenemise.“

„Ja,“ vastas ta, „mõtelge ometi, — kui olite läinud, tuli mu mees, leidis rahakoti, peatus ja tundis ta ära, tõstis üles ja tõi mulle. Nii, nüüd on kõik korras, kas pole? Oodake hetk, siis võite ise rääkida mu mehega.“

Ta kadus ja ma seisin üksi toruga käes. Ta meest ma ei oodanud, asetasin mikrofoni tasa alusele ning sellega panin loogika lõpupunkti loole leitud rahakotist

Ar 932
Alexander